

Radboud Universiteit

Een kleine geschiedenis

A brief history

Een kleine geschiedenis van de Radboud Universiteit
A brief history of the Radboud University

Jan Brabers

discussiecentrum DEMOKR

ATIESE UNIVERSITE

S. TH
AQU

Radboud University

**Een kleine geschiedenis
van de Radboud
Universiteit** A brief
history of the Radboud
University

Jan Brabers

De stichting van de Katholieke Universiteit gold als de 'Kroon op het werk van de katholieke emancipatie'. Katholieken toonden aan tot op het hoogste niveau met anderen te kunnen wedijveren.

Verantwoording

Na afloop van voordrachten die ik als universiteitshistoricus enkele keren per jaar houd voor pasbenoemde hoogleraren of recentelijk aangestelde medewerkers, krijg ik uit het publiek telkens een verheugend aantal uiteenlopende vragen voorgeschoteld. Eén ervan keert steevast terug: is de tekst van je voordracht ook in boekvorm verschenen, zodat we alles nog eens rustig kunnen nalezen? Enigszins beschaamd moet ik dan altijd ontkennend antwoorden. Met *Een kleine geschiedenis van de Radboud Universiteit* hoop ik in die behoefte te voorzien.

Dit boekje is bedoeld als eerste kennismaking met de bijna honderdjarige geschiedenis van de Radboud Universiteit. In deze kleine geschiedenis concentreer ik me op de vijf spannendste momenten en gebeurtenissen uit het verleden van de Radboud Universiteit: de stichting van de universiteit in 1923 (met aanloop en eerste resultaten), de Tweede Wereldoorlog, de uitbouw in de jaren vijftig, de 'studentenrevolutie' rond 1970 en tot slot de modernisering van na de eeuwwisseling. Omwille van de leesbaarheid gebruik ik geen notenapparaat; de geraadpleegde publicaties staan achter in het boekje vermeld. Natuurlijk is over deze en andere episodes en thema's uit de universiteitsgeschiedenis veel meer te vertellen. Daarvoor is een andere gelegenheid geschikter. Hier gaat het om een eerste introductie, een kleine geschiedenis in grote lijnen.

Mijn bijzondere dank gaat uit naar Dolly Verhoeven, Martijn Gerritsen, Anne Koemans, Jurjen Simmelink en Anja van Kessel voor hun commentaar op eerdere versies van deze tekst.

Jan Brabers

Background

In my capacity as university historian, I give lectures several times a year to newly-appointed professors and to new staff. At the end, I am always asked a gratifying number of wide-ranging questions by my audience. There is one question that invariably recurs: Has your lecture been published in book form so that we can read it again at our leisure? Somewhat ashamedly, I am always obliged to say no. I hope that *A Brief History of Radboud University* will satisfy this need.

This small book is intended as an initial introduction to the almost 100-year history of Radboud University. I will focus in this brief history on the five most exciting periods and events in the university's past: the founding of the university in 1923 (including the prelude and initial results), the Second World War, the expansion during the fifties, the 'student revolution' in around 1970 and, finally, modernisation after the turn of the century. For the sake of readability, I won't use footnotes; the publications I refer to can be found at the end of the book. There is of course much more that could be said about these and other episodes and themes in the history of the university, but this can wait for another, more appropriate occasion. The present publication is an initial introduction, a brief history painted with a broad brush.

My special thanks go to Dolly Verhoeven, Martijn Gerritsen, Anne Koemans, Jurjen Simmelink and Anja van Kessel for their comments on earlier versions of the text.

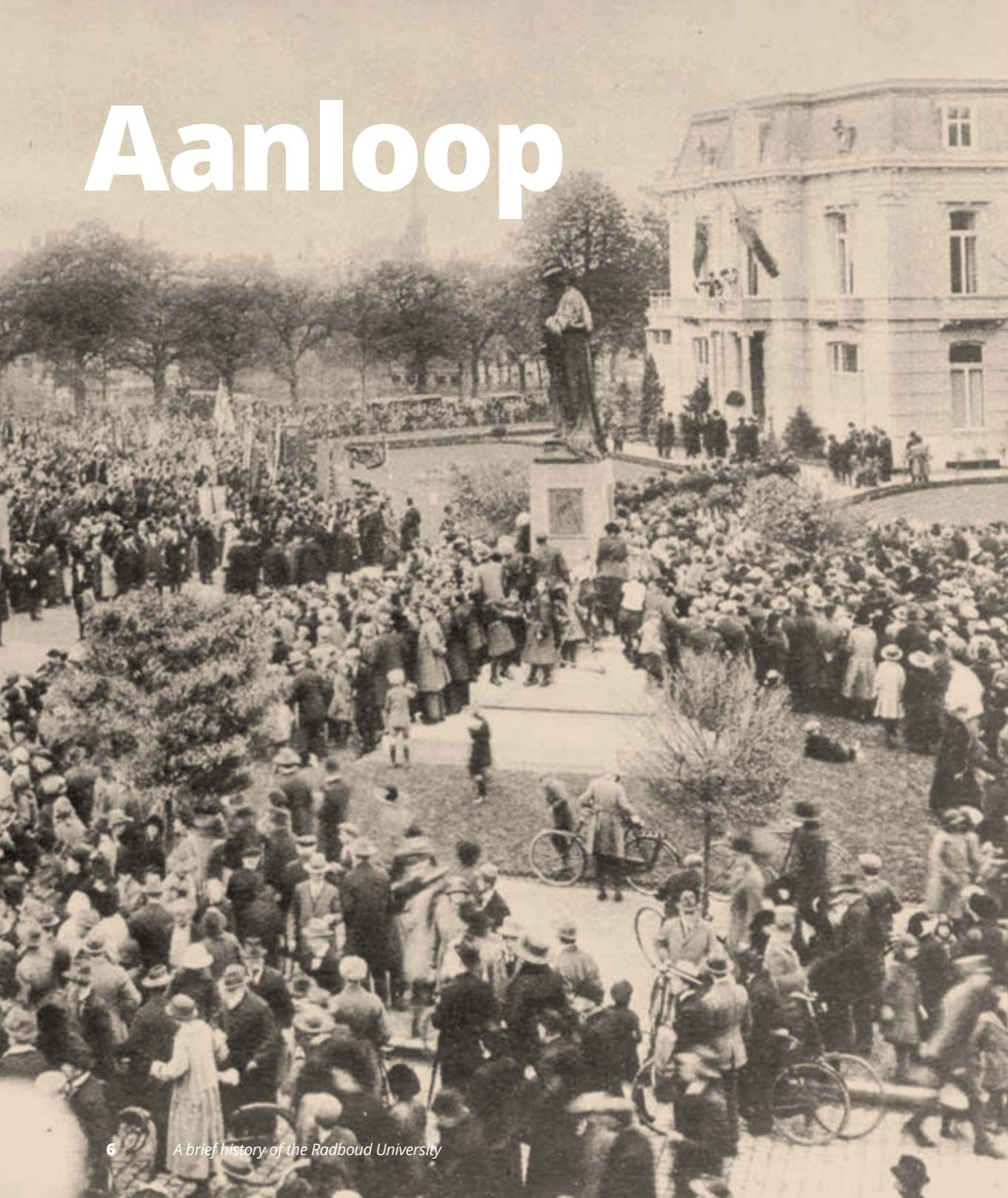
Jan Brabers

The establishment of a Catholic university was seen as the 'crowning achievement of the work of Catholic emancipation'. Catholics were demonstrating that they could compete with others at the highest level.

Het Keizer Karelplein op woensdag 17 oktober 1923. De witte villa rechtsachter was het Hoofdgebouw van de jonge universiteit, dat stond op de driehoek tussen Nassausingel en Bisschop Hamerstraat (te zien op pagina 6). The Keizer Karelplein on Wednesday, 17 October 1923. The white villa on the right, which stood on the triangle between the Nassausingel and Bisschop Hamerstraat, was the main building of the new university (shown on page 6).

Aanloop

Op woensdagmiddag 17 oktober 1923 bood het centrum van Nijmegen een ongekend feestelijke aanblik. Voornamen, maar ook tal van minder voornamen katholieken uit het hele land waren die dag naar de Gelderse provinciestad aan de Waal afgereisd om er tezamen met de lokale bevolking getuige te zijn van de officiële opening van de Rooms Katholieke Universiteit. Een massa mensen verzamelde zich in de loop van de dag op het Keizer Karelplein, het grootste en deftigste plein van de stad, vernoemd naar Karel de Grote, de keizer van het Heilige Roomse Rijk die in de achtste eeuw op het Nijmeegse Valkhof een palts had laten bouwen.

Aan de noordzijde, op nummer 11, tussen de Kronenburgersingel en de Bisschop Hamerstraat, stond het Hoofdgebouw van de jonge universiteit, een statige witte villa, die nu even leek op een bijenkorf. Schuin tegenover lag Concertgebouw De Vereeniging, eveneens het toneel van openingsplechtigheden. Aldus werd de immense ruimte van het Keizer Karelplein die dag volledig door feestvierders in beslag genomen.

's Ochtends was het al druk geweest in de even verderop gelegen Molenstraat. In de Ignatiuskerk (de latere Petrus Canisiuskerk) droeg de aartsbisschop, Henricus van de Wetering, bij wijze van opening van het eindeloze programma een pontificale hoogmis op. Een groot koor zong de *Mis* van Alphons Diepenbrock en muziek die speciaal voor de gelegenheid was gecomponeerd. Na afloop van de kerkdienst trokken de pedel en een stoet pasbenoemde hoogleraren, met in hun kielzog autoriteiten van allerlei kerkelijke en wereldlijke pluimage, van de Ignatiuskerk naar het Keizer Karelplein. Hier werd het Hoofdgebouw ingewijd. Duizenden toegestroomde katholieken sloegen dit eerste cortège in de geschiedenis van de Nijmeegse universiteit gade in een mengeling van verwondering en fierheid.

Na de lunch werd het programma in De Vereeniging voortgezet. Naar het schijnt sloegen in de gangen van dat gebouw, buiten het zicht van journalisten en camera's, enkele nerveus wachtende hoogleraren in toga aan het bokspringen, om de spanning te breken. Er stond iets te gebeuren. Even later klonken in de grote zaal statige openingstoespraken. De stichting van de Katholieke Universiteit was door de bisschoppen van Nederland in de aanloop naar de 17^e oktober 1923 'een der voornaamste gebeurtenissen in onze vaderlandse kerkgeschiedenis' genoemd, van vergelijkbare orde als de komst van de eerste geloofsverkondigers in de zevende eeuw en het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in 1853. Nu, in De Vereeniging, vielen opnieuw dergelijke onvoorstelbaar grote woorden.

Toen aan het eind van de middag de universiteit door aartsbisschop Van de Wetering was geopend, klonk overal geschreeuw en geroep. Kerkklokken beierden, vlaggen en vaandels wapperden, liederen galmden over het plein en door de straten, in de verte

Prelude

On the afternoon of Wednesday 17 October 1923, the centre of Nijmegen was looking particularly festive. Many Catholics from across the country, both distinguished and less distinguished, had travelled that day to this provincial city on the River Waal in Gelderland to join locals in witnessing the official opening of the Roman Catholic University. A crowd had gathered during the day on the Keizer Karelplein – the largest and grandest of the city’s squares, named after Charlemagne, the Holy Roman Emperor who had built a palace on the Valkhof in the eighth century.

On the northern side of the square, at number 11, between the Kronenburgersingel and Bisschop Hamerstraat, stood the Main Building of the young university, an elegant white villa that bore a passing resemblance to a beehive. Diagonally opposite was the De Vereeniging concert hall, also the scene of opening ceremonies. Thus, the vast expanse of the Keizer Karelplein was completely filled that day with revellers.

In the morning, there had already been much activity in the Molenstraat a short distance away. Archbishop Henricus van de Wetering had dedicated a pontifical high mass in the Ignatius church (the later Petrus Canisius church) to open the non-stop programme. A large choir sang Alphons Diepenbrock’s Mass and music that had been composed especially for the occasion. When the service ended, the registrar and a procession of newly-appointed professors, with a host of ecclesiastical and secular authorities in their wake, made their way from the Ignatius church to the Keizer Karelplein, where the Main Building was dedicated. Filled with a blend of wonder and pride, thousands of assembled Catholics watched this first procession in the history of Nijmegen’s university.

The programme continued after lunch in De Vereeniging. Rumour has it that in the building’s corridors, out of sight of journalists and cameras, some nervously waiting professors clad in academic gowns were playing leapfrog to break the tension. Something was about to happen. A short time later, lofty opening addresses rang out in the main hall. In the run-up to 17 October 1923, the bishops of the Netherlands had called the foundation of the Catholic University “one of the most important events in the national history of our Church”, of a similar order of magnitude to the arrival of the first preachers of the faith in the seventh century and the restoration of the episcopal hierarchy in 1853. Now, in De Vereeniging, such unbelievably grand words could be heard once more.

In the late afternoon, when Archbishop Van de Wetering officially opened the university,

weerklonk kanongebulder. De vreugde over de opening van deze eerste door katholieken gestichte universiteit, na Leiden (1575), Groningen (1614), Utrecht (1636), Amsterdam (1877) en de Vrije Universiteit (1880) de zesde universiteit van Nederland, oversteeg alle rangen en standen. Gevoelens van trots en van triomfalisme overspoelden evengoed het elitaire gezelschap in De Vereeniging als het buiten op het Keizer Karelplein verzamelde volk. Even later lieten de hoogleraren zich toejuichen vanaf de trappen van het Hoofdgebouw, de bisschoppen – in een passende afspiegeling van de gezagsverhoudingen aan de universiteit – een verdieping hoger, vanaf het bordes. 's Avonds hielden studenten een fakkeloptocht door de stad. Ooggetuigenverslagen spraken van een feest zoals de Nederlandse katholieken nooit eerder hadden beleefd – en dat katholieken konden feestvieren, was algemeen bekend.

Kerkklokken beierden, vlaggen en vaandels wapperden, liederen galmden over het plein en door de straten, in de verte weerklonk kanongebulder.

Vanwaar die enorme geestdrift? En vanwaar het reusachtige belang dat aan de Katholieke Universiteit werd gehecht? Voor een verklaring moeten we te rade gaan bij de historicus L.J. Rogier, hoogleraar in Nijmegen van 1947 tot 1965 en groot kenner van de geschiedenis van het Nederlandse katholicisme. Rogier placht erop te wijzen dat de wortels van de Katholieke Universiteit (of Radboud Universiteit, zoals zij tegenwoordig heet) moeten worden gezocht in een ver verleden, in de zestiende eeuw, het tijdperk van de Reformatie en het begin van de Opstand tegen de Spaanse overheersing. Toen, en in de eeuw daarna, werd de gereformeerde kerk de bevoorrechte publieke kerk in de Republiek. Nederlanders die niet tot het protestantisme overgingen, maar katholiek bleven, grofweg ruim een derde van de bevolking, zagen zich gedegradeerd tot tweederangsburgers. De infrastructuur van de katholieke kerk was ontmanteld. Katholieken mochten hun geloof niet langer in het openbaar belijden (vaak namen zij de wijk naar schuilkerken) en zij kwamen doorgaans niet in aanmerking voor het bekleden van openbare

ambten. Aan deze langdurige latente onderdrukking kwam formeel een einde tijdens de Bataafse Revolutie (1794-1799), die een juridische gelijkberechtiging van alle geloofsgemeenschappen afkondigde. Een halve eeuw later volgde een bekrachtiging met Thorbeckes Grondwet van 1848, waarin onder meer de vrijheid van godsdienst en de vrijheid van vereniging en vergadering waren vastgelegd. De weg was vrij voor een 'herstel van de bisschoppelijke hiërarchie', die in 1853 zijn beslag kreeg. Strikt juridisch was de

cheering and shouting was heard everywhere. Church bells rang out, flags and banners fluttered, singing reverberated across the square and in the streets, and cannons roared in the distance. The joy experienced at the opening of the first university to be founded by Catholics, the sixth university in the Netherlands after Leiden (1575), Groningen (1614), Utrecht (1636), Amsterdam (1877) and VU Amsterdam (1880), transcended walks of life. Feelings of pride and triumph engulfed both the elite company in De Vereeniging and the people gathered outside on the Keizer Karelplein. A little later, the professors emerged to welcoming applause on the steps of the Main Building, and the bishops – as befitted the power relationships at the university – appeared one floor higher, on the balcony. In the evening, students held a torchlight procession through the city. Eyewitness accounts spoke of a celebration such that Dutch Catholics had never before experienced – and it was a well-known fact that Catholics knew how to celebrate.

Why such enthusiasm? And why did people attach such immense importance to the Catholic University? For an explanation, we must look to historian L.J. Rogier, professor in Nijmegen from 1947 to 1965 and a great authority on the history of Dutch Catholicism. Rogier often said that the roots of the Catholic University (or Radboud University, as it is called today) should be sought in the distant past, in the sixteenth century, the time of the Reformation and the first stirrings of the revolt against Spanish rule. Then, and in the century that followed, the reformed church became the privileged public church in the Republic. Dutch people who didn't convert to Protestantism but who remained Catholic (roughly a third of the population) saw themselves demoted to second-class citizens. The infrastructure of the Catholic Church was dismantled. Catholics were no longer permitted to practise their faith in public (often worshipping in clandestine churches) and for the most part were ineligible to hold public office. This long-term latent oppression came to a formal end during the Batavian Revolution (1794-1799), which proclaimed equality before the law for all faith communities. Half a century later Thorbecke's Constitution of 1848 was ratified, which included freedom of religion, of association and of assembly. The way was clear for a 'restoration of the episcopal hierarchy', which occurred in 1853, thereby accomplishing Catholic emancipation in the Netherlands in a strictly legal

Church bells rang out, flags and banners fluttered, singing reverberated across the square and in the streets, and cannons roared in the distance.

emancipatie van het katholicisme in Nederland daarmee volbracht. Maar de sociaal-culturele emancipatie, of zoals Rogier het noemde: herleving, van de Nederlandse katholieken was een proces dat veel meer tijd vroeg. Zij moesten hun maatschappelijke achterlijkheid en hun eeuwenoude schuilkerkenmentaliteit afwerpen en zich in het protestants-liberale, niet van antipapisme vrije, moderniserende Nederland een plaats verwerven. Ook dat proces werd voortdurend door frustratie gevoed. Aanvankelijk zochten velen hun heil in het isolement. In de tweede helft van de negentiende eeuw richtten 'katholieke emancipatoren' de eerste eigen maatschappelijke organisaties op: kranten, ziekenhuizen, scholen, kieskringen, werknemers- en werkgeversorganisaties – het begin van wat we later de verzuiling zijn gaan noemen.

Tegen het einde van de eeuw ging het ook gisten onder katholieke intellectuelen, die toen nog gering in aantal waren. Enkele eigen wetenschappelijk getinte organen zagen het licht, zoals culturele tijdschriften en verenigingen. Het neothomisme, een modern filosofisch en theologisch leerstelsel gebaseerd op het gedachtegoed van de dertiende-eeuwse filosoof Thomas van Aquino, maakte zijn entree in Nederland en bood een aantrekkelijk filosofisch stelsel dat geloof en wetenschap met elkaar kon verbinden. In 1894 werd de pater dominicaan J.V. de Groot benoemd tot hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam op een door de bisschoppen gecreëerde bijzondere leerstoel voor thomistische wijsbegeerte – een unicum en een aankondiging van een kentering in de verhoudingen. Rond dezelfde tijd richtten katholieke studenten in alle universiteitssteden hun eigen verenigingen op, die spoedig tot bloei kwamen. Zij cultiveerden een soort eigenheid, een springplank voor een zelfverzekerd gezamenlijk optreden naar buiten. In onderlinge debatten scherpten zij hun geest, met de evolutieleer van Darwin en de verhouding tussen geloof en wetenschap als voornaamste, en elkaar deels overlappende, thema's.

Maar dat alles was niet genoeg. In het jaar 1900 publiceerde de Nijmeegse neerlandicus Maarten Poelhekke een geruchtmakend vlugschrift met de veelzeggende titel *Het Te-kort der katholieken in de wetenschap*. Poelhekke rekende zijn lezers voor dat katholieken zwaar ondervetegenwoordigd waren in beroepsgroepen die een universitaire opleiding veronderstelden, zoals de medische stand, de advocatuur en de rechterlijke macht. Van alle artsen in de tien grootste steden in Nederland was elf procent katholiek en van alle juristen negentien procent, terwijl dat bij een evenredige verhouding ruim 35 procent zou moeten zijn. Van alle 238 hoogleraren aan de Nederlandse universiteiten waren er welgeteld twee katholiek, inclusief pater De Groot. Dit 'te-kort' zou niet spoedig worden aangevuld, zo viel te vrezen, aangezien van alle studenten veertien procent van katholieken huize was. Poelhekke weet het katholieke achterblijven voor een deel aan het heersende antipapisme.

sense. But the sociocultural emancipation – or ‘revival’ as Rogier called it – of Dutch Catholics was a process that would take much longer. They still needed to cast off their social backwardness and time-honoured clandestine-church mentality and secure a place in a liberal Protestant, modernising Netherlands, a nation that was not free of antipapism. That process was constantly fuelled by frustration. Many initially sought refuge in isolation. In the second half of the nineteenth century, ‘Catholic emancipators’ established their own civil society organisations: newspapers, hospitals, schools, constituencies, workers’ and employers’ organisations – the beginnings of what we would later call ‘pillarisation’.

By the end of the century, there was also ferment among Catholic intellectuals, who were still small in number at that time. They created several organisations and publications of their own, of an academic nature, such as cultural journals and associations. Neo-Thomism, a modern philosophical and theological doctrine based on the ideas of the thirteenth-century philosopher Thomas Aquinas, found its way to the Netherlands. It offered an attractive philosophical system that could unite faith and science. In 1894, the Dominican priest J.V. de Groot was appointed professor at the University of Amsterdam, to a special chair in Thomist philosophy created by the bishops – an unprecedented step and a declaration of changing relationships. At about the same time, Catholic students in all university cities established their own associations, which quickly flourished. They cultivated their own sense of identity, a springboard for confident and concerted public action. They sharpened their minds in debates, with Darwin’s theory of evolution and the relationship between faith and science as the central, and partly overlapping, themes.

But all this wasn’t enough. In 1900, Maarten Poelhekke, a Nijmegen authority on Dutch studies, published a controversial pamphlet with the telling title *‘Het Te-kort der katholieken in de wetenschap’* (The shortfall of Catholics in academia). Poelhekke had calculated for his readers that Catholics were severely underrepresented in professions that required a university education, such as the medical and legal professions and the judiciary. Eleven percent of all doctors in the ten largest cities in the Netherlands were Catholic, and nineteen percent of all lawyers – proportionately, that figure should have been over 35 percent. Of all 238 professors at Dutch universities, two were Catholic, including Father De Groot.

Professors make their way in procession to the Ignatius church on the morning of 17 October 1923. The Registrar H.M.B. Christen is followed by lawyer J.H.G.M. van der Grinten, classicist J.C.F.H. Schrijnen and theologian G.J. de Langen Wendels O.P.
PHOTO: NATIONAAL ARCHIEF/ COLLECTIE SPAARNESTAD/ HET LEVEN

Hoogleraren in cortège richting de Ignatiuskerk op de ochtend van 17 oktober 1923. Pedel H.M.B. Christen wordt gevolgd door de jurist J.H.G.M. van der Grinten, de classicus J.C.F.H. Schrijnen en de theoloog G.J. de Langen Wendels OP.

Dat was niets nieuws: onder katholieken was het gemeengoed om de oorzaak van hun benauwenis te leggen bij 'andersdenkenden', die zich schuldig maakten aan discriminatie. Maar Poelhekke ging verder en wees tevens op gebreken in eigen kring. Zo sprak hij van een onder katholieken heersende geringschatting van de wetenschap, terwijl er tegelijkertijd een wijdverbreide vrees voor de moderne wetenschap bestond. Onder katholieken, zo ging Poelhekke verder, heerste tevens een overdreven conservatisme en een veel voorkomende zucht naar het wonderbaarlijke. Het almaar wijzen op antipapisme leidde bovendien tot gemakzucht. Het was de hoogste tijd daaraan een einde te maken, aldus Poelhekke: 'Wie invloed wil oefenen, moet maken dat hij recht op dien invloed heeft. Wie er naar streeft de verhoudingen te regelen, de maatschappij te helpen vormen, in te werken op den algemeenen gang van zaken, de ontwikkeling te leiden, moet materiaal kunnen aanbrenge[n], evengoed of beter nog dan dat zijner mededingers.'

Enkele jaren later, in 1904, richtten katholieke intellectuelen de 'Vereniging tot bevordering van de beoefening van wetenschap door katholieken' op (het latere Thijmgenootschap). Hun activiteiten beperkten zich in eerste aanleg tot lezingen en debatten, maar er hing meer in de lucht. Dat, en een wijziging van de Hoger Onderwijswet waardoor bijzondere universiteiten de bevoegdheid kregen rechtsgeldige academische graden te verlenen, gaf de bisschoppen aanleiding het initiatief naar zich toe te trekken. Zij richtten in 1905 de Sint Radboudstichting op, met als hoofddoel de stichting en de instandhouding van een eigen, katholieke universiteit. Naamgever was bisschop Radboud van Utrecht, een naar verluidt studieuze kerkvorst uit de tiende eeuw.

De Sint Radboudstichting stond voor een geweldig lastige opgave. Voor zij haar einddoel kon bereiken, waren er minstens vier met elkaar samenhangende hindernissen te overwinnen. Naar buiten vertoonde het Nederlandse katholicisme een beeld van eendracht en saamhorigheid. Maar tegelijk heersten achter de façade van eenheid vaak verschil van mening en allerlei fricties. Zo bestond in katholieke kringen een fundamenteel verschil van opvatting over de betekenis van een eigen universiteit. De kleine, maar toonaangevende en voor de stichting van een universiteit onmisbare groep intellectuelen in de 'Vereniging tot bevordering van de wetenschap onder katholieken in Nederland' was niet per se overtuigd van het nut van zo'n universiteit. Zeker niet als die werd opgetrokken achter ideologische muren. Zelf opgeleid

Een delegatie van de Nijmeegse burgerij biedt de universiteit geschenken aan. De hoogleraren Schrijnen, De Langen Wendels en geheel rechts Titus Brandsma luisteren aandachtig toe. Het tafereel wordt vanaf het bordes minzaam gadeslagen door de bisschoppen, met iets rechts van het midden, op de voorgrond, aartsbisschop mgr. Henricus van de Wetering. A delegation of Nijmegen citizens offers gifts to the university. Professors Schrijnen, De Langen Wendels and, on the far right, Titus Brandsma listen attentively. The bishops, with Archbishop mgr. Henricus van de Wetering in front, just right of centre, watch benignly from the balcony. PHOTO: NATIONAAL ARCHIEF/COLLECTIE SPAARNESTAD/HET LEVEN

aan openbare universiteiten huldigden zij moderne opvattingen over de wetenschap, waarin bijvoorbeeld een vrije gedachtewisseling met ‘andersdenkenden’ vanzelfsprekend was. Een veel grotere groep behoudende katholieken echter droomde juist van een universiteit als een vesting van geloofsverdediging en polemieken, als een instrument in de strijd tegen ongeloof en tegen de wetenschap zoals beoefend aan openbare universiteiten. Maar ook, heel prozaïsch, als een paardenmiddel tegen gemengde huwelijken – levenspartners werden immers ook toen vaak tijdens de studietijd ontmoet. Uit deze hoek kwam bijvoorbeeld een pleidooi voor de inrichting van een universiteitsbibliotheek met louter boeken die waren geschreven door katholieken. De bisschoppen, de leiders van de katholieke kerk, neigden naar dit in wezen antiwetenschappelijke standpunt. Zij waren zelf niet academisch geschoold, maar stonden uiteraard in hoog aanzien en trokken nu eenmaal aan de touwtjes in katholiek Nederland – én in de Sint Radboudstichting.

Een tweede belangrijke hinderpaal waren de tekortschietende financiën. Bijzondere universiteiten ontvingen geen subsidie van de rijksoverheid. Indertijd was er nog maar één bijzondere universiteit: de in 1880 door Abraham Kuyper opgerichte Vrije Universiteit, waarvan de kosten door het gereformeerde volksdeel werden gedragen. Om haar – voorlopig nogal diffuse – plannen te realiseren moest de Sint Radboudstichting middelen inzamelen, beleggen en oppotten. De wet schreef voor dat een nieuwe universiteit ten minste drie faculteiten, met telkens minimaal drie hoogleraren, moest hebben. Als het aan de bisschoppen lag dan behoorde daartoe in ieder geval een faculteit voor geneeskunde. Aanvulling van het tekort aan katholieke huisartsen in met name Noord-Brabant en Limburg (de provincies met de laagste artsendichtheid van het land) was hun motief. Bovendien gold de geneeskunde als ‘duidelijk van een levensopvatting doortrokken’ en daarom verdiende juist zij een plaats aan een toekomstige katholieke universiteit, aldus de bisschoppen. Maar een faculteit voor geneeskunde was erg kostbaar, aangezien zij de bouw van preklinische laboratoria en een ziekenhuis voor het klinische onderzoek en onderwijs veronderstelde.

Onvermijdelijk raakte de plannenmakerij al na betrekkelijk korte tijd in een impasse, mede omdat de geldinzamelingen niet goed van de grond kwamen. De bisschoppen weifelden. Zij hadden de controle en hadden er geen probleem mee om het universiteitsproject op de lange baan te schuiven – wellicht mede omdat ze toch enigszins huiverig waren voor het eindresultaat: een verzameling van katholieke kritische geesten met aanzien. Het was ‘zalig dutten onder de kromstaf’, zoals zo’n kritische geest, Gerard Brom, later zou zeggen. Pas na de Eerste Wereldoorlog werd het min of meer gestrande project vlot getrokken toen een nieuwe garde ambitieuze katholieke intellectuelen op de voorgrond trad, onder

This 'shortfall' would not be made up any time soon, it was feared, since only fourteen per cent of all students came from Catholic homes. Poelhekke laid part of the blame for the fact that Catholics were lagging behind on the prevalence of antipapism. This was nothing new: it was commonplace among Catholics to attribute the cause of their constraints to 'dissenters', who were guilty of discrimination. But Poelhekke went a step further and pointed to shortcomings within Catholic circles. He spoke, for example, of the prevailing disparagement of science among Catholics, which coincided with a widespread fear of modern science. Among Catholics, Poelhekke continued, there was also an exaggerated conservatism and a common yearning for the miraculous. Moreover, the constant pointing to antipapism bred complacency. It was high time to put an end to this, he said: "If you wish to exert influence, you have to ensure that you have a right to that influence. If you seek to regulate relationships, to help shape society, to influence the general course of events, to lead change, you must be able to provide material that is as good or better than that of your rivals."

Several years later, in 1904, Catholic intellectuals founded the Association for the Promotion of Academic Learning among Dutch Catholics (later called the Thijm Society). Their activities were limited in the first instance to lectures and debates, but there was more to come. That, plus an amendment to the Higher Education Act that gave private universities the authority to award legally valid degrees, prompted the bishops to take the initiative. In 1905 they established the St Radboud Foundation, with the primary aim of founding and maintaining their own Catholic university. Its namesake was bishop Radboud of Utrecht, a reputedly studious tenth-century prelate.

The St Radboud Foundation faced a supremely difficult task. Before it could achieve its ultimate objective, it had at least four related hurdles to overcome. To the outside world, Dutch Catholicism presented a picture of unity and solidarity. But behind this façade, there were often differences of opinion and many sources of friction. For example, in Catholic circles there were fundamentally different views about what a university of their own meant. The small but prestigious group of intellectuals in the Association for the Promotion of Academic Learning among Dutch Catholics, who were indispensable for the founding of a university, were not necessarily convinced of the point of such a university, especially one erected behind ideological walls. Educated as they were at public universities, they held modern views on science, in which the free exchange of views with 'dissenters' went without saying. However, a much larger group of conservative Catholics dreamed of a university as a fortress of religious defence and polemic, as an instrument in the battle against unbelief and against academic enquiry as practised at public universities, as well as – very

anderen Gerard Brom, Johannes Hoogveld, Henri van der Velden en Jos Schrijnen. In een mengeling van praktische en ideologische motieven bepleitten zij enthousiast de spoedige totstandkoming van een katholieke universiteit met drie 'goedkope' faculteiten, zoals ook de Vrije Universiteit was begonnen. Letteren (inclusief wijsbegeerte) en Rechtsgeleerdheid stonden buiten kijf, maar het duurde even voor de bisschoppen zich wilden neerleggen bij de oprichting van een faculteit voor Godgeleerdheid, in plaats van Geneeskunde. Met vernieuwd elan werd in 1921 een grote geldinzameling georganiseerd. Dat leverde voldoende op om in 1923 van start te gaan, zij het met een betrekkelijk bescheiden begroting. Nadien heeft zij decennialang bestaan dankzij schenkingen en legaten, maar vooral dankzij de centen en dubbeltjes van katholieken bijeengebracht in jaarlijkse collectes – dus dankzij de offervaardigheid van het gewone katholieke volk, dat zelf nooit een voet in de universiteit zou zetten.

Toen rond 1920 wel vaststond dat in Nederland een katholieke universiteit zou verrijzen, ontstond een derde tijdrovend probleem: een strijd tussen vooral zuidelijke steden die graag zo'n prestigieuze instelling, 'een monument voor de eeuwigheid', wilden huisvesten. Met name Tilburg, 's-Hertogenbosch, Maastricht en Nijmegen dongen mee en boden de Radboudstichting soms grote sommen gelds, terwijl ook steden als 's-Gravenhage, Utrecht en Amsterdam als kandidaat naar voren werden geschoven. Nijmegen wist uiteindelijk de gunst van de bisschoppen te winnen, niet vanwege het geld (het hoogste bod kwam van Maastricht), maar omdat de grootste voorvechters van de universiteit (de hierboven genoemde intellectuelen, met Jos Schrijnen voorop) een sterke voorkeur hadden voor deze Gelderse stad. Zij beschouwden de katholieke universiteit als een *nationaal* project, dat herkenbaar en aantrekkelijk moest zijn voor katholieke studenten en geldschieters uit alle windstreken. Doorslaggevend was de geografische ligging van Nijmegen: niet boven of onder, maar *tussen* de rivieren, in combinatie met zijn religieus gemengd samengestelde bevolking: zo'n zeventig procent katholieken naast dertig procent protestanten. Naar sfeer gold de stad aan de Waal als de noordelijkste stad van het Zuiden en de zuidelijkste stad van het Noorden. Niet zomaar noemde de dichter Guillaume van der Graft haar later 'de navel van het land'.

Een vierde kwestie was de verdeeldheid die in de eerste maanden van 1923 in Nijmegen zelf ontstond. Onder de bevolking van Nederland, dus ook die in de Waalstad, was confessionele betrokkenheid indertijd een ware twistappel, zo bleek opnieuw toen een katholieke universiteit daadwerkelijk aan de horizon verscheen. In talloze artikelen en ingezonden brieven in lokale en nationale kranten bepleitten voor- en tegenstanders van de universiteit hun zaak. Niet-katholieken zagen al langer met lede ogen aan hoe de roomsen zich

prosaically – a drastic remedy for mixed marriages (life partners often met as students). From this quarter came a plea for the establishment of a university library containing books written only by Catholics. The bishops, the leaders of the Catholic Church, inclined toward this essentially anti-intellectual point of view. Although not university-educated themselves, they were of course highly regarded and were the ones who called the shots in the Catholic Netherlands – and within the St Radboud Foundation.

A second major hurdle was the lack of funding. Private universities didn't receive a government subsidy. There was just one private university at the time: VU Amsterdam founded in 1880 by Abraham Kuyper, the costs of which were borne by the Reformed population. To realise its plans, which were as yet rather diffuse, the St Radboud Foundation needed to raise, invest and stockpile funds. By law, a new university had to have at least three faculties, each with a minimum of three professors. The bishops, who sought to remedy the shortfall of Catholic GPs in North Brabant and Limburg (the provinces with the lowest density of doctors in the country), wanted at least a faculty of medicine. Perceived as being 'clearly infused with a philosophy of life', medicine deserved a place at a future Catholic university, the bishops felt. But a faculty of medicine was very expensive as it would require the construction of pre-clinical laboratories and a hospital for clinical teaching and research.

Inevitably, the plans fairly soon reached an impasse, in part because fundraising didn't properly get off the ground. The bishops wavered. They were in control and had no issue with placing the university project on the back-burner – perhaps also because they were somewhat apprehensive about the end result: an assembly of critical and distinguished Catholic intellectuals. It was "blissful napping under the bishop's crosier", as one such critical mind, Gerard Brom, would later say. The project had more or less stalled. It was not until after the First World War that it was kickstarted again with the advent of a new vanguard of ambitious Catholic intellectuals, which included Gerard Brom, Johannes Hoogveld, Henri van der Velden and Jos Schrijnen. On both practical and ideological grounds, they enthusiastically advocated the rapid establishment of a Catholic university with three 'cheap' faculties, which is how VU Amsterdam had also begun. The Arts (including philosophy) and Law were not in dispute, but it took some time for the bishops to accept the creation of a Faculty of Theology rather than Medicine. With renewed zeal, a major fundraising campaign was organised in 1921. It raised enough to make a start in

To the outside world, Dutch Catholicism presented a picture of unity and solidarity. But behind this façade, there were often differences of opinion and many sources of friction.

Keizer Karelplein, 17 oktober 1923.

Keizer Karelplein, 17 October 1923.

PHOTO: KDC, NIJMEGEN

1923, albeit with a fairly modest budget. Subsequently, the university owed its existence for decades to donations and bequests, but mainly to the pennies and shillings given by Catholics in annual collections – in other words, thanks to the sacrifices of ordinary Catholics who would never set foot in the university themselves.

In about 1920, when it was certain that a Catholic university would be built in the Netherlands, a third time-consuming problem arose: a battle between the cities, located mainly in the south, that wanted to secure such a prestigious institution, ‘a monument to eternity’. Tilburg, Den Bosch, Maastricht and Nijmegen were the main contenders, with some of them offering large sums of money to the St Radboud Foundation. The Hague, Utrecht, Amsterdam and others were also put forward as candidates. Nijmegen eventually gained the bishops’ blessing, not because of the money (the highest bid came from Maastricht), but because the university’s greatest advocates (the intellectuals referred to above, led by Jos Schrijnen) had a strong preference for the city in Gelderland. They regarded the Catholic university as a *national* project that should be recognisable and attractive to Catholic students and donors from all parts of the country. Nijmegen’s geographical location was the deciding factor – it was situated neither north nor south of the major rivers, but *between* them – together with its religiously mixed population of some 70 percent Catholics and 30 percent Protestants. In terms of character, the city on the Waal was regarded as the northernmost city of the South and the southernmost city of the North. There is a reason why the poet Guillaume van der Graft later called it ‘the country’s navel’.

A fourth issue was the divisions that arose in Nijmegen itself in the early months of 1923. Among the Dutch population, including the people of the city, confessional involvement was a real bone of contention at the time, as became once more apparent now that a Catholic university was becoming a reality. Supporters and opponents of the university argued their case in countless articles and letters that appeared in local and national newspapers. Non-Catholics had long looked on in dismay as Catholics worked their way up within society. In particular, they were opposed to the 100,000 guilders per year promised to the St Radboud Foundation by the city. Protests were held in the halls of Nijmegen, and demonstrators – for and against – marched through the city’s streets and gathered in the squares. Petitions garnered huge support. The non-Catholic opponents collected 7,000 signatures from the local populace, but the piles of petitions from Nijmegen’s Catholics were much bigger: 16,000 local residents supported the coming of the university. All this from a population of just over 70,000, which shows that Nijmegen was more of a city divided than a city united. This fact was even more evident in the city council. The advent of the university

omhoog werkten. Nu keerden zij zich vooral tegen de honderdduizend gulden die de gemeente Nijmegen per jaar aan de Radboudstichting in het vooruitzicht had gesteld. In Nijmeegse zaaltjes werden manifestaties gehouden, op straten en pleinen trokken demonstraties van protest dan wel van adhesie voorbij. Handtekeningenacties kregen een massaal gevolg. De niet-katholieke tegenstanders verzamelden zeventuizend handtekeningen onder de lokale bevolking. Maar de stapels formulieren met handtekeningen van katholieke Nijmegenaren waren nog veel dikker: zestienduizend stadsbewoners steunden de komst van de universiteit. Dat alles op een bevolking van ruim zeventigduizend zielen – het toont aan hoezeer Nijmegen eerder een gespleten dan een gemengde stad was. Dat bleek eens te meer in de gemeenteraad. Slechts de kleinst mogelijke meerderheid van de raad stemde in met de komst van de universiteit: zestien katholieken tegen een monsterverbond van vijftien andersdenkenden: protestanten van allerlei snit, liberalen, sociaal-democraten en een communist.

Nederlandse katholieken kenden indertijd een tomeloze organisatie. De historicus Rogier vatte in zijn standaardwerk *In vrijheid herboren. Katholiek Nederland 1853-1953* zijn relaas over de periode 1900-1925 treffend samen onder de beroemd geworden hoofdstuktitel *De kwarteeuw der ontluiking*. Aan het eind van die kwarteeuw was het mogelijk 'in katholiek verband te zwemmen en te voetballen, te dansen en te schaken, naar de radio te luisteren, op reis te gaan en zijn leven te verzekeren'. En dus ook om in katholiek verband te studeren en wetenschap te bedrijven. De stichting van de katholieke universiteit gold als de 'Kroon op het werk van de katholieke emancipatie'. Katholieken toonden aan tot op het hoogste niveau met anderen te kunnen wedijveren. Voor even waren de rijen gesloten.

Op 17 oktober 1923 geschiedde rechtvaardigheid en werd een triomf behaald, zo was het gevoel, een triomf bovendien op eigen kosten. Vandaar dat weergalozes feestgedruis.

**Naar buiten
vertoonde het
Nederlandse
katholicisme een
beeld van eendracht
en saamhorigheid.
Achter de façade
van eenheid
heersten vaak
verschil van mening
en allerlei fricties.**

was approved by the smallest possible margin on the council: sixteen Catholics against an unholy alliance of fifteen dissenters, made up of Protestants of every kind, plus liberals, social democrats and a communist.

Dutch Catholics were filled at that time with a boundless organisational energy. In his standard work *'In vrijheid herboren. Katholiek Nederland 1853-1953'* (Born again in freedom. Catholic Netherlands 1853-1953), the historian Rogier aptly summed up his account of the period 1900-1925 in the now famous chapter title *'De kwarteeuw der ontluiking'* (The quarter century of awakening). By the end of that time, it was possible to "swim and play football, dance and play chess, listen to the radio, travel and purchase life insurance within Catholic circles". And thus also to study and engage in intellectual endeavour in a Catholic context. The establishment of a Catholic university was seen as the 'crowning achievement of the work of Catholic emancipation'. Catholics were demonstrating that they could compete with others at the highest level. For a brief time, all were united. On 17 October 1923, justice prevailed and a triumph was achieved, moreover, a triumph that they had paid for themselves – hence the unprecedented revelry.

Het Te-kort der Katholieken in de Wetenschap

DOOR

M. A. P. C. POELHEKKE.

NIJMEGEN,
L. C. G. MALMBERG.
1900.

Voorbereiding

De stichting van de universiteit was het werk van velen, maar de naam van één man sprong eruit: die van Jos Schrijnen. In 1919 wees de Sint Radboudstichting deze geleerde en priester aan als secretaris van de Commissie van Voorbereiding. Hij kreeg de opdracht het nodige te doen inzake de ‘intellectuele’ aspecten van de stichting van een katholieke universiteit. Tegelijk kreeg de priester Johannes Hoogveld, filosoof en docent pedagogiek aan de Katholieke Leergangen te ‘s-Hertogenbosch, de taak zich bezig te houden met de materiële aspecten, waaronder de financiën. In de vier daaropvolgende jaren toonde Schrijnen zich een koppige, ondernemende en gewiekste doener, die de universiteitszaak volledig was toegegaan. Hij koppelde een bijzondere kennis van zaken aan een indrukwekkend organisatietalent en aan een ontzagwekkende werklust.

Anders gezegd, Schrijnen was geknipt voor de taak die hem was opgedragen – en die hij in zijn zelfverzekerdheid had gezocht. In de academische wereld genoot hij aanzien als classicus, linguïst en volkskundige. Namens de Sint Radboudstichting was hij aan de Rijksuniversiteit Utrecht sinds 1910 bijzonder hoogleraar in de Klassieke taalkunde en de cultuurgeschiedenis der Christelijke oudheid en vanaf 1921 buitengewoon hoogleraar in de Algemene taalwetenschap. Als (enig katholiek) lid van de Onderwijsraad, een in 1919 opgericht adviesorgaan voor de regering, was hij uitstekend op de hoogte van de achtergronden en de bijzonderheden van het Academisch Statuut (1921) en daarmee van de moderne inrichting van universitaire studies. Hij wist zichzelf superieur aan alle anderen in zijn omgeving, zeker ook aan zijn naaste collega Hoogveld. Schrijnens broer was de bisschop van Roermond, dus via hem wist hij hoe de hazen liepen binnen de Sint Radboudstichting. De uit Venlo geboortige Schrijnen bezat een enorme geldingsdrang, namens het zich emanciperende katholieke volk, maar evengoed

namens zichzelf: als priester zou hij in Utrecht nooit een benoeming tot gewoon hoogleraar krijgen, ongeacht zijn onmiskenbare kwaliteiten. De stichting van een katholieke universiteit betekende ook een kans voor hemzelf.

Een hoogleraarsbenoeming wil nog wel eens ingewikkeld en tijdrovend zijn – als secretaris van de Commissie van Voorbereiding zocht en vond Schrijnen vrijwel in zijn eentje alle 32 hoogleraren en lectoren van de drie faculteiten waarmee in 1923 zou worden gestart.

Prof. dr. Jos Schrijnen betreedt het Hoofdgebouw van de Roomsche Katholieke Universiteit te Nijmegen, even voor de formele stichting op 17 oktober 1923. Prof. Jos Schrijnen enters the Main Building of the Roman Catholic University in Nijmegen, moments before the formal foundation ceremony on 17 October 1923.
PHOTO: NATIONAAL ARCHIEF/COLLECTIE SPAARNESTAD/
HET LEVEN

Preparations

The founding of the university was the work of many, but the name of one man stood out, that of Jos Schrijnen. In 1919, the St Radboud Foundation appointed this scholar and priest as secretary of the Preparatory Commission. He was tasked with doing what was needed regarding the 'intellectual' aspects of founding a Catholic university. At the same time, the priest Johannes Hoogveld, philosopher and lecturer in pedagogy at the *Rooms-Katholieke Leergangen* (Catholic training institute) in Den Bosch, was tasked with the material aspects, including finances. In the next four years, Schrijnen proved to be a stubborn, enterprising and shrewd individual who was fully committed to the university cause and who got things done. He combined a special expertise with an impressive talent for organisation and a formidable work ethic.

In other words, he was perfectly cut out for the task assigned to him and which – in all his self-assurance – he had sought. In the academic world, Schrijnen enjoyed a high standing as a classicist, linguist and folklorist. Since 1910, at the behest of the St Radboud Foundation, he had been special professor of Classical Linguistics and the Cultural History of Christian Antiquity at Utrecht University and, from 1921, extraordinary professor of General Linguistics. As a member of the Education Council (the sole Catholic), an advisory body to the government set up in 1919, he was extremely well-informed about the background and details of the Academic Statute of 1921 and therefore about the modern organisation of university education. He believed himself superior to all those around him, especially his close colleague Hoogveld. Schrijnen's brother was the bishop of Roermond, so through him he knew about the internal workings of the St Radboud Foundation. A native of Venlo, Schrijnen was immensely ambitious – not just on behalf of the Catholic people, who were in the process of emancipating themselves, but also on his own behalf. As a priest, regardless of his undeniable qualities, he would never be appointed as a full professor in Utrecht. The establishment of a Catholic university also represented a personal opportunity for him.

Jos Schrijnen proved to be a stubborn, enterprising and shrewd individual who was fully committed to the university cause and who got things done.

Hij maakte zich er niet gemakkelijk van af, maar was geobsedeerd door de wetenschappelijke kwaliteiten van de kandidaten. Anders dan de Vrije Universiteit, die in 1880 heel klein was begonnen en sindsdien mondjesmaat was uitgebouwd, moest en zou de katholieke universiteit meteen, vanaf het eerste uur, optimaal zijn uitgerust. Zij moest direct een smetteloze reputatie hebben, op zijn minst een goede indruk maken. Het spreekwoordelijke tekort van katholieken in de wetenschap – nota bene een van de redenen tot oprichting van de universiteit – zat Schrijnen daarbij flink in de weg. Zo werd hij nogal eens gedwongen om over de grenzen, elders in Europa te zoeken. Het netwerk dat de internationaal georiënteerde katholieke kerk nu eenmaal was, kwam hem daarbij goed van pas. Bij de opening telde de universiteit maar liefst acht hoogleraren uit het buitenland (vijf Duitsers, een Oostenrijker, een Fransman en een Belg) – een kwart van het totaal, waarmee Nijmegen meteen internationaler was georiënteerd dan de andere universiteiten in Nederland.

Jos Schrijnen toonde zich een koppige, ondernemende en gewiekste doener, die de universiteitszaak volledig was toegegaan.

Tot zijn ongenoegen moest Schrijnen wel vaker water bij de wijn doen. Zo bestond bij hem en in de Commissie van Voorbereiding een voorkeur voor de benoeming van leken boven geestelijken. Indien op leerstoelen de keuze toch beperkt bleef tot priesters dan had men liever seculiere priesters (of wereldheren, priesters die rechtstreeks onder het gezag van de bisschoppen vielen) dan reguliere priesters (die in kloostergemeenschappen leefden). Uiteindelijk telde de universiteit bij aanvang vijftien priesters onder haar hoogleraren, onder wie vijf wereldheren en tien ordepriesters (vier jezuïeten, vier dominicanen, een franciscaan en een karmeliet) – niet helemaal wat de bedoeling was geweest.

Daarnaast stelde Schrijnen de studieprogramma's op. Daartoe behoorden de moderne talen, wat in Nederland vrij uitzonderlijk was. Ook ontwierp hij een – uniek – stelsel van instituutsbibliotheken. Via een achterdeur bespeelde hij de bisschoppen zodanig dat zij voor Nijmegen kozen. In 1923 werd hij de eerste rector magnificus. Later organiseerde hij het eerste internationale congres in Nijmegen en stond hij aan de wieg van onder meer de Fédération Internationale des Universités Catholiques en het Comité International Permanent des Linguistes – de lijst organisatorische prestaties van Schrijnen is eindeloos.

Schrijnen kreeg echter ook nederlagen te slikken, die hij vaak persoonlijk opvatte. Zijn voornemen om de universiteit naar Karel de Grote te noemen ('Keizer Karel Universiteit'), om haar daarmee een werelds karakter te geven en de band met de stad Nijmegen tot

A professorial appointment can be complex and time-consuming. As secretary of the Preparatory Commission, Schrijnen almost single-handedly sought and found all 32 professors and lecturers for the three faculties that would open in 1923. He didn't make it easy for himself, but was obsessed with the academic qualities of the candidates. Unlike VU Amsterdam, which had begun on a very small scale in 1880 and expanded only gradually, the Catholic University had to be fully appointed from the outset. It needed to have a spotless reputation, or at least create a good impression. The proverbial shortfall of Catholics in academia – one of the reasons, after all, for establishing the university – proved a real obstacle for Schrijnen. He was often forced to look elsewhere in Europe, beyond the country's borders. The network that made up the internationally oriented Catholic Church came in handy here. At its opening, the university had no fewer than eight professors from abroad (five Germans, one Austrian, a Frenchman and a Belgian) – one quarter of the total, which at once gave Nijmegen a more international orientation than any other university in the Netherlands.

Much to his dismay, Schrijnen was often obliged to make concessions. Both he and the Preparatory Committee preferred to appoint laypeople over clergy. If the choice of professors was confined to priests, they preferred secular priests (who fell directly under the authority of the bishops) to regular priests (who lived in monastic communities). In the end, the university numbered fifteen priests among its professors when it opened, including five secular priests and ten priests from various orders (four Jesuits, four Dominicans, a Franciscan and a Carmelite), which had not quite been the plan.

Schrijnen also drew up the degree programmes. They included modern languages, which was a first in the Netherlands. And he designed a unique system of institutional libraries. Via the back door, he had played the bishops in such a way that they opted for Nijmegen. He became the first rector magnificus in 1923. Later, he organised the first international conference in Nijmegen and he pioneered organisations such as the *Fédération Internationale des Universités Catholiques* and the *Comité International Permanent des Linguistes* – the list of his achievements in this area is infinite.

However, Schrijnen also suffered defeats, which he often took personally. His plan to name the university after Charlemagne ('*Keizer Karel Universiteit*'), in order to give it a secular

De pedellenstaf was een geschenk van de Nijmeegse burgerij, vervaardigd door de lokale edelsmid Arens. De Christus-figuur draagt een geopend boek en wijst op de letters alpha en omega. De staf zelf is onder andere versierd met de letters AMC: Alma Mater Carolina.

The beadle's mace, made by local goldsmith Rudolph Arens, was a gift from the people of Nijmegen. The figure of Christ is holding an open book and pointing to the letters alpha and omega. The mace itself bears the letters AMC: Alma Mater Carolina.
PHOTO: KDC NIJMEGEN/
UNIVERSITY LIBRARY RADBOD
UNIVERSITY

uitdrukking te brengen, liep stuk op bisschoppelijk verzet. Het episcopaat wilde per se de naam 'Rooms Katholieke Universiteit' – iets wat Schrijnen fantasieloos vond, niet enthousiasmerend en een symbool van afzondering. Wel bleef de naam Keizer Karel Universiteit, of 'Universitas Carolina', nog lang informeel in gebruik en soms zelfs formeel, zoals – tot na de Tweede Wereldoorlog! – op de titelpagina's van proefschriften. Tot op de huidige dag vertonen het wapen (met keizerskroon) en de wapenspreuk ('In Dei nomine feliciter', woorden waarmee Karel de Grote officiële teksten afsloot) sporen van Schrijnens idee. Dat Schrijnen een koppige man met ijdele trekjes was blijkt uit het onderschrift op zijn visitekaartje dat hij tot het einde van zijn leven bij zich droeg: 'premier recteur de l'Université de Charlemagne'.

Schrijnen zag geen bezwaar tegen de benoeming van niet-katholieke hoogleraren op levensbeschouwelijk minder gevoelige leerstoelen, zoals Germanistiek. Voor hem stonden wetenschappelijke kwaliteiten voorop. Maar ook dat dispuut verloor hij van de bisschoppen. Zij eisten een volledig roomse universiteit, met louter katholieke hoogleraren, hetgeen zoals gezegd de zoektocht van Schrijnen ernstig bemoeilijkte. In een tijd waarin dat in Nederland hoogst ongebruikelijk was, heeft Schrijnen ook even serieus het hoogleraarschap van een (katholieke) vrouw in overweging genomen. Het ging om de leeropdracht Engelse taal- en letterkunde. De kandidate die hij op het oog had bleek echter, nadat hij bij haar Amsterdamse promotor nadere informatie had ingewonnen, niet geschikt voor de functie.

Deze opvattingen van Schrijnen klinken modern, zeker in het licht van de latere geschiedenis: de eerste vrouwelijke hoogleraar verscheen pas in de jaren vijftig, de eerste niet-katholieke hoogleraar in de jaren zestig en het adjectief 'katholiek' verdween pas in de eenentwintigste eeuw uit de naam van de universiteit. Schrijnen was echter vooral een pragmaticus en niet in alles een verlicht denker. Zo wilde deze uitermate dwingende, autoritaire man bijvoorbeeld rector magnificus voor het leven worden, net zoals dat mogelijk was in Leuven, waar hij ooit studeerde en promoveerde. Ditmaal waren het niet de bisschoppen, maar Nederlandse wetsartikelen die hem een halt toeriepen: het rectoraat aan de universiteiten moest elk jaar wisselen. In later jaren, toen de universiteit eenmaal in gang was gezet, vereenzelvigde de altijd wat drammerige Schrijnen zich met zijn geesteskind. Alleen hij wist

character and to emphasise its connection with the city of Nijmegen, founded in the face of opposition from the bishops. The episcopate insisted on the name 'Roman Catholic University', which Schrijnen found unimaginative, uninspiring and symbolic of isolation. Informally, however, the name Keizer Karel Universiteit, or Universitas Carolina, remained in use for a long time – and sometimes formally too, appearing on the title pages of dissertations until after the Second World War! To this day, the university's coat of arms (featuring an imperial crown) and the motto (*In Dei nomine feliciter*, with which Charlemagne ended official texts) bear traces of Schrijnen's plan. The fact that Schrijnen was a stubborn man inclined towards vanity is evident from the caption on the calling card that he carried with him until the end of his life: *Premier recteur de l'Université de Charlemagne*.

Schrijnen had no objection to the appointment of non-Catholic professors to chairs that were ideologically less sensitive, such as German Studies. For him, academic qualities were paramount. But he also lost this dispute to the bishops. They demanded a fully Roman Catholic university, with only Catholic professors, which – as I have said – severely hampered Schrijnen's search. Schrijnen also seriously considered appointing a woman (a Catholic) to a professorship, at a time when this was still highly unusual in the Netherlands. This was for the chair of English Language and Literature. After obtaining further information from her Amsterdam supervisor, however, he found that the candidate he had in mind was unsuitable for the position.

Schrijnen's views on these matters sound modern, especially in the light of later history: the first female professor was not appointed until the 1950s, the first non-Catholic professor in the 1960s and the adjective 'Catholic' remained as part of the university's name until the 21st century. Schrijnen was first and foremost a pragmatist, however, and was not an enlightened thinker in all matters. This extremely compelling, authoritarian figure wished to become rector magnificus for life, as was possible in Leuven, where he had once studied and obtained his PhD. This time it wasn't the bishops, but Dutch law that stopped him: university rectorships had to change every year. In later years, once the university was well established, the ever-pushy Schrijnen identified himself with his brainchild. Only *he* knew what was good for the university, and this often created bad blood with his colleagues – one of the classic downsides of strong leadership.

The university would become a place of science practised by Catholics, with its own areas of focus, its own rituals and its own character.

wat goed was voor de universiteit en dat wilde bij zijn collega's nogal eens kwaad bloed zetten – een van de klassieke schaduwzijden van sterk leiderschap.

De grote verdienste van Schrijnen was dat hij in het belang van de wetenschappelijke kwaliteit van de universiteit tegen de stroom durfde en kon oproeien. In zijn openingsrede *Eigen Cultuur*, uitgesproken op die gedenkwaardige 17^e oktober 1923, liet hij nog eens blijken hoe enerzijds vooruitstrevend en eigenzinnig, maar anderzijds wankel het katholieke universiteitsproject was. In Nijmegen, zo beloofde hij zijn gehoor, zou geen katholieke wetenschap worden bedreven, maar de universiteit zou een plaats worden van wetenschap bedreven door katholieken, met eigen aandachtsgebieden, met eigen rituelen, in een eigen sfeer. In elke studierichting, bijvoorbeeld, was in het curriculum ruimte gecreëerd voor reflectie op het eigen vakgebied, van historische dan wel van filosofische aard – een verschijnsel dat aan geen enkele andere universiteit zo structureel bestond. Schrijnen beloofde

dat de Katholieke Universiteit geen getto zou worden, maar een open, wetenschappelijke instelling, een verrijking van het vaderlandse academische bestel, gericht op integratie in plaats van op afscheiding. Zowel zijn opponenten in katholieke kring, die een gesloten bolwerk van apologetiek hadden gewenst, als critici van buiten katholieke kring, die neerbuigend en laatdunkend over 'een priesteruniversiteitje' hadden gesproken, hoorden het tandenknaarsend of op zijn best met opgetrokken wenkbrouwen aan. Bij hen maar vooral ook bij zijn medestanders wilde Schrijnen elke twijfel wegnemen over de koers van de nieuwe universiteit.

De universiteit zou een plaats worden van wetenschap bedreven door katholieken, met eigen aandachtsgebieden, met eigen rituelen, in een eigen sfeer.

Schrijnen's major achievement was that he dared – and was able – to row against the tide in the interests of academic excellence. In *'Eigen Kultuur'* (A distinctive culture), his opening inaugural address delivered on that momentous day, 17 October 1923, he once again showed how progressive and determined the Catholic university project was, but also how precarious. He promised his audience that the university would not practise Catholic science, but would become a place of science practised by Catholics, with its own areas of focus, its own rituals and its own character. Within each programme, the curriculum allowed space for reflection – of a historical or philosophical nature – on one's own particular discipline, an innovation not found so systematically at any other university. Schrijnen promised that the Catholic University would not become a ghetto, but rather an open, academic institution that would enrich the nation's university system and which aimed at integration rather than segregation. Both his Catholic opponents, who had sought a closed bastion of apologetics, and critics from outside Catholic circles, who had spoken condescendingly and disparagingly about 'a priest's university', listened to Schrijnen with clenched teeth, or at best with raised eyebrows. Schrijnen wished to dispel any doubts that they, but especially his supporters, might have about the course of the new university.

Nijmeegse studenten vieren het eerste lustrum tijdens een boottocht door de haven van Rotterdam. Nijmegen students celebrate the fifth anniversary on a boat trip through Rotterdam harbour.
PHOTO: KDC, NIJMEGEN

Eerste jaren

Academische vrijheid is het grootste goed van een universiteit, zo vond Schrijnen en zo vond ook het merendeel van zijn collega's. Wetenschappelijk onderwijs gedijt bij vrij wetenschappelijk onderzoek – dat was ook toen het uitgangspunt. Gedurende de eerstvolgende jaren echter kwam die vrijheid in Nijmegen soms onder druk te staan, vooral vanwege de bemoeienissen van de bisschoppen in de Sint Radboudstichting, het hoogste bestuursorgaan van de universiteit. Bij hen had het idee postgevat dat zij een soort vaderlijk gezag over de universiteit moesten uitoefenen. Zij streefden naar een onberispelijk katholiek imago voor de universiteit, onder meer vanwege de noodzakelijke toevloed van gelden bijeengebracht door de gelovigen. De merites van de wetenschap zelf leken hun minder te interesseren.

Zij toonden nogal eens onbegrip en koudwatervrees voor de wetenschap en daaraan inherente kritische geluiden. Bovendien was de Senaat (de verzamelde hoogleraren) – 'deze van alle kanten en uit alle mensentypen bijeen gelezen curieuze wereld der professoren', aldus een van hen, de filosoof Ferdinand Sassen – meestal een lastige gesprekspartner. Hoogleraren waren vaak even zelfbewust als ongezeglijk, althans minder volgbaar dan de bisschoppen gewend waren. Onder professoren was het vanzelfsprekend dat 'ieder sterk aan zijn mening vasthoudt, omdat hij meent te mogen aannemen, dat zij zelfstandig gevormd en rijpelijk overwogen is', aldus opnieuw Sassen. Onenigheid tussen bisschoppen en de Senaat deed zich een enkele keer voor bij de voordracht van hoogleraren op vacant geworden dan wel nieuwe leerstoelen, of bij publieke activiteiten van hoogleraren bijvoorbeeld in de katholieke politiek. Ook wanneer studenten de universiteit naar het oordeel van de bisschoppen in diskrediet hadden gebracht, wilden de spanningen wel oplopen, bijvoorbeeld na krantenberichten over dronken, orde verstorende studenten, of nadat een student in de *Vox*

Carolina, het studentenweekblad, verkondigde van zijn geloof te zijn gevallen. Hoogleraren vertoonden dan de neiging om studenten de hand boven het hoofd te houden. Soms ook was de inhoud van de wetenschap zelf in het geding. Zo trachtte de Sint Radboudstichting uit alle macht de jonge hoogleraar strafrecht Willem Pompe, die ambitieuze en vooruitstrevende plannen had op het vlak van de criminologie en de criminele psychiatrie (ongrijpbare modernistische vakgebieden, aldus de bisschoppen), af te remmen – zodanig dat Pompe

Het Bibliotheek- en Instituutsgebouw aan de Snijderstraat in het centrum van de stad. The Library and Institute building on the Snijderstraat in the city centre.
PHOTO: KDC, NIJMEGEN

The initial years

Schrijnen, along with most of his colleagues, saw academic freedom as a university's greatest good. University education thrives on freedom of research – that was the guiding principle at that time too. During the next few years, however, that freedom came under pressure at times in Nijmegen, mainly because of interference from bishops in the St Radboud Foundation, the university's highest governing body. The bishops felt that they should exercise some form of paternal authority over the university. They sought an immaculate Catholic image for the university, in part because of the vital flow of funds raised by the faithful. The merits of intellectual endeavour itself appeared to interest them less.

They often showed incomprehension and trepidation in the face of intellectual enquiry and its inherently critical nature. Moreover, the Senate – “this curious world of professors, assembled from all quarters and from all manner of people”, according to one of their number, the philosopher Ferdinand Sassen – usually proved a difficult discussion partner. Professors were often as assertive as they were unruly; in any event, they were less amenable than what the bishops were used to. For professors, it was self-evident that “each holds firmly to his opinion because he believes it to have been independently formed and maturely considered” – in the words of Sassen, once again. There was occasional disagreement between bishops and the Senate, when professors were nominated for new or vacant chairs, or with respect to the public activities of professors in matters involving Catholic politics. Tensions also rose when the bishops felt that students had brought the university into disrepute, triggered for example by newspaper reports about drunken and disorderly behaviour, or when one student declared in the student weekly *Vox Carolina* that he had lost his faith. In such instances, professors tended to side with the students. Sometimes the content of academic enquiry was itself at issue. For example, the St Radboud Foundation tried everything in its power to rein in Willem Pompe, the young professor of Criminal Law who had ambitious, progressive plans in the field of criminology and criminal psychiatry (intangible modernist disciplines, according to the bishops). The upshot was that Pompe became frustrated and

The first article in the *Instruction for professors* required them to “strive to be an example to students in everything”.

gefrustreerd raakte en in 1928 de overstap naar de Rijkuniversiteit Utrecht maakte. Een ander, veel kleiner maar typerend voorbeeld van episcopale bemoeienis betreft het gesprek dat de bisschop van Den Bosch A.F. Diepen in 1931 arrangeerde met de pas-benoemde hoogleraar empirische en toegepaste zielkunde F.J.Th. Rutten. De bisschop wilde weten wat de hoogleraar verstond onder 'experimentele psychologie', een term die Rutten in zijn plannen had gebezigd, en drukte hem op het hart dat zijn colleges niet in strijd mochten zijn met de katholieke leer van de vrije wil. De hoogleraar wist de bisschop gerust te stellen, maar later in de praktijk ging Rutten, in zijn eigen woorden: 'methodisch zonder confessie' te werk, zoals het een wetenschapper betaamde.

De werkelijkheid was gecompliceerder dan in het hier geschetste beeld. Het episcopaat kwam soms ook op voor de vrijheid van de universiteit en haar hoogleraren, opvallend genoeg wanneer die door een nóg hogere kerkelijke instantie werd bedreigd. Toen de Congregatie der Seminaries en Universiteiten te Rome in 1931 ernstig bezwaar maakte tegen een krantenartikel van de hand van de hierboven al genoemde Nijmeegse hoogleraar wijsbegeerte Ferdinand Sassen (een priester) over Thomas van Aquino en Hegel, stelden de bisschoppen alles in het werk om Sassen uit de wind en in functie te houden – en met succes.

Het vijf leden tellende College van Curatoren, allen heren met maatschappelijk aanzien (president-curator was F.M.A. van Schaeck Mathon, de burgemeester van Nijmegen), had als voornaamste taken algemeen toezicht en begrotingsbewaking, maar fungeerde meestal als instrument van het bestuur van de Sint Radboudstichting, als buffer tussen hoogleraren en bisschoppen. Als het bijvoorbeeld rommelde tussen hoogleraren onderling of met studenten, wat nogal eens gebeurde, probeerde het curatorium te bemiddelen. Pas wanneer dat zonder succes bleef, werden de bisschoppen erbij geroepen.

Ook de hoogleraren bezaten een bijzondere gevoeligheid voor het imago van de Katholieke Universiteit, maar op een andere manier dan de bisschoppen. Het was alsof zij keer op keer de wetenschappelijke kwaliteiten van de universiteit aan de buitenwereld moesten bewijzen. In het onderwijs bijvoorbeeld waren zij doorgaans erg streng en stelden zij de hoogste eisen aan studenten. De docenten wilden per se voorkomen dat de buitenwacht zou denken dat het in Nijmegen een rooms onderonsje was, dat je hier

Het eerste artikel van de *Instructie voor de hoogleraren* schreef voor dat zij zich moesten beijveren 'in alles den studenten ten voorbeeld te zijn'.

moved to Utrecht University in 1928. Another, more minor yet typical example of episcopal interference was the discussion arranged in 1931 by A.F. Diepen, the bishop of Den Bosch, with F.J.Th. Rutten, the newly appointed professor of Empirical and Applied Psychology. The bishop wanted to know what the professor understood by 'experimental psychology', a term Rutten had used in his plans, and impressed upon him that his lectures must not conflict with the Catholic doctrine of free will. The professor was able to reassure the bishop, but he later went about his work, in his own words "methodically and without confession", as befitted a scholar.

The reality was more complicated than what I have outlined here. On occasions, the bishops also stood up for the freedom of the university and its professors, oddly enough when it was threatened by an even higher ecclesiastical body. In 1931, when the Congregation of Seminaries and Universities in Rome seriously objected to a newspaper article by Nijmegen professor of Philosophy Ferdinand Sassen (a priest) about Thomas Aquinas and Hegel, the bishops made every effort to protect Sassen and his job – with success.

The principal tasks of the five-member Board of Governors, all men of high social standing (the president was F.M.A. van Schaek Mathon, the mayor of Nijmegen), involved general oversight and budgetary control, but they mainly acted as an instrument of the Board of the St Radboud Foundation, as a buffer between the professors and bishops. If, for example, there were problems between professors or with students, which was not uncommon, the Board would try to mediate. Only if that failed would the bishops be called in.

The professors were also particularly sensitive about the Catholic University's image, but in a different way than the bishops. It was as if they needed to prove time and again the university's academic standards to the outside world. In their teaching, for example, they tended to be very rigorous, placing very high demands on students. Lecturers wanted to ensure that the outside world didn't view the university as a cosy Catholic club where it was easy to obtain a degree. This excessive rigour has been described as an overcompensation for the Catholic inferiority complex.

Nothing was left to chance in the relationship with students. The first article in the Instruction for professors required them to "strive to be an example to students in every-

Professors (among them Jac. van Ginneken, Gerard Brom, Jan Hoogveld and Titus Brandsma) leave the front garden of the Main Building on their way to the De Vereeniging concert hall on 1 January 1930.

PHOTO: NATIONAAL ARCHIEF/
COLLECTIE SPAARNESTAD

gemakkelijk je diploma zou kunnen behalen. Deze bovenmatige strengheid is wel gekarakteriseerd als een overcompensatie van een katholiek minderwaardigheidscomplex.

In de relatie met de studenten werd niets aan het toeval overgelaten. Het eerste artikel van de *Instructie voor de hoogleraren* schreef voor dat zij zich moesten beijveren 'in alles den studenten ten voorbeeld te zijn'. In alles – dus ook buiten de collegezalen, waar bijvoorbeeld over het welzijn van studenten werd gewaakt, maar hun ook, indien nodig, goede manieren werden bijgebracht. Zoals bij zoveel katholieke instellingen stelde ook de Sint Radboudstichting aan de universiteit een moderator aan, een priester met als taak een oogje in het zeil te houden bij de studenten en hun verenigingsleven. Dat alles kwam bij menige student over als betuttelend. Een aantal zaken liep door elkaar heen: een oprechte bekommernis om het wel en wee van studenten, een drang om controle uit te oefenen en een bezorgd-

heid om het imago van de universiteit. Men wilde immers niet om de verkeerde redenen in de krant komen – de toevloed van studenten en geld was in het geding net zoals, ook hier, een overgevoeligheid voor de kritische blik van andere universiteiten.

De universiteit begon in 1923 met 189 studenten: 38 meisjes en 151 jongens, of beter 38 dames en 151 heren. Daarna zette een gestage groei in, tot het aantal studenten in de jaren dertig stabiliseerde en ongeveer vijf- à zeshonderd bedroeg. Dat stemde velen tevreden. Alleen de Faculteit der Godgeleerdheid, die formeel alleen priesters als student toestond, bleef getalsmatig ver achter bij de andere twee faculteiten. In vergaderingen van bisschoppen, curatoren en hoogleraren was toch soms ook tandengeknars te horen. Tal van katholieke studenten – niet alleen in de geneeskunde en in de natuurwetenschappen – volgden hun studies niet in Nijmegen, maar aan de openbare universiteiten van Utrecht, Leiden, Amsterdam en Groningen. En hun aantal was groeiende. Concurrentiegevoelens speelden bij menigeen op. Voor de aanvulling van het 'te-kort der katholieken in de wetenschap' bleek de Katholieke Universiteit niet

een alleenzalmakend instrument. Ergens wrong dat en dat zou tot in de vroege jaren zestig blijven wringen.

Onder de Nijmeegse studenten bevond zich in de eerste jaren een groep voor wie hun geloofsovertuiging leidraad in alles was. Deze 'Heemvaarders', zoals hun beweging heette die ook aan andere universiteiten opdook, waren overtuigd katholiek en vooral ook erg

Hoogleraren (onder wie Jac. van Ginneken, Gerard Brom, Jan Hoogveld en Titus Brandsma) verlaten de voortuin van het Hoofdgebouw op weg naar Concertgebouw De Vereeniging, 1 januari 1930.

thing". In everything – that also meant outside the lecture theatres, where student well-being was monitored and where, if necessary, good manners were instilled. As with many Catholic institutions, the St Radboud Foundation appointed a moderator to the university, a priest tasked with keeping an eye on the students and their student societies. To many students, this appeared patronising. It was a mix of many things: a genuine concern about student welfare, a desire to exercise control and a concern for the university's image. After all, they didn't want to be in the headlines for the wrong reasons. Student numbers and funding were at stake, as well as – once again – a hypersensitivity to the critical gaze of other universities.

The university opened in 1923 with 189 students: 38 young women and 151 young men. A period of steady growth followed, before student numbers stabilised at five to six hundred in the 1930s. Many were satisfied with this. Only the Faculty of Theology, which formally accepted only priests as students, trailed far behind the other two faculties in numerical terms. A gnashing of teeth could sometimes be heard in meetings of bishops, governors and professors. Many Catholic students – not only in medicine and the sciences – didn't come to Nijmegen to study, but went to the public universities in Utrecht, Leiden, Amsterdam and Groningen. And their numbers were growing. Rivalries flared up. As a remedy for the 'shortfall of Catholics in academia', the Catholic University hadn't proved a panacea. This was a bone of contention, and would continue to be so until the early 1960s.

In the early years, the Nijmegen students included some for whom religious beliefs were their guide in everything. These 'Heemvaarders', as their movement was called and who also appeared at other universities, were staunch Catholics and, above all, very well-behaved. They drank milk, not alcohol. They didn't go to the pub in the evening, but went on nature walks on weekends and did round dancing. They didn't engage in typical student discussions, but immersed themselves in spiritual texts. And they believed that other students should follow their example. But the vast majority of students preferred the kind of student life traditionally found elsewhere: the typically aristocratic, boisterous behaviour of 'frat boys', to use an American term. In terms of atmosphere, Carolus Magnus (another reference to Schrijnen's Keizer Karel Universiteit) – the Nijmegen student association set up in 1923 – its debating societies and the Roland Society hardly differed from sister associations at other universities. No wonder that the student moderator, year after year, included passages in his reports about the declining religiousness among students.

Whereas organised student life largely replicated that of other universities, the Catholic University differed rather more from its sister institutions when it came to student background. The geographic catchment area was fairly large, with most students coming of

Kroegdispuut De Tempeliers tezamen in de Sociëteit in het Corpsgebouw aan Oranjesingel 42, 1931. Members of the De Tempeliers debating society assembled in the student association building at 42 Oranjesingel, in 1931.

PHOTO: KDC, NIJMEGEN

course from North Brabant, Limburg and Gelderland. But Catholics lived throughout the country, and so students came to Nijmegen from every province. The big difference was social background. While the university did attract the offspring of wealthy Catholic families, far fewer Nijmegen students came from the upper class and far more from the middle class compared with other universities. The Catholic University attracted many young people who were the first in their families to go to university. They tended to be the sons of primary and secondary school teachers, shopkeepers and other small business owners, traders, entrepreneurs and medium-sized farmers. Catholic emancipation was primarily social in nature. This applied slightly less for girls, who tended to come from a higher class than boys. Typically, parents would first allow their sons to study and only send their daughters to university if the family could afford it.

Unusually, some thirty students from Protestant homes attended the university in the pre-war years. They were mainly from less well-to-do families in Nijmegen and the surrounding area. With the consent of the Rector Magnificus and the St Radboud Foundation, they founded their own Protestant Students' Club, as a subbranch of Carolus Magnus. The club led a sober but active existence in the Catholic academic environment of Nijmegen.

That environment was a distinctly intimate one. The entire university community numbered only six or seven hundred members. Students and professors were identifiable in the streets, but they hadn't yet made their mark on the cultural life of the city. Most of them lived in the city centre or in the grand revivalist-style late-nineteenth, early-twentieth-century houses surrounding it, where the university buildings were also located. These were the Main Building on the Keizer Karelplein, the Library and Institute building on the Muchterstraat (a complex of old buildings on the boundary between the upper and lower town), the Aula on the Wilhelminasingel (the first new university building, dating from 1931) and the Institute of Philosophy, Pedagogy and Psychology on the Vondelstraat (a grand villa that the university took over in 1936). Students hung out at a mansion on Oranjesingel 42, where Carolus Magnus and its subbranches, the Roland Society, the Sorority and numerous debating societies celebrated 'society pleasures': free beer, drinking bouts, heated debates, parties, champagne suppers, meetings, initiation ceremonies and brawls, as well as *thé dansants*, musical and theatrical performances, and academic addresses followed by discussions.

Once underway, the Catholic University cautiously began to make its presence felt. The first graduates found their way into society. Nijmegen dissertations were generally assessed as being of good quality – to the surprise of some, there was no lack of acceptance in the aca-

braaf. Zij dronken geen alcohol, maar melk. Zij hingen 's avonds niet in de kroeg, maar gingen in het weekend in de natuur wandelen en deden aan reidansen. Zij hielden geen studentikoze kolderdiscussies, maar verdiepten zich in geestelijke teksten. En zij vonden dat de andere studenten hun goede voorbeeld dienden te volgen. Maar de overgrote meerderheid gaf de voorkeur aan een studentenleven, zoals dat aan andere universiteiten traditioneel opgeld deed: corporaal, studentikoos, aristocratisch. Het nog in 1923 opgerichte Nijmeegse Studentencorpus Carolus Magnus (weer zo'n verwijzing naar Schrijnens Keizer Karel Universiteit), zijn disputen en Sociëteit Roland onderscheidde zich qua sfeer in vrijwel niets van de zusterverenigingen aan de andere universiteiten. Geen wonder dat de studentenmoderator jaar na jaar in zijn verslagen passages optekende over een verslappende godsdienstigheid onder de studenten.

Was het georganiseerde studentenleven grotendeels een kopie van elders, wat de komaf van de studenten betrof week de Katholieke Universiteit iets meer af van haar zusterinstellingen. In geografisch opzicht was het wervingsgebied betrekkelijk groot: de meeste studenten kwamen natuurlijk uit Noord Brabant, Limburg en Gelderland, maar er woonden katholieken in het hele land en er kwamen dus studenten uit alle provincies naar Nijmegen. Echt afwijkend was de sociale komaf. De universiteit trok wel degelijk telgen uit dure katholieke families, maar toch: veel minder dan elders kwamen Nijmeegse studenten uit de hoogste klasse, veel meer dan elders uit de middenklasse. De Katholieke Universiteit trok veel jongelui die als eersten in hun families een universiteit bezochten. Zonen van onderwijzers en van leraren van de middelbare scholen, van winkeliers en andere middenstanders, van handelaars, ondernemers en middelgrote boeren. De katholieke emancipatie had vooral ook een sociaal karakter. Voor meisjes gold dat iets minder; zij waren meestal van betere komaf dan de jongens. Doorgaans lieten ouders eerst hun zoon of zonen studeren en pas als er thuis voldoende geld was, mochten ook dochters naar de universiteit.

Opvallend was de aanwezigheid in de vooroorlogse jaren van een dertigtal studenten van protestantse huize. Zij waren veelal afkomstig uit financieel minder draagkrachtige families uit Nijmegen en omgeving. Met toestemming van de rector magnificus en van de Sint Radboudstichting richtten zij hun eigen Club van Protestantsche Studenten op, als onderafdeling van Carolus Magnus. De club leidde een sober, maar actief bestaan in het roomse academische milieu van Nijmegen.

In dat milieu heerste een onmiskenbare ons-kent-onssfeer. De voltallige universitaire gemeenschap telde zes- à zevenhonderd leden. In het straatbeeld waren studenten en hoogleraren wel herkenbaar, maar zij drukten nog geen stempel op het stedelijke culturele leven. De meeste studenten en hoogleraren woonden in het stadscentrum of in de prachtige

Bij de viering van het eerste lustrum, op 17 oktober 1928, deden studenten tijdens een rijtoer het Hoofdgebouw aan het Keizer Karelplein aan. Students enter the Main Building at Keizer Karelplein during during a traditional ride with the carriage on 17 October 1928 to mark the fifth anniversary. PHOTO: KDC, NIJMEGEN

ademic world. The main concern was the small number of dissertations being written, as Philosophy professor Titus Brandsma complained during his rectorship in 1933. Professors from the Faculty of Law, such as Egidius van de Heijden (Civil Law) and Jozef van der Grinten (Constitutional Law), were appointed to state commissions. Professors from the Faculty of Arts and Philosophy were elected to the Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences. The most illustrious figures in Nijmegen were Schrijnen himself and the linguist Jac. van Ginneken, the art historian Gerard Brom, the philosopher Ferdinand Sassen, the Greek scholar Engelbert Drerup, the orientalist Anton Baumstark and the lawyers Van der Heijden and Van der Grinten mentioned above. Some individuals laid the foundations for what would later become main emphases within the university, such as linguistics (Van Ginneken and Schrijnen) and company and corporate law (Van der Heijden). It wasn't long before other universities began attracting professors from Nijmegen. The criminologist Pompe, who hadn't been granted the space he needed in Nijmegen, is a good example: he was unable to resist an offer from Utrecht in 1928. Research and publications by Schrijnen and his student Christine Mohrmann on early-Christian Latin attracted international attention: in France, they spoke of the 'école de Nimègue'. Each of these examples demonstrates that there was nothing amiss with the academic quality of the young university.

The Catholic University attracted many young people who were the first in their families to go to university: sons of school teachers, shopkeepers, traders and medium-sized farmers.

in neostijlen opgetrokken laatnegentiende, vroegtwintigste-eeuwse schil eromheen, waar zich ook de universiteitsgebouwen bevonden: het Hoofdgebouw aan het Keizer Karelplein, het Bibliotheek- en Instituutsgebouw aan de Muchterstraat (een samengesteld complex oude gebouwen op de grens van de boven- en benedenstad), de Aula aan de Wilhelminasingel (de eerste universitaire nieuwbouw, daterend van 1931) en het Instituut voor Wijsbegeerte, Pedagogiek en Psychologie aan de Vondelstraat (een bestaande kapitale villa die werd betrokken in 1936). Een pleisterplaats van studenten was het herenhuis Oranjesingel 42, waar Carolus Magnus en zijn onderafdelingen, de Sociëteit Roland, de Meisjesclub en tal van disputen 'de geneugten ter sociëteit' vierden: kroegjool, drinkgelagen, verhitte debatten, feesten, soupertjes met champagne, vergaderingen, ontgroeningen, vechtpartijen, maar ook *thé dansants*, muziek- en toneelopvoeringen en wetenschappelijke lezingen met na afloop discussie.

De Katholieke Universiteit trok veel jongelui die als eersten in hun families bezochten: zonen van onderwijzers, winkeliers, handelaars en middelgrote boeren.

Enmaal op gang gekomen, ging de Katholieke Universiteit voorzichtig meetellen. De eerste afgestudeerden vonden hun weg in de maatschappij. Nijmeegse dissertaties werden doorgaans goed beoordeeld – aan acceptatie in de academische wereld schortte het tot verbazing van sommigen niet. Het grootste punt van zorg was nog wel het geringe aantal proefschriften dat werd geschreven, zo klaagde de hoogleraar wijsbegeerte Titus Brandsma tijdens zijn rectoraat in 1933. Hoogleraren uit de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, zoals Egidius van de Heijden (burgerlijk recht) en Jozef van der Grinten (staatsrecht), zagen zich benoemd in staatscommissies. Hoogleraren uit de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte werden tot lid verkozen van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Tot de meest aansprekende Nijmeegse namen behoorden Schrijnen zelf en de taalkundige Jac. van Ginneken, de kunsthistoricus Gerard Brom, de filosoof Ferdinand Sassen, de graecus Engelbert Drerup, de oriëntalist Anton Baumstark en de

reeds genoemde juristen Van der Heijden en Van der Grinten. Enkelen legden de fundamenten van latere Nijmeegse zwaartepunten als taalkunde (Van Ginneken en Schrijnen) en vennootschaps- en ondernemingsrecht (Van der Heijden). Tamelijk snel al werd door andere universiteiten aan Nijmeegse hoogleraren getrokken. De criminoloog Pompe, die in Nijmegen niet de ruimte kreeg, was er een goed voorbeeld van. Hij kon in 1928 een aanbod uit Utrecht niet naast zich neerleggen. Het onderzoek en de publicaties van Schrijnen en zijn leerlinge Christine Mohrmann naar het vroegchristelijk Latijn trokken internationaal aandacht. In Frankrijk werd gesproken van de 'école de Nimègue'. Het waren stuk voor stuk tekenen dat het met de kwaliteit van de jonge universiteit wel goed zat.

In 1929 richtten de vrouwelijke studenten hun eigen onderafdeling van het Nijmeegs Studenten Corps op: de Meisjesclub. Women students established their own subbranch of the Nijmegen Student Corps – the Meisjesclub (Sorority) – in 1929.
PHOTO: KDC, NIJMEGEN

Oorlog

De zo moeizaam tot stand gekomen universiteit kwam in de jaren twintig en dertig, een periode van religieus radicalisme en rooms triomfalisme, geleidelijk tot bloei – zo mag met een gerust hart worden gesteld. Binnenskamers heersten weliswaar allerlei zorgen, bijvoorbeeld over de benodigde financiën voor de wettelijk verplichte oprichting van een vierde faculteit binnen 25 jaar na de stichting. Maar dat kon het functioneren van de jonge universiteit en de levendigheid van de academische gemeenschap niet deren. Met de Duitse bezetting van Nederland in de jaren 1940-1945 echter kwam een abrupt einde aan die aanvankelijke voorspoed.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de nog niet volgroeide Katholieke Universiteit rechtstreeks in haar voortbestaan bedreigd. In een genazificeerd Nederland was geen plaats voor een universiteit op katholieke grondslag – in het geheim werd door de Duitse bezetter

al gezinspeeld op een opheffing. Maar de geschiedenis nam een onvoorziene wending.

Vanaf mei 1940 voerde de bezetter de druk op de Nederlandse universiteiten geleidelijk op. In Nijmegen werden meteen al in het voorjaar en de zomer van dat eerste oorlogsjaar zes hoogleraren gearresteerd: twee op grond van hun (Engelse en Franse) nationaliteit, vier op verdenking van verzetsactiviteiten. Later zou dit ook studenten overkomen. In 1941 moest een hoogleraar, de Hongaarse taalkundige Benedek Vidos, op grond van zijn Joodse komaf worden ontslagen. De enige Joodse student in Nijmegen, Fritz Polak, die rechtsgeleerdheid deed, moest zijn studie staken. Vidos zou de oorlog overleven en zijn carrière in Nijmegen voortzetten, Polak werd in 1943 in Auschwitz vermoord. Nog in 1941 werd de uitgave van het studentenweekblad *Vox Carolina* op last van de bezetter verboden. In het volgende jaar werd het studentencorpus Carolus Magnus opgeheven nadat was geweigerd een bordje 'Voor Joden verboden' op de voorgevel van de sociëteit te hangen.

De overgrote meerderheid binnen het Nijmeegse academische wereldje zag de gebeurtenissen tijdens de bezetting met stijgende weerzin aan, maar volgde lijdzaam. Een klein aantal studenten – ze waren op de vingers van één hand te tellen – was het nationaal-socialisme toegedaan. Hun voorbeeld was de hoogleraar Germanistiek Theodor Baader, een Duitser die in de jaren dertig politiek muisstil was gebleven, maar zich sinds het begin van de Duitse bezetting had geprofileerd als nationaalsocialist. Gevoelige informatie uit

De ruïne van het Hoofdgebouw na de bevrijding van Nijmegen in september 1944. The ruins of the Main Building after the liberation of Nijmegen in September 1944.

PHOTO: KDC, NIJMEGEN

War

The university, whose gestation had been so difficult, gradually began to flourish in the 1920s and 1930s, a period – it would be true to say – of religious radicalism and Roman Catholic triumphalism. Behind closed doors, of course, there were concerns of all kinds, such as the funding needed to establish a fourth faculty within 25 years of the university's founding, as was legally required. But this didn't affect the operations of the young university and the vibrancy of the academic community. However, the German occupation of the Netherlands in the years 1940 – 1945 brought an abrupt end to this initial success.

The Second World War was a direct threat to the survival of the still-fledgling Catholic University. There was no place for a Catholic university in the Nazified Netherlands; the German occupiers had already secretly hinted at closing it down. But historical events took an unforeseen turn.

From May 1940, the occupying forces gradually stepped up the pressure on Dutch universities. In Nijmegen, six professors were arrested in the spring and summer of that first year of the war: two because of their nationality (English and French), and four on suspicion of resistance activities. The same would later happen to students. In 1941, professor Benedek Vidos, a Hungarian linguist, had to be dismissed because he was of Jewish descent. Law student Fritz Polak, the only Jewish student at the university, was forced to abandon his studies. Vidos would survive the war and continue his career in Nijmegen. Polak was murdered in Auschwitz in 1943. In 1941, the occupiers banned the publication of the student weekly *Vox Carolina*. The following year, the student association *Carolus Magnus* was dissolved after it refused to display a 'No Jews' sign on the façade of its building.

During the occupation, the vast majority of the academic world in Nijmegen watched events with growing abhorrence, but they passively obeyed. A small number of students – they could be counted on the fingers of one hand – were committed National Socialists. Their role model was the professor of German Studies Theodor Baader, a German who had

Transfer of the Senate of the Nijmegen student association, 21 June 1940. Standing in the centre is the new praeses Jo Cals. On the far left is Robert Regout; this is the last known photo of him before his arrest.

PHOTO: KDC, NIJMEGEN

vergaderingen op de universiteit leidde hij door naar de bezetter. Hoogleraren met wie hij in onmin leefde, of die zich keerden tegen zijn politieke denkbeelden, gaf hij aan. Na de bevrijding van Nijmegen in september 1944, toen hij met achterlating van alle have en goed naar Duitsland was gevlucht, zou Baader wegens wangedrag en plichtsverzuim oneervol worden ontslagen.

De overdracht van de Senaat van het Nijmeegs Studenten Corps, 21 juni 1940. Staande in het midden de nieuwe praeses Jo Cals. Geheel links Robert Regout, de laatste foto die van hem bekend is voor zijn arrestatie.

De oplopende spanning tussen de bezetter en de universiteiten kwam tot een hoogtepunt in het voorjaar van 1943, toen de Duitsers een loyaliteitsverklaring eisten van alle studenten. Wie de verklaring niet ondertekende mocht zich niet langer inschrijven aan een universiteit. Hem, het ging in dit geval alleen om mannelijke studenten, stond tewerkstelling in Duitsland te wachten, in het kader van de zogenaamde *Arbeitseinsatz*, zo luidde de dreiging. Studenten stonden voor een onmogelijk dilemma. Bij de Nijmeegse rector magnificus

Bernard Hermesdorf, hoogleraar Romeins recht en Oud-vaderlands recht, kwam in deze donkere dagen het beste naar boven. Hij stond in voortdurend contact met andere hoogleraren en met aartsbisschop Jan de Jong, die een reputatie verwierf van geestelijk leider van het verzet tegen de nazi's. Toen de laatste even talmde trok Hermesdorf de leiding in het universiteitsbeleid naar zich toe. Moedig weigerde hij 'op principiële gronden' zijn medewerking aan de uitvoering van de Duitse plannen. De loyaliteitsverklaring zou niet aan de Nijmeegse studenten worden voorgelegd. Met ingang van 11 april 1943 sloot Hermesdorf zelf de deuren van de universiteit en schortte hij alle academische activiteiten op. Geen enkele andere universiteit in Nederland weerde zich zo resoluut tegen de loyaliteitsverklaring.

Maar de moreel zuivere beslissing van Hermesdorf behelsde tevens een gevaar. Onmiddellijk doemde voor de mannelijke studenten een nieuw dilemma op: of een gang naar Duitsland om te werken, of de onderduik. Er hing ook nog een complicatie in de lucht: meldde je je niet aan voor de *Arbeitseinsatz*, dan werden represailles tegen de ouders in het vooruitzicht gesteld.

Hermesdorf, gesteund door onder anderen moderator B.G.M. van Ogtrop en de praeses van Carolus Magnus, de rechtenstudent Jozef van Hövell van Wezefeld en Westerflier, riepen de studenten op zich ten koste van alles niet aan te melden. Een tachtigtal studenten bezweek niettemin onder de Duitse druk – of kon geen geschikt onderduikadres vinden – en vertrok met bezwaard gemoed in mei 1943 via Ommen naar Duitsland, een volkomen

kept his political views quiet in the 1930s, but who came out as a National Socialist at the start of the German occupation. He passed on sensitive information from university meetings to the occupying forces. He reported professors with whom he was at loggerheads or who opposed his political views. After the liberation of Nijmegen in September 1944, having left everything behind and fled to Germany, Baader was dishonourably dismissed for misconduct and dereliction of duty.

The escalating tension between the occupiers and universities came to a head in the spring of 1943, when the Germans demanded that all students sign a declaration of loyalty. Those who refused to sign were no longer permitted to enrol at a university. They – in this case, only the male students – were threatened with being sent to work in Germany, as part of the *Arbeitseinsatz*. Students faced an impossible dilemma. Those dark days brought out the best in Nijmegen rector magnificus Bernard Hermesdorf, professor of Roman law and Old Dutch law. He was in constant contact with other professors and with archbishop Jan de Jong, who gained a reputation as spiritual leader of the opposition to the Nazis. When the archbishop briefly hesitated, Hermesdorf assumed the leadership on university policy. He courageously refused 'on grounds of principle' to cooperate with implementation of the German plans. The declaration of loyalty would not be submitted to the students of Nijmegen. As of 11 April 1943, Hermesdorf himself closed the university's doors and suspended all academic activities. No other university in the Netherlands so resolutely opposed the declaration of loyalty.

But Hermesdorf's moral action also posed a danger. Male students immediately faced a new dilemma: whether to work in Germany or go into hiding. And there was a further complication: if they didn't sign up for the *Arbeitseinsatz*, they were threatened with reprisals against their parents. Hermesdorf, supported among others by moderator B.G.M. van Ogtrop and the praeses of Carolus Magnus, the law student Jozef van Hövell van Wezefeld en Westerflier, called on students not to sign up at any cost. Some eighty students nevertheless bowed to German pressure – or were unable to find a suitable hiding address – and with heavy hearts they left for Germany via Ommen in May 1943, to face an unknown fate. Another 325 Nijmegen students went into hiding, where they faced an equally uncertain future. The Catholic University thus differed significantly from the

Wartime Rector and lawyer Bernard Hermesdorf flanked by some of his predecessors, psychologist Theo Rutten (far left) and theologian Gerard Kreling O.P. (far right) and his successor, historian Jan Cornelissen (left).
PHOTO: KDC, NIJMEGEN

Oorlogsrector en jurist Bernard Hermesdorf geflankeerd door enkele voorgangers, de psycholoog Theo Rutten (geheel links) en de theoloog Gerard Kreling OP (geheel rechts) en zijn opvolger de historicus Jan Cornelissen (links).

duister lot tegemoet. Tezelfdertijd doken ongeveer 325 Nijmeegse studenten onder, een even onzekere toekomst voor zich. De Katholieke Universiteit week daarmee flink af van het landelijke gemiddelde: elders was het aantal Duitslandgangers relatief veel hoger en het aantal onderduikers veel lager.

Na april 1943 bleef Hermesdorf contact houden met alle betrokkenen: van studenten tot de bisschoppen in de Sint Radboudstichting, van zijn collega-rectoren in het land tot de bezettingsautoriteiten. Ook dat vergde moed. Hermesdorf had permanent een koffertje met kleding gereed staan bij de voordeur van zijn huis, voor het geval dat de bezetter hem onverhoeds kwam arresteren. Moderator Van Ogtrop ('de père') was sinds de sluiting van de universiteit voor de studenten dé grote contactfiguur, zelfs voor tewerkgestelden in Duitsland. Schijnbaar onvermoeibaar reisde hij stad en land af naar ondergedoken en andere studenten, schreef circulaire, verzorgde een wijdvertakte correspondentie, dreef een pakketdienst en – het allerbelangrijkste – wist daarmee voor menigeen de moed erin te houden. De universiteit was gesloten, maar dankzij hem bleef zij tegelijkertijd voortbestaan, al was het maar in de gedachten van de verspreid levende studenten. In augustus 1944 verbleef hij enkele weken in Duitse gevangenschap; hij kwam vrij na tussenkomst van aartsbisschop Jan de Jong, zoals het gerucht wilde. Na de bevrijding van het zwaar geschonden Nijmegen in september 1944 was Van Ogtrop opnieuw de energieke verbindingsschakel en probleemoplosser, onder andere door de organisatie van noodlocaties waar studenten konden bijeenkomen in de haveloze stad.

De traditioneel aan de Katholieke Universiteit bestaande bekommernis van hogerhand voor het welzijn van de studenten had een ambivalent karakter. Er zat iets bedilzieks, iets paternalistisch in. Maar uit het optreden van in dit geval Hermesdorf en Van Ogtrop sprak tegelijk betrokkenheid. En dat werd, zeker in de spannende oorlogsjaren toen de moeilijkheden en de morele dilemma's zich opstapelden, van studentenzijde onderkend en enorm gewaardeerd. Met name moderator Van Ogtrop kwam bij hen op een voetstuk te staan. Ook in de jaren na de oorlog genoot hij een grote populariteit.

Op sommige zaken echter hadden Hermesdorf en Van Ogtrop geen invloed. Toen in mei 1945 aan het oorlogsgeweld in Europa een einde kwam, lag de stad Nijmegen grotendeels in puin. Het Amerikaanse bombardement op de stad op 22 februari 1944, de hevig bevoch-

national norm: other universities had a much higher percentage of students who went to Germany and a much lower percentage who went into hiding.

After April 1943, Hermesdorf continued to maintain contact with everyone involved: from students to the bishops in the St Radboud Foundation, from his fellow rectors across the country to the occupying authorities. That, too, took courage. Hermesdorf always kept a briefcase with clothes at the ready by his front door should the occupiers suddenly come to arrest him. After the university's closure, moderator Van Ogtrop ('de père') was the main point of contact for students, including those working in Germany. Tirelessly, it seemed, he travelled the city and country to visit students, including those in hiding. He wrote circulars, maintained a wide-ranging correspondence, ran a parcel service and – most importantly of all – helped many to keep their spirits up. Although the university was closed, thanks to him it continued at one and the same time, if only in the minds of its scattered student body. In August 1944 he spent several weeks as a prisoner of the Germans; rumour has it that he was released through the intervention of Archbishop Jan de Jong. When the heavily damaged city of Nijmegen was liberated in September 1944, Van Ogtrop once again became the energetic linchpin and problem-solver, organising – among other things – emergency locations where students could come together in the ravaged city.

The Catholic University's traditional concern from on high for the well-being of its students was of an ambivalent kind. There was a patronising, paternalistic element to it. But at the same time the actions of Hermesdorf and Van Ogtrop attested to a deep commitment. This was recognised and deeply appreciated by students, especially in the anxious war years of ever-accumulating difficulties and moral dilemmas. Moderator Van Ogtrop in particular was placed on a pedestal by students. His immense popularity continued in the post-war years.

Hermesdorf and Van Ogtrop had no influence on some matters, however. When the war in Europe ended in May 1945, the city of Nijmegen was largely in ruins. The American bombing of the city on 22 February 1944, the fiercely fought liberation of the city during operation Market Garden in September, and the subsequent seven-month 'grenade period', when Nijmegen was on the front line and was subjected to daily assaults by enemy fire – all that violence had claimed thousands of lives and turned countless buildings into smoking

Moderator Bernard van Ogtrop S.J. The photo was taken in 1950, when he organised a pilgrimage to Rome for students and professors in which 650 people took part.

PHOTO: KDC, NIJMEGEN

Moderator Bernard van Ogtrop SJ. De foto dateert van 1950 toen hij voor studenten en hoogleraren een bedevaart naar Rome organiseerde, waaraan 650 pelgrims deelnamen.

ten bevrijding van de stad tijdens de operatie Market Garden in september, en tot slot de daaropvolgende zeven maanden durende 'granatentijd', toen Nijmegen in de frontlinie lag en dagelijks werd bestookt door vijandelijk vuur. Al dit geweld had duizenden levens geëist en een veelvoud aan gebouwen veranderd in rokende bergen schroot en steen: woningen, winkels, kantoren, scholen, kerken, fabrieken. Ook de infrastructuur van de Katholieke Universiteit was ernstig beschadigd geraakt. Drie van de vier universitaire gebouwen waren geheel of grotendeels in de as gelegd – alleen de aula aan de Wilhelminasingel had het er ongeschonden vanaf gebracht. Een achttal hoogleraren had zijn huis en bibliotheek in vlammen zien opgaan. Geen enkele universiteit had het wat dit aangaat zo zwaar te verduren gehad als Neerlands jongste en kleinste.

Op een plaquette, die in 1947 op initiatief van de Vereniging van Reünisten werd gemaakt en die een plaats kreeg in de aula, prijken de namen van 48 leden van de academische gemeenschap die door oorlogsgeweld om het leven kwamen. Achttien waren student. Onder hen studenten die onder de wapenen waren geroepen en als soldaat sneuvelden, slachtoffers van bombardementen, maar ook gearresteerde en in gevangenkampen omgekomen verzetslieden, zoals Jozef van Hövell die in januari 1945 in het concentratiekamp Neuengamme aan uitputting overleed. Het valt op dat de grootste groep namen op de plaquette, 27 in getal, alumni betrof. De Nijmeegse academische gemeenschap voor en tijdens de oorlog was klein en de onderlinge betrokkenheid tussen de alma mater en haar alumni groot. Er staan ook de namen op van drie hoogleraren, allen priesters: Titus Brandsma (wijsbegeerte), Robert Regout (volkenrecht) en Johannes Hoogveld (wijsbegeerte en pedagogiek). Alle drie werden zij gearresteerd op verdenking van verzetsactiviteiten. Alle drie kwamen zij in 1942 om het leven, Brandsma en Regout na lange tochten via gevangnissen en concentratiekampen in Dachau; Hoogveld na zijn vrijlating uit Duitsland in Nijmegen. De plaquette verhuisde

eind jaren tachtig mee naar de nieuwe aula op de campus Heyendaal. Zij is daar nu nog slechts een stille getuige van de donkerste periode uit de geschiedenis van de universiteit – ook letterlijk stil: sinds medio jaren zestig hebben er bij de plaquette geen officiële herdenkingen meer plaats, een hoogst enkele keer daargelaten.

heaps of scrap metal and stone: homes, shops, offices, schools, churches and factories. The infrastructure of the Catholic University was also severely damaged. Three of the four university buildings were entirely or largely reduced to ashes – only the Aula on the Wilhelminasingel was left intact. Eight professors had seen their houses and libraries go up in flames. In this respect, no other university had suffered as much damage as the Netherlands' youngest and smallest.

A plaque, created at the initiative of the Alumni Association and placed in the Aula in 1947, lists the names of 48 members of the academic community who were killed during the war. They include students who had been called to arms and who died as soldiers, bombing victims, as well as members of the resistance who were arrested and who died in prison camps, such as Jozef van Hövell who died of exhaustion in the Neuengamme concentration camp in January 1945. The largest group of names on the plaque, 27 in number, are those of alumni. Nijmegen's academic community before and during the war was small and there was a huge sense of solidarity between the alma mater and its alumni. We see the names of eighteen students and three professors – Titus Brandsma (Philosophy), Robert Regout (International Law) and Johannes Hoogveld (Philosophy and Pedagogy) – who were all priests. All three were arrested on suspicion of involvement in resistance activities. All three died in 1942: Brandsma and Regout in Dachau following long treks from prisons to concentration camps; Hoogveld in Nijmegen after his release from Germany. In the late 1980s the plaque was moved to the new Aula on the Heyendael campus. It continues to bear silent witness to the darkest period in the history of the university. Literally silent too – with a few exceptions, no official commemorations have been held at the plaque since the mid-1960s.

Nijmegen's academic community before and during the war was small and there was a huge sense of solidarity between the alma mater and its alumni.

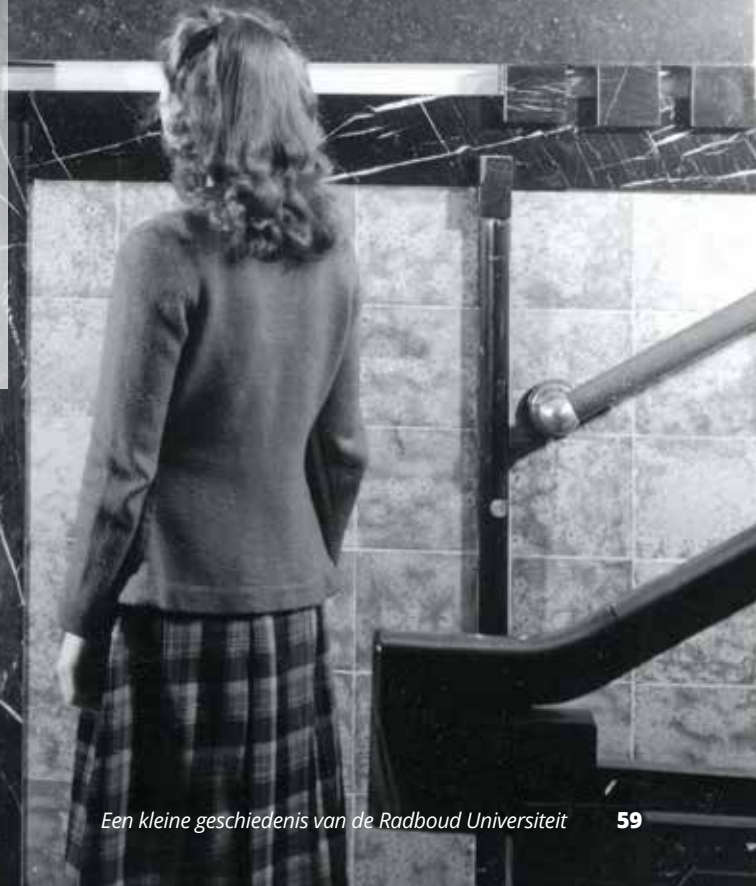
IN PIAM MEMORIAM CATHOLICAE UNIVERSITATIS NOVIOMAGENSIS PROFESSORUM
ET ALUMNORUM, QUI CRUDELISSIMO ARDENTE BELLO MCMXL – MCMXLV PRO FIDE
AC PATRIA BENE MERENTES VITAM POSUERUNT

PATER ROCIUS BEVING O.F.M. THEOL. DRS
MR R.A.C. VAN DEN BOORN
PROF. DR TITUS BRANDSMA O.CARM.
TH.H.M. COOLEN LITT. GERM. DRS
MR TH.A.M. COUWENBERG
MR C.J. DANIELS
J.W.H.M. DOLS LITT. NED. DRS
JHR MR F.J.M. VON PISENNE
A.L. FREDERICKS
PATER MR DR ANGELINUS FREDERICKS O.F.M. CAP.
MEJUFFROUW P.M.O.S. GEERTS
MR A.Q.H.P. GEURTS
DR P.H.J.M. GEURTS
J.J. HENDRIKX
G.A. HOES
J.J.L. VAN ROOF

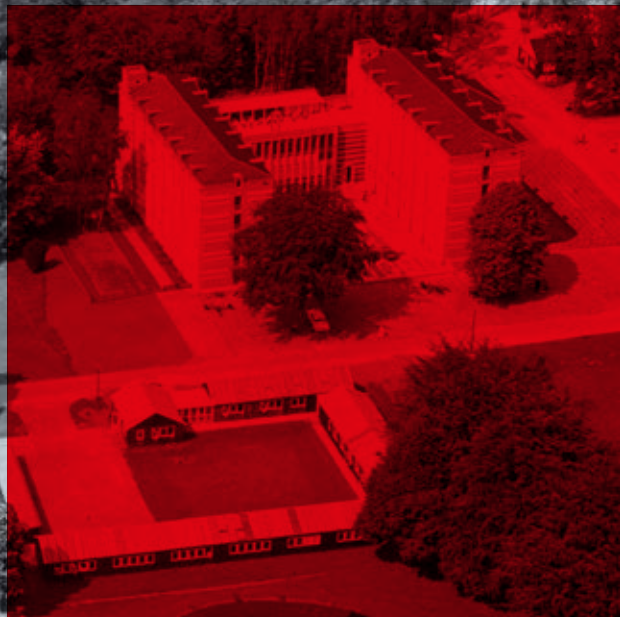
MGR PROF. DR. J.H.E. J. HOOGVELD
J.F.H.M. BARON VAN HÖVELL
VAN WEZEVELD EN WESTERPLIER
MR L.F. JANSEN
J.W.H.M. JASPERS
WA. VAN KEMPEN EC. DRS
MR J.H.M. KEMPS
MR G.J.A. KONIG
J.P.F. KUYTEN LITT. GERM. DRS
MEVROUW MR J.J. VAN LUGT _ DE PRETER
MR M.C.H.O.M.R. MAGNÉE DE HORN
S.F. J. MARTENS
H.J. MEYER
MR M.A. MIGNOT
MR L.W.W.M. MOLLER
J.L. MOONEN THEOL. DRS

U.H.A. NOOTEBOOM
MR J. VAN OPHUYSEN
MR F.H.M.J. VAN OPPEN
F. PHILAK
PROF. MR R.H.W. REGOUT S.J.
JHR MR TH.W. SERRARIS
MR J.M. SORMANI
W.G.H.A. STAPERT PSYCH. DRS
PATER FIRMATUS STEVENS O.F.M.
MR R.J.J.M. TELLEGEN
W.L.M. THEUNISSEN
G.W.A.M. VEKEMANS
PATER HUBERTUS J.T.H.H. VERBEETEN O.E.S.A.
R. VERMEULEN
J.J. DE WEERT
MEJUFFROUW M.L.H. ZILKENS

De Nijmeegse academische gemeenschap voor en tijdens de oorlog was klein en de onderlinge betrokkenheid tussen de alma mater en haar alumni groot.

Uitbouw

Toen het stof van het oorlogsgeweld in de zomer van 1945 was neergedwarreld, gaven de ruïnes van de stad en van de universiteitsgebouwen een trieste aanblik. Geruchten staken de kop op over een mogelijk verdwijnen van de universiteit uit Nijmegen, om elders, in een andere stad, vanaf de grond te worden opgebouwd. Maar daar was geen denken aan, zo verzekerde Hermesdorf in *De Gelderlander*: stad en universiteit waren inmiddels te hecht met elkaar verweven, te zeer aan elkaar verknocht geraakt. Om het academisch bedrijf weer op gang te brengen huurde of kocht de Sint Radboudstichting in allerlei gebouwen – of delen daarvan – in en om het stadscentrum.

Goed beschouwd begon de toekomst van de universiteit in Nijmegen pas weer echt te gloren, toen plannen voor de bouw van een Faculteit der Geneeskunde vaste vorm aannamen. Op eigen kracht kreeg de Sint Radboudstichting dat echter niet voor elkaar. Pogingen om bijvoorbeeld onder Amerikaanse katholieken gelden te verwerven voor de wederopbouw en de uitbouw van de universiteit oogden weliswaar spectaculair, maar faalden jammerlijk. De helpende hand van de rijksoverheid bleek onmisbaar. In het naoorlogse moderniserende en industrialiserende Nederland bestond een grote behoefte aan artsen, tandartsen en technisch hooggeschoold personeel. Tegen die achtergrond, maar ook dankzij het vertrouwen dat de Katholieke Universiteit en haar gereformeerde evenknie de Vrije Universiteit vóór en tijdens de oorlog hadden opgebouwd (en niet te vergeten dankzij de toegenomen macht van de confessionele politiek), kwam in 1948 de Wet-Gielen tot stand (vernoemd naar de katholieke minister van Onderwijs en Wetenschappen), die bijzondere universiteiten in het genot stelde van een ruime rijkssubsidie. Het ingewikkelde subsidiesysteem voorzag in een gedeeltelijke, maar aanzienlijke kostendekking van de uitbouw, waarbij gaandeweg zowel de percentages als de gespendeerde bedragen snel opliepen. Twintig jaar later, in 1968, zou de rijkssubsidie in een volledige variant worden omgezet: sindsdien werd de universiteit volledig door het rijk gefinancierd.

Nog in dezelfde maand als waarin het wetsvoorstel-Gielen in de Eerste Kamer werd aangenomen, juni 1948, viel in Nijmegen het besluit om te beginnen met de voorbereidingen van de oprichting van de zo lang verbeide vierde, peperdure medische faculteit. Allereerst

Huize Heyendael met daarachter verpleegstersflats, behorend bij het in 1956 geopende Academisch Ziekenhuis St. Radboud. Huize Heyendael and behind it the nurses' hostel belonging to the St Radboud teaching hospital, which opened in 1956.
PHOTO: KDC, NIJMEGEN

Expansion

Once the dust of war had settled in the summer of 1945, the ruins of the city and university buildings presented a sorry sight. There were rumours that the University might disappear from Nijmegen and be built from scratch elsewhere. But that was out of the question, Hermesdorf assured readers of *De Gelderlander*: the city and university had become too closely interwoven, too wedded to one another. To get the university back on its feet, the St Radboud Foundation hastily rented or purchased entire buildings – or parts of buildings – in and around the city centre.

All in all, the university's future in Nijmegen only began to show real promise when plans for the construction of a Faculty of Medicine took firm shape. The St Radboud Foundation couldn't have accomplished this on its own, however. Grandiose attempts to raise funds from American Catholics to rebuild and expand the university failed miserably. The helping hand of the government proved indispensable. The post-war Netherlands, on a path to modernisation and industrialisation, had a great need for doctors, dentists and highly skilled technical employees. Against that background, but also thanks to the trust built up by the Catholic University and its Reformed counterpart, VU Amsterdam, before and during the war (not forgetting the growing power of confessional politics), the Gielen Act (named after the Catholic Minister of Education) was passed in 1948, giving private universities the benefit of a large state subsidy. The complex subsidy system provided for partial but substantial coverage of the cost of the university's expansion, with both percentages and total amounts spent rising rapidly over time. Twenty years later, in 1968, the government grant would be converted into a full subsidy. The university has been fully funded by the state ever since.

In June 1948, the same month in which the Gielen bill was adopted in the Dutch Senate, a decision was taken in Nijmegen to begin preparations for establishing the long-awaited fourth faculty, a very expensive Faculty of Medicine. The first step was the purchase of the Heyendaal estate on the southern edge of the city, where a veritable *cit e médicale* would

Bishop Radboud 'in person' lays the foundation stone of the Faculty of Medicine on the Heyendaal estate during student initiation ceremonies in 1949.
PHOTO: NATIONAAL ARCHIEF/
COLLECTIE SPAARNESTAD

werd aan de zuidrand van de stad het landgoed Heyendael aangekocht, waarop een echte *cité medicale* zou moeten verrijzen. Huize Heyendael, een opmerkelijk in neostijlen opgetrokken jachtslot, dat in 1913 was gebouwd door de architect Charles Estourgie in opdracht van een telg uit de margarinefabrikantenfamilie Jurgens, werd op de koop toegenomen.

Uit het oogpunt van de te verwachten complexiteit van de uitbouw van de universiteit traden de bisschoppen rond deze tijd terug uit het bestuur. Zij brachten hun universitaire bestuurstaken onder bij een Raad van Bestuur onder leiding van de priester-hoogleraar Reinier Post (in het dagelijks leven hoogleraar middeleeuwse geschiedenis), waar ze in goede, meer professionele handen waren. Overigens bleven de bisschoppen bestuurlijk nog wel nauw betrokken bij de Faculteit der Godgeleerdheid; zij behielden tevens het laatste woord bij hoogleraarsbenoemingen.

Tijdens de groentijd van 1949 legde bisschop Radboud op het landgoed Heyendael hoogstpersoonlijk de eerste steen van de Faculteit der Geneeskunde.

De totstandkoming van de Faculteit der Geneeskunde bleek inderdaad een ongekend ingewikkelde zaak. Opnieuw stelden de betrokken organisatoren zichzelf de hoogste eisen. De medische faculteit moest en zou meteen een goed figuur slaan, net zoals de universiteit bij haar oprichting in 1923. Gekozen werd voor een opbouw in het tempo van één nominale studiecycclus, te beginnen met de onderbouw (de preklinische vakken) en vervolgens in zes   zeven jaren uitmondend in een volledige faculteit met een breed scala aan afdelingen voor klinisch onderzoek, onderwijs en patiëntenzorg. Dat was uiterst riskant, maar men wilde koste wat kost geen tijd verspillen, niet rustig opbouwen. Bijgevolg verliep de oprichting nu en dan ronduit chaotisch; waarnemers spraken wel van 'dilettantisme'. Maar de wil was groot en het doel heilig. Het omvangrijke medische complex, bestaande uit de faculteit en later ook het academisch ziekenhuis Sint Radboud, dat in 1956 zijn eerste afdelingen opende, kwam vanuit het niets tot stand. Overigens bood het even verderop aan de Sint Annastraat gevestigde Sint Canisiusziekenhuis onmisbare hulp. Er werd gewerkt in dezelfde geest als dertig jaar eerder aan de stichting van de universiteit. Het katholicisme werd indertijd nog altijd beleeden met een 'frontmentaliteit', zoals een contemporaine socioloog vaststelde. En de wijze waarop de medische faculteit tot stand kwam, was er een schoolvoorbeeld van. Het geloof, en voor sommigen wellicht meer nog de maatschappelijke betekenis van het katholiek-zijn, was een inspiratiebron van onschatbare waarde. Met een enorme geestdrift, energie en geldingsdrang werkte men voor 'de katholieke zaak'.

arise. Included in the purchase was Huize Heyendael, a splendid revivalist hunting lodge built in 1913 by the architect Charles Estourgie for a descendant of the Jurgens family of margarine manufacturers.

In view of the anticipated complexity of the university expansion, the bishops resigned from the Board around this time. They transferred their university governance duties to an Executive Board headed by the priest-professor Reinier Post (professor of Medieval History), thereby placing them in good, more professional hands. The bishops remained closely involved in the administration of the Faculty of Theology and also retained their final say in professorial appointments.

The creation of the Faculty of Medicine did indeed prove to be exceptionally complex. Once again, the organisers set themselves the highest standards. The medical faculty was expected to make a good impression right from the outset, just as the university had had to at its foundation in 1923. It was decided to build up the faculty at the rate of one nominal study cycle, starting with the initial years (the preclinical subjects) and culminating – in six to seven years – in a full faculty with a wide range of departments for clinical research, teaching and patient care. This was extremely risky, but they were determined not to waste time, nor to expand slowly. The process, as a result, was downright chaotic at times; observers spoke of ‘dilettantism’. But the will was great and the purpose sacred. The extensive medical complex, comprising the faculty and later the St Radboud teaching hospital, which opened its first departments in 1956, had been built from scratch. The St Canisius Hospital, located just down the road on the St Annastraat, offered invaluable assistance. Work proceeded in the same spirit as 30 years earlier when the university was founded. At the time, Catholicism was still practised with a ‘siege mentality’, as a contemporary sociologist commented. The manner in which the medical faculty was established was a prime example of this. Faith – and perhaps more so for some, the social significance of being a Catholic – was a source of inspiration of inestimable value. People worked for ‘the Catholic cause’ with a tremendous zeal, energy and drive.

At the formal opening of the Faculty of Medicine on 17 October 1951, the 28th Dies Natalis of the university, commanding speeches were heard once again. Coadjutor Archbishop Bernard Alfrink, who had shortly before been Professor of the Exegesis of the Old Testament in Nijmegen, said that the establishment of the faculty was of “incalculable

Although one brand new, expensive building after another was being built on the Heyendael estate, the University Library had to make do with shabby facilities in the city centre.

Bij de plechtige opening van de Faculteit der Geneeskunde op 17 oktober 1951, de 28^e Dies Natalis van de universiteit, klonken opnieuw imposante woorden. Aartsbisschop-coadjutor Bernard Alfrink, zelf tot kort tevoren hoogleraar Exegese van het Oude Testament in Nijmegen, meende dat de totstandkoming van die faculteit van 'onafzienbaar groot belang' was voor het katholieke volk en 'voor het handhaven van de katholieke geest in onze gezinnen'. Niet alsof er een aparte katholieke medische wetenschap zou bestaan, 'maar er bestaat wel een aparte katholieke medicus', aldus Alfrink. En die zou in Nijmegen worden opgeleid.

Wat onder 'katholieke medicus' werd verstaan, leek in alle turbulentie van de oprichting soms een vergeten vraagstuk. Maar niet voor Frederik Buytendijk, een van de leden van de 'commissie van Voorlichting'. Deze veelzijdige wetenschapper: arts, fysioloog, psycholoog, antropoloog en filosoof, genoot een grote intellectuele reputatie en was verbonden (geweest) aan zes universiteiten. In de jaren dertig was hij bekeerd tot het catholicisme. In Nijmegen bekleedde hij sinds 1946 een buitengewoon hoogleraarschap algemene of theoretische psychologie. Zijn beschikbaarheid als adviseur bij de oprichting van de faculteit moest als een buitenkansje worden beschouwd.

Buytendijk maakte zich sterk voor wat hij een 'antropologische geneeskunde' noemde. De moderne geneeskunde, sinds de negentiende eeuw, had een empiristisch en positivistisch, natuurwetenschappelijk karakter en was vooral technisch georiënteerd. Uiteraard had Buytendijk een grote bewondering voor de wetenschappelijke vooruitgang binnen de geneeskunde, maar, betoogde hij, een mens was meer dan een ding, een lichaam was meer dan een 'gestructureerd geheel waaruit de normale en gestoorde functies moesten worden begrepen'. De arts stond altijd in 'een ethisch, normatief oordelende positie' jegens de patiënt, meende Buytendijk. Een medicus moest zich richten op deze bepaalde zieke persoon. Zelfs als het slechts om een

gebroken been ging, was er 'een persoonlijke factor'. De bestaande artsenopleidingen waren vooral technisch georiënteerd, met een te eenzijdige aandacht voor de moderne, objectivistische facetten van de geneeskunde, aldus Buytendijk. In Nijmegen daarentegen zouden studenten vóór alles moeten leren de mens te kennen, uiteraard in aansluiting op de modernste opvattingen in de geneeskunde.

Terwijl op het landgoed Heyendael het ene na het andere fonkelnieuwe, dure gebouw verrees, moest de Universiteitsbibliotheek zich in het stadscentrum behelpen met schamele voorzieningen.

Inzegening der kruisbeelden door de latere aartsbisschop Mgr. Bernard Alfrink bij de opening van de Faculteit der Geneeskunde op 17 oktober 1951. Alfrink wordt geassisteerd door de hoogleraar missiologie Alphons Mulders. Blessing of the Crucifixes by the later Archbishop Mgr. Bernard Alfrink at the opening of the Faculty of Medicine on 17 October 1951. Alfrink is assisted by Professor of Missiology Alphons Mulders.

PHOTO: KDC, NIJMEGEN

importance” for the Catholic people and “for maintaining the Catholic spirit within our families” – not, he said, that there was a distinctly Catholic medical science “but there is a distinctly Catholic physician”. And that physician would be trained in Nijmegen.

What was meant by ‘Catholic physician’ sometimes appeared forgotten in all the commotion surrounding the Faculty’s creation. But not for Frederik Buytendijk, a member of the Education Committee. This versatile academic – physician, physiologist, psychologist, anthropologist and philosopher – enjoyed a considerable reputation as an intellectual and was, or had been, affiliated with six universities. He had converted to Catholicism in the 1930s. In Nijmegen he had held an extraordinary professorship in General or Theoretical Psychology since 1946. His availability to advise on setting up the faculty must have been seen as a golden opportunity.

Buytendijk was a proponent of what he called ‘anthropological medicine’. Since the nineteenth century, modern medicine had been of an empiricist, positivist and scientific nature, with a largely technical emphasis. Buytendijk naturally had a great admiration for scientific progress within medicine but, he argued, a human being was more than a thing, a body was more than a “structured whole from which normal and impaired functions should be understood”. A physician always occupied “a position of ethical, normative assessment” vis-à-vis the patient, Buytendijk believed. A physician had to focus on individual sick people. Even if it was just a matter of a broken leg, there was “a personal factor”. According to Buytendijk, existing medical training had a primarily technical orientation, with too one-sided a focus on the modern, objectivist aspects of medicine. In Nijmegen, on the other hand, students should learn above all to know people – in line of course with the latest medical thinking.

But this was easier said than done. From the outset, the different disciplines within the nascent faculty had battled for space in the curriculum. It went without saying that Nijmegen must not be medically inferior to its sister training programmes, which meant that a technically oriented medicine ultimately prevailed. The curriculum was filled to the brim. And yet they still managed to add such elements as an introduction to philosophy and the philosophy of nature to the ‘kandidaat’ degree. And the ‘doctoraal’ phase included subjects like medical psychology, general ethics, philosophical anthropology and ‘Christian philosophy of life with special application to the profession of physician’, which was without doubt unique in the Netherlands.

Some years later, when the finer points of the complex government subsidy scheme had begun to emerge, it became possible – beneficial even – to quickly open a fifth faculty in a

Maar een en ander was gemakkelijker gezegd dan gedaan. Vanaf het allereerste begin heerste er tussen de verschillende vakgebieden binnen de faculteit-in-opbouw strijd om ruimte in het curriculum. Medisch-wetenschappelijk mocht Nijmegen natuurlijk niet onderdoen voor de zusteropleidingen, waardoor de technisch georiënteerde geneeskunde toch aan het langste eind trok. Het curriculum van de opleiding geneeskunde was direct tot aan de rand gevuld. Toch wist men aan de kandidaatsfase elementen als inleiding tot de wijsbegeerte en natuurfilosofie toe te voegen. En in de doctoraalfase kwamen vakken als medische psychologie, algemene ethica, wijsgerige antropologie en 'christelijke levensbeschouwing met bijzondere toepassing op het beroep van arts' voorbij – zonder meer uniek in Nederland.

Met de totstandkoming van de bètafaculteit werd een belangrijke stap gezet in de richting van de vervolmaking van de Katholieke Universiteit – een doel op zichzelf.

Toen na enkele jaren de fijne kneepjes van de ingewikkelde rijks-subsidieregeling zich begonnen te openbaren bleek het mogelijk, zelfs gunstig, om op verantwoorde wijze snel ook een vijfde faculteit te openen. Zo kon het gebeuren dat reeds in 1957, amper zes jaar na de Faculteit der Geneeskunde en één jaar na de opening van het academisch ziekenhuis Sint Radboud, tevens een Faculteit der Wis- & Natuurkunde het licht zag, eveneens een uiterst kostbare zaak. Haar gebouwen zouden in de loop van tien jaren aan de oostelijke zijde van het landgoed Heyendael verrijzen, op een korte wandeling van het medische complex. Met de totstandkoming van de bètafaculteit werd een belangrijke stap gezet in de richting van de vervolmaking van de Katholieke Universiteit – een doel op zichzelf. Het tij was bovendien gunstig. Gevoed door berekeningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek deden op ministeries in Den Haag voorspellingen de ronde over een naderende grote toename van het aantal studenten, vooral ook in de exacte wetenschappen. Het industrialiserende Nederland wilde de elektrotechnische, metaal- en chemische industrie verder tot ontwikkeling brengen.

Bètafaculteiten aan de oudere universiteiten en de technische universiteiten ontvingen al ruime steun, maar dat bleek niet te volstaan.

De opbouw van de faculteit verliep volgens een strakke planning. De kandidaatsopleiding biologie beet in 1957 het spits af en werd gevolgd door wiskunde (1960), natuurkunde (1960) en scheikunde (1962). Later zouden nog andere disciplines worden toegevoegd.

way that was responsible. Thus, in 1957, barely six years after the Faculty of Medicine was established and one year after the St Radboud teaching hospital opened, a Faculty of Mathematics and Physics – an extremely expensive affair – also saw the light of day. Over the next ten years, its buildings would be erected on the eastern side of the Heyendaal estate, a short walk from the medical complex. The advent of the science faculty marked an important step towards the completion of the Catholic University – an end in itself. And the times were also favourable. Aided by calculations from the Central Bureau of Statistics, predictions about an impending big jump in student numbers, especially in the exact sciences, were doing the rounds of the ministries in The Hague. The industrialising Netherlands wanted to further develop its electrical, metal and chemical industries. Science faculties at the older universities and technical universities were already receiving substantial support, but that wasn't enough.

The faculty was constructed in accordance with a strict timetable. It started with the 'kandidaat' degree in biology in 1957, followed by mathematics (1960), physics (1960) and chemistry (1962). Other disciplines would be added later. Led by the philosopher and chemist Dries van Melsen, the faculty pioneers displayed a drive that had always characterised the history of the university: they wanted to organise teaching and research in an ultramodern fashion, and take it at once to the highest level. The new faculty had to secure a position in the academic world. This also involved battling the belief that it wasn't possible to engage freely in scientific endeavour within a Catholic university. The fact that views of this kind still held sway was evident in the search for professors. Some candidates – Catholics included – turned down an appointment in Nijmegen for fear of losing the reputation they had built up within academia.

There was no evidence at all of the Catholic faith as a factor in the research and choice of emphasis within the four disciplines. In consultation with other universities and scientific institutions, the faculty's biologists, mathematicians, physicists and chemists concentrated on research within themes that were modern and scientifically challenging, and for which there was a demand within the national and international scientific world. In turn, the teaching focused primarily on the fundamentals of the four scientific disciplines. Some attention was also paid, however, to aspects of the practical application of science, to its

The advent of the science faculty marked an important step towards the completion of the Catholic University – an end in itself.

Onder aanvoering van de filosoof en chemicus Dries van Melsen gaven de pioniers van de faculteit blijk van een drang die in de universiteitsgeschiedenis steeds opgeld had gedaan: zij wilden het onderwijs en het onderzoek hypermodern inrichten en meteen op het hoogste niveau brengen. De nieuwe faculteit had een positie te verwerven in de wetenschappelijke wereld. Eveneens herkenbaar was dat zij hierbij moest opboksen tegen opvattingen over de onmogelijkheid van vrije wetenschapsbeoefening aan een katholieke universiteit. Dat dergelijke ideeën van invloed waren, bleek bijvoorbeeld bij de zoektocht naar hoogleraren. Sommige kandidaten – ook van katholieken huize – wezen een benoeming in Nijmegen af uit angst voor verlies van de reputatie die zij in de wetenschappelijke wereld hadden opgebouwd.

In het onderzoek en in de keuze van de aandachtsgebieden binnen de vier disciplines was van het katholieke geloof helemaal niets te merken. In overleg met andere universiteiten en wetenschappelijke instituten spitsten de biologen, mathematici, fysici en chemici zich toe op onderzoek binnen thema's die wetenschappelijk uitdagend en modern waren, waaraan de nationale en internationale wetenschap behoefte had. Op hun beurt waren de onderwijsprogramma's primair gericht op de bestudering van de fundamenteën van de vier wetenschapsdisciplines. Toch was er ook enige aandacht voor aspecten van de praktische toepassing van de wetenschap, voor de maatschappelijke betekenis ervan. En uiteraard boden de opleidingen, net als alle studies aan de Katholieke Universiteit, verplichte kost aan in de vorm van wijsgerige vakken als natuurfilosofie.

Naar de maatstaven uit de tijd van Schrijnen was de Katholieke Universiteit met de totstandkoming van de vijfde faculteit organisatorisch vervolmaakt. Een universiteit is echter nooit 'af'. Op allerlei gebied, niet alleen in het onderwijs en in het onderzoek, maar ook wat de financiering, de infrastructuur, het bestuur en de organisatie betreft, is er altijd behoefte aan verbetering, aan verandering, aan het bij de tijd brengen. Zo ook aan de Katholieke Universiteit. En dat verbeteren verliep in verschillende tempi. Een klein voorbeeld: terwijl op het landgoed Heyendaal het ene na het andere fonkelnieuwe, dure gebouw verrees, moest de Universiteitsbibliotheek, die vooral studenten van de oudere faculteiten bediende, zich in het stadscentrum behelpen met schamele voorzieningen. Sinds 1947 was de centrale bibliotheek gevestigd in de villa Stella Maris aan de Van Schaeck Mathonsingel, tussen het station en het Keizer Karelplein. De leeszaal met catalogus, in de prachtige voormalige kapel van dat neorenaissancistische paleisje, en de administratie bevonden zich aldaar. Maar de boeken zelf stonden ruim een kilometer verderop, in de magazijnen van het voormalige – in de oorlog zwaar beschadigde – bibliotheekgebouw aan de Muchterstraat. Een paar maal per dag moesten boeken vanaf de Muchterstraat met een bakfiets naar de Van Schaeck

social significance. And of course, like all programmes at the Catholic University, the degree programmes offered compulsory fare in the form of philosophical subjects such as natural philosophy.

By the standards of Schrijnen's time, the creation of the fifth faculty meant that Catholic University was organisationally complete. A university is never 'finished', however. In all kinds of areas, not just teaching and research, but also in terms of funding, infrastructure, governance and organisation, there is always a need for improvement, change and updating. It was the same for Catholic University. These improvements occurred at varying speeds. A small example: although one brand new, expensive building after another was being built on the Heyendael estate, the University Library, which mainly served students in the older faculties, had to make do with shabby facilities in the city centre. Since 1947, the central library had been located in the Stella Maris villa on the Van Schaeck Mathonsingel, between the station and the Keizer Karelplein. The reading room and catalogue could be found there, in the beautiful former chapel of the neo-Renaissance palace, as well as the administration. But the books themselves were housed more than a kilometre away, in the repositories of the former library building on the Muchterstraat, which had been badly damaged during the war. Several times a day, books had to be transported by cargo bike from the Muchterstraat to the Van Schaeck Mathonsingel, which L.J. Rogier, rector magnificus in the 1954-1955 academic year, described as a rather "cumbersome library situation". Here, modernisation meant that the librarian was provided with a small car. The University Library (reading room, catalogue and books) moved to a new building at Heyendael in 1967.

Soon after the medical and science faculties were established – and embarked on a lengthy process of expansion – other organisational innovations were introduced. These were of a centralist nature and were primarily intended to promote the effective governance and operations of the fast-growing university. In 1961, the Executive Board and the Board of Governors merged to form a new Board with extensive powers, and which has since been the main governing body. The St Radboud Foundation became the Catholic University Foundation, which had powers of oversight but no longer exerted much influence. The role of the bishops was further restricted to the right to appoint members to the boards of the

The anatomical laboratory in 1961.

PHOTO: KDC, NIJMEGEN

Mathonsingel worden vervoerd, een nogal 'omslachtige bibliothecaire situatie', in de woorden van L.J. Rogier, rector magnificus in het academisch jaar 1954-1955. Modernisering betekende in dit geval dat de bibliothecaris de beschikking kreeg over een autootje. In 1967 verhuisde de Universiteitsbibliotheek (leeszaal, catalogus én boeken) naar een nieuw gebouw op Heyendaal.

Spoedig na de oprichting van de medische en natuurwetenschappelijke faculteiten – die beide aan langdurige processen van opbouw begonnen – kwamen enkele andere organisatorische vernieuwingen tot stand, centralistisch van aard en vooral bedoeld om de doelmatigheid van bestuur en werking van de snelgroeiende universiteit te bevorderen. In 1961 smolten de Raad van Bestuur en het College van Curatoren samen tot een nieuw College van Curatoren met uitgebreide bevoegdheden, sindsdien het belangrijkste bestuursorgaan.

Het anatomisch laboratorium in 1961.

De Sint Radboudstichting werd omgezet in een Stichting Katholieke Universiteit, die toezicht hield en nauwelijks meer invloed uitoefende. De rol van de bisschoppen werd verder beperkt tot het benoemingsrecht van de bestuursleden van de Stichting Katholieke Universiteit en tot het bestuur van de Faculteit der Theologie. Formeel moesten de bisschoppen ook de benoeming van hoogleraren accorderen; in de praktijk waren dat hamerstukken en maakten ze van hun vetorecht geen gebruik. In 1963 al volgde de oprichting van een zesde faculteit, die der Sociale Wetenschappen. De opening van deze faculteit ging niet met grote festiviteiten gepaard; de oprichting behelsde slechts een administratieve ingreep. Studierichtingen als psychologie, sociologie, pedagogiek, antropologie en sociale en politieke wetenschappen bestonden al langer (elk instituut met een eigen gebouw in of rond het stadscentrum) en waren tot dusver ondergebracht bij 'verenigde faculteiten', ofwel tijdelijke koepelconstructies. Tevens zag een zogeheten Centrale Interfaculteit voor de wijsbegeerte het licht, waarmee de filosofie van de letterenfaculteit werd losgekoppeld, alsook een

Interfaculteit der Aardrijkskunde en Prehistorie. Eerder al, in 1961, was na veel getouwtrek met het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen een opleiding tandheelkunde toegevoegd aan de Faculteit der Geneeskunde. Aldus was de universiteit in de vroege jaren zestig weliswaar niet 'af', maar wakte zij wel de indruk haar facultaire inrichting op orde te hebben, haar opbouw sinds 1923 te hebben voltooid.

Catholic University Foundation and the Faculty of Theology. Formally, the bishops also had to approve professorial appointments but, in practice, they didn't exercise their right of veto. The year 1963 saw the creation of a sixth faculty – that of Social Sciences. Its opening was not accompanied by major fanfare because its establishment was little more than an administrative tweak. Disciplines such as psychology, sociology, pedagogy, anthropology and the social and political sciences had existed for some time (each institute had its own building in or near the city centre) and had been subsumed until now under 'combined faculties', or temporary umbrella arrangements. A Central Interfaculty of Philosophy was also created, which removed Philosophy from the Faculty of Arts, as well as an Interfaculty of Geography and Prehistory. Earlier, in 1961, after much wrangling with the Ministry of Education, Arts and Sciences, a degree programme in dentistry had been added to the Faculty of Medicine. Thus, although the university was not 'finished' in the early 1960s, it did appear to have its faculties in order and to have completed the expansion begun in 1923.

De studieaal van de
Universiteitsbibliotheek
in Stella Maris. The University
Library reading room in
Stella Maris.
PHOTO: KDC, NIJMEGEN

'Katholieke universiteit?'

Uitgerekend in diezelfde tijd onderging het Nederlands katholicisme, de cultuur waarin de universiteit was ontstaan, geworteld en nu tot wasdom kwam, immense veranderingen. De gehele wereld leek plotseling op drift. Al langer, met name sinds de ontgoocheling teweeggebracht door twee wereldoorlogen, waren in de samenleving seculiere tendensen merkbaar; nu kwamen ze versneld aan de oppervlakte. Het aantal trouwe kerkgangers nam zienderogen af, ongeveer met dezelfde snelheid als waarmee de welvaart toenam.

De tweeduizend jaar oude katholieke kerk kwam op initiatief van paus Johannes XXIII in beweging en wilde zichzelf met het Tweede Vaticaans Concilie, dat duurde van 1962 tot 1965, 'bij de tijd brengen'. Daarin slaagde de kerk slechts gedeeltelijk, wat bij gelovigen van conservatieve en van progressieve snit tot uiteenlopende reacties leidde, maar vrijwel altijd

De corona in de Aula aan de Wilhelminasingel in het academisch jaar 1939-1940. Rector magnificus Gerard Kreling spreekt. The corona of professors in the Aula on the Wilhelminasingel in the 1939-1940 academic year. Rector Magnificus Gerard Kreling is speaking. PHOTO: KDC, NIJMEGEN

tot teleurstelling en polarisatie. Voor velen verdampten de vanzelfsprekendheden van het geloof en van het gevoel te behoren tot een groter geheel. De katholieke zuil in Nederland, die al langer scheuren vertoonde, begon vervaarlijk te wankelen en zou weldra goeddeels ineenzakken. Wereldwijd eisten andere kwetsbare en onderdrukte groeperingen hun deel op, variërend van de zwarte bevolking in de Verenigde Staten tot kleine boeren in de Derde Wereld en van arbeiders en immigranten tot vrouwen en homoseksuelen. Een protestgeneratie diende zich aan, jongeren geboren na de Tweede Wereldoorlog, die verzet aantekenden tegen de sleetse patronen van 'het establishment' en van het leven van hun ouders. Vaak liepen studenten voorop. Zij namen het luidruchtig op voor de nieuwe emancipatiebewegingen en maakten al even luidruchtig bezwaar tegen de Amerikaanse oorlogvoering in Vietnam – alles onder het genot van vaak luidruchtige muziek en wat dies meer zij.

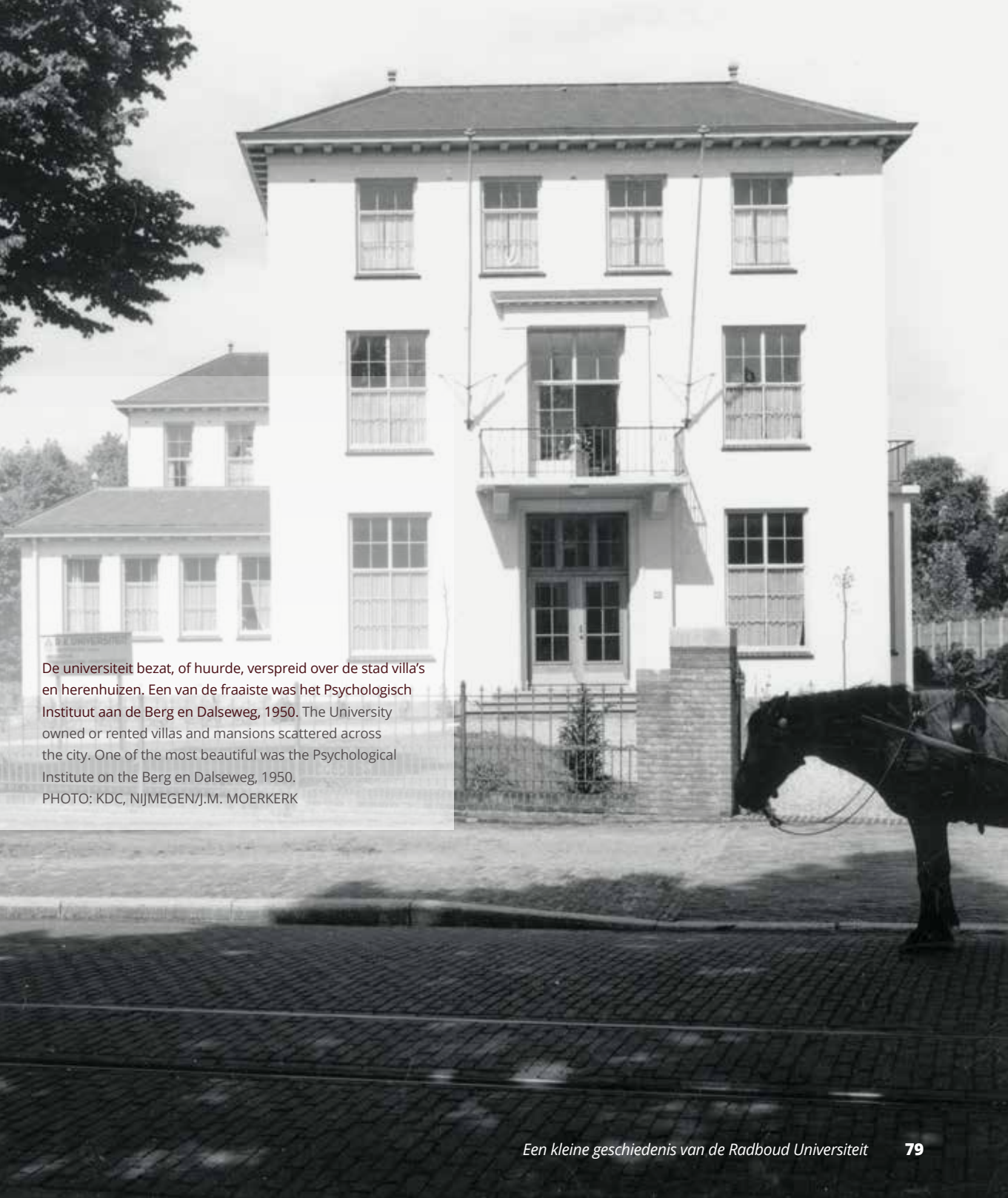
Tegen de achtergrond van deze verschuivingen in kerk en maatschappij besloot de Senaat in 1966 tot de instelling van een commissie die zich moest bezinnen op het bijzondere karakter en de functie van de Katholieke Universiteit. Voorzitter werd de vermaarde theoloog Edward Schillebeeckx, sinds 1958 hoogleraar dogmatiek in Nijmegen. Hij was onder meer adviseur was geweest van de Nederlandse bisschoppen tijdens het Tweede Vaticaans Concilie. Vijf turbulente jaren later presenteerden Schillebeeckx en de zijnen een lijvig, bijna tachtig pagina's tellend rapport onder de veelzeggende titel *Katholieke universiteit?* Inderdaad, met achtereenvolgens een

'Catholic university?'

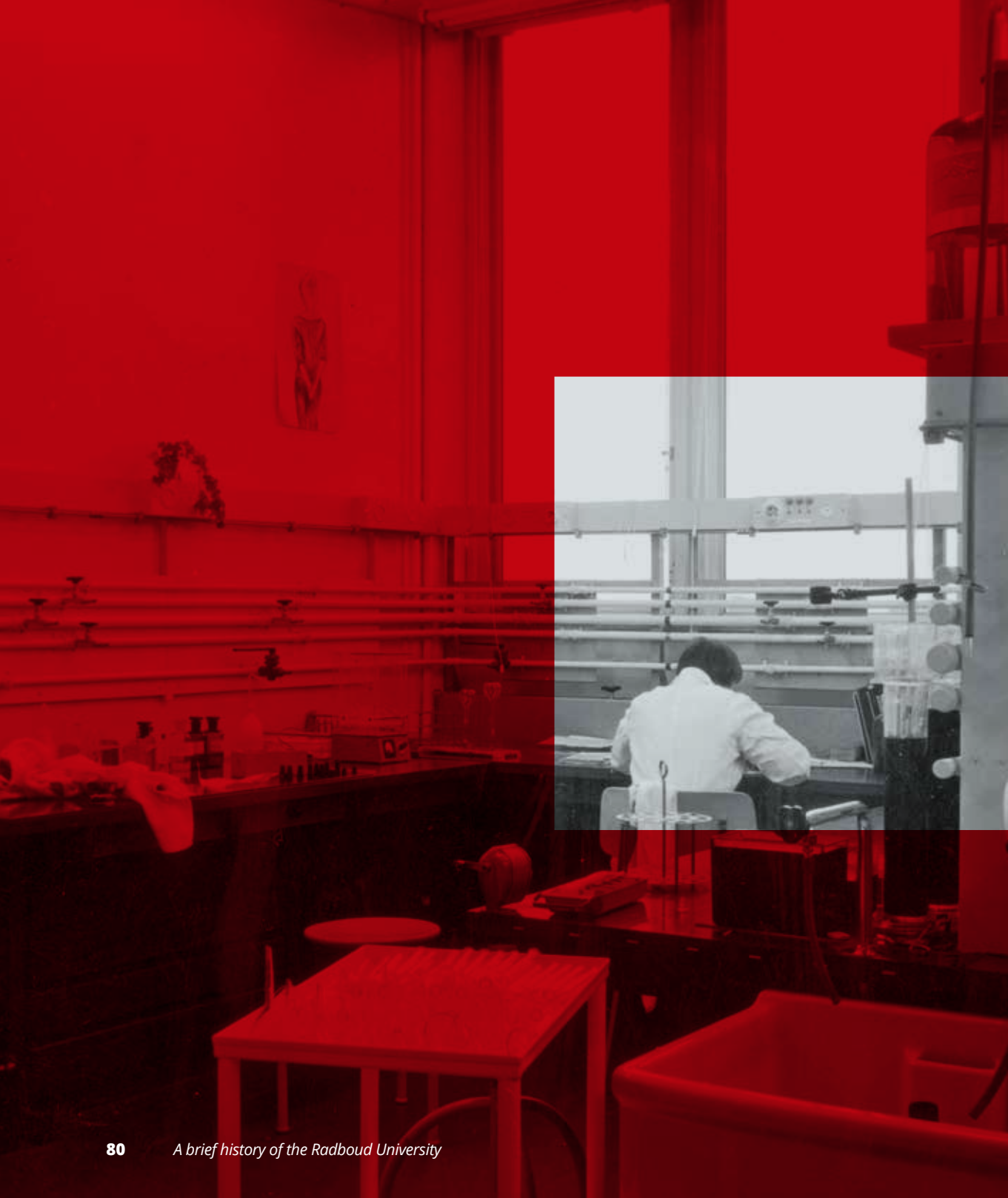
It was during this same period that enormous changes occurred within Dutch Catholicism, the culture in which the university was founded, rooted and had now reached maturity. The whole world appeared to suddenly come adrift. The secular tendencies discernible within society for some time, especially since the disillusionment that followed two world wars, now rose to the surface at an accelerated pace. The number of regular churchgoers declined markedly, at roughly the same rate as economic prosperity increased.

At the initiative of Pope John XXIII, the 2,000-year-old Catholic Church began to shift, seeking to 'bring itself up to date' by means of the Second Vatican Council, which sat from 1962 to 1965. The Church succeeded only partially in this, prompting wide-ranging reactions from both the conservative and progressive faithful, and leading almost invariably to disappointment and polarisation. For many, the self-evident nature of faith – and the feeling of belonging to a greater whole – evaporated. The Catholic 'pillar' in the Netherlands, which had been showing signs of cracking for some time, began to teeter dangerously and would soon largely collapse. Other vulnerable and oppressed groups across the globe, ranging from the black population of the United States to third-world farmers and from workers and immigrants to women and homosexuals, demanded their share. A generation of protesters emerged, young people born after the Second World War, who challenged the tired old patterns of 'the establishment' and the lives of their parents. Students were often in the vanguard. They took a vocal stand in defence of the new emancipation movements and objected just as vociferously to the American war in Vietnam – all to the accompaniment of loud music and much else besides.

Against the backdrop of these shifts in church and society, the Senate decided in 1966 to set up a committee to consider the special character and function of the Catholic University. It was chaired by the renowned theologian Edward Schillebeeckx, professor of Dogmatics in Nijmegen since 1958. He had, among other things, been an advisor to the Dutch bishops during the Second Vatican Council. Five turbulent years later, in 1971, Schillebeeckx and his team presented a hefty, almost 80-page report with the revealing title 'Catholic university?'. Yes, with a capital letter, lowercase letter and question mark. The overriding theme was the break in the university's history that was occurring under the authors' eyes. The original reasons for a Catholic university, the ones that had governed its founding, were simply

De universiteit bezat, of huurde, verspreid over de stad villa's en herenhuizen. Een van de fraaiste was het Psychologisch Instituut aan de Berg en Dalseweg, 1950. The University owned or rented villas and mansions scattered across the city. One of the most beautiful was the Psychological Institute on the Berg en Dalseweg, 1950.
PHOTO: KDC, NIJMEGEN/J.M. MOERKERK

hoofdletter, een kleine letter en een vraagteken. Leidraad was de cesuur in de universiteits-geschiedenis die zich onder de ogen van de auteurs voltrok. De oorspronkelijke motieven voor een katholieke universiteit, zoals die bij de stichting opgeld hadden gedaan, werden in het rapport eenvoudig achterhaald verklaard. 'Gelukkig', zo schreef Schillebeeckx, was de tijd voorbij waarin katholieken moesten bevestigen dat zij ware wetenschap konden bedrijven. Het emancipatieproces kon als voltooid worden beschouwd. De ontwikkeling van de wetenschap en – in het typische jargon van die dagen – het 'ontvoogdingsproces in de hedendaagse geschiedenis', het overal waarneembare 'anti-institutionalisme' en de 'ideologiekritiek op alle gebied' noopten tot het maken van een keuze: ofwel voor een 'vernieuwd zelfverstaan' en voor een 'anders functioneren van de universiteit als katholieke universiteit', ofwel voor 'de-confessionalisering', aldus het rapport-Schillebeeckx uit 1971. Men koos, uiteraard, voor het eerste. Het predicaat 'katholiek' in de naam van de universi-

teit zou niet hoeven worden geschrapt. Anderzijds zou handhaving ervan, zonder dat de universiteit zich druk maakte over het realiseren van haar bijzondere opdracht, 'een zinledig gebaar' zijn.

De hoofdtaak van de Katholieke Universiteit zou blijven zoals die was: universele wetenschapsbeoefening. Meer dan voorheen en meer dan andere universiteiten zou zij zich daarnaast structureel moeten bekommeren om de zin van de wetenschap voor het menselijk bestaan. Deze 'humanistische zorg' zou mede moeten worden gedragen door 'het geloof in de relevantie van de christelijke boodschap voor de mens en zijn maatschappelijke leven'. Om dat te stimuleren zou een nieuw orgaan in het leven moeten worden geroepen, een katholiek studiecentrum. De tekst gaf ruimschoots stof tot overpeinzing en discussie. Een jaar later verscheen nóg een rapport onder de titel *Katholieke universiteit?*, ditmaal bestaande uit louter reacties en meningen. Het was ruim tweemaal zo dik als het oorspronkelijke rapport.

In veel opzichten volgde de Katholieke Universiteit in haar 'k-discussie' een zelfde patroon als andere katholieke organisaties. Wat haar echter onderscheidde van menige andere katholieke instelling was dat zij, verzamelplaats van (kritische) intellectuelen en jongeren, sinds jaar en dag zelf had gefungeerd als een motor van de ontzuiling. In naoorlogse katholieke academische milieus, met Nijmegen als epicentrum, zetten vrijwel direct na 1945 ontwikkelingen in die een vroege vorm van ontzuiling op gang brachten, terwijl de

Het laboratorium van chemische cytologie,
Heyendaal, 1961. The chemical cytology laboratory,
Heyendaal, 1961.
PHOTO: MARKETING & COMMUNICATIONS
RADBOD UNIVERSITY

declared obsolete in the report. “Fortunately”, wrote Schillebeeckx, the time had passed when Catholics had to prove that they could engage in true intellectual enquiry. The emancipation process could be deemed complete. The development of knowledge and – in the typical jargon of the time – the “emancipation process in contemporary history”, the ubiquitous “anti-institutionalism” and the “criticism of ideology in all areas” meant that a choice had to be made: either a “new self-understanding” and a “different way of functioning as a Catholic university”, in the words of the Schillebeeckx report, or “secularisation”. Naturally, they opted for the former. The predicate ‘Catholic’ in the name of the university would not be scrapped. On the other hand, retaining it would be “a meaningless gesture” if the university no longer sought to accomplish its special mandate.

The primary task of the Catholic University would remain as it was: universal teaching and research. More so than before, and more so than other universities, the report said that the university should systematically concern itself with the meaning of science for human existence. This ‘humanist concern’ should be supported in part by “the belief in the relevance of the Christian message to humanity and the life of society”. A new body, a Catholic study centre, should be created to encourage this. The report provided ample food for reflection and discussion. One year later, a further report was published, entitled ‘Catholic university?’. More than twice as thick as the original report, it consisted solely of responses and opinions.

In many respects, the Catholic University followed a similar pattern to other Catholic organisations in its debate about Catholic identity (the ‘k-discussie’). What distinguished it from many other Catholic institutions, however, was that, as a gathering place for critical intellectuals and young people, it had functioned for years as an instrument of depillarisation. In post-war Catholic academic environments, with Nijmegen at the epicentre, changes were set in motion almost immediately after 1945 that had prompted an early form of depillarisation, all this while pillarisation had yet to reach its peak in organisational terms. There was a burgeoning interest in modern ideas among intellectuals and students, arising from the *nouvelle théologie*, personalism and existential philosophy. In mental healthcare, high-profile Nijmegen professors such as the cultural and religious psychologist Han Fortmann and Frederik Buytendijk,

“Fortunately”, wrote Schillebeeckx, the time had passed when Catholics had to prove that they could engage in true intellectual enquiry. The emancipation process could be deemed complete.

organisatorische verzuiling haar hoogtepunt nog moest bereiken. Onder intellectuelen en studenten groeide belangstelling voor moderne ideeën, voortkomend uit de *nouvelle théologie*, het personalisme en de existentiële filosofie. In de geestelijke gezondheidszorg ijverden spraakmakende Nijmeegse hoogleraren als de cultuur- en godsdienstpsycholoog Han Fortmann en de eerder genoemde Frederik Buytendijk voor een hervorming van de katholieke moraal. Wijd en zijd bewonderde geleerden als de neerlandicus Willem Asselbergs (toentertijd beter bekend onder zijn schrijverspseudoniem Anton van Duinkerken) en de eerder genoemde historicus L.J. Rogier plaatsten openlijk vraagtekens bij het kerkelijk beleid in verleden en heden. Geloof en gezag kwamen aldus aan kritiek bloot te staan en het voorzichtig non-conformisme waarmee dat gepaard ging, kan worden gezien als een begin van het proces van vernieuwing dat in de jaren zestig versneld tot een hoogtepunt kwam.

Dit betrof het effect van de universiteit naar buiten, de maatschappij. Binnen de universiteit zelf voltrokken zich eveneens wijzigingen, klein en groot, die de zuiverheid en de hechtheid van dit paradepaardje van de katholieke zuil steeds meer leken aan te tasten. Een mooi voorbeeld is het verloop van de veranderingen in de hoogleraarsbenoeringen, sinds de stichting van de universiteit een precair onderwerp. De bakens werden telkens iets verschoven, zodat het speelveld iedere keer iets ruimer werd. In de eerste plaats nam in de naoorlogse jaren het aantal lekenhoogleraren, in de betekenis van niet-priesters, vrij snel sterk toe. Voorheen was de getalsverhouding tussen leken en vertegenwoordigers van de geestelijkheid ongeveer 50:50, maar kort na 1945 al, en later met de komst van de nieuwe faculteiten nog in verhevigde mate, werden de priesterhoogleraren volledig overvleugeld door de leken. Het 'uur van de leek' sloeg overal in rooms Nederland, een teken dat de katholieke emancipatie ook binnenshuis voortschreed. De klerikale cultuur aan de universiteit verloor invloed en indachtig de woorden van de

negentiende-eeuwse Engelse kardinaal John Henri Newman: 'a university is not a convent, it is not a seminary, it is a place to fit men of the world for the world', zou je zelfs kunnen zeggen dat de universiteit aan intrinsieke waarde toenam.

Rond 1950 werden enkele hoogleraren benoemd die weliswaar overtuigd katholiek waren, maar niet het klassieke zuilgedrag vertoonden. Dat ging nogal eens met gekrakeel

'Gelukkig', zo schreef Schillebeeckx, was de tijd voorbij waarin katholieken moesten bevestigen dat zij ware wetenschap konden bedrijven. Het emancipatieproces kon als voltooid worden beschouwd.

referred to above, worked for the reform of Catholic doctrine. Widely admired scholars such as the Dutch Studies scholar Willem Asselbergs (known at the time by his pseudonym Anton van Duinkerken) and the historian L.J. Rogier openly questioned church policy, both past and present. Faith and authority thus came under criticism, and the cautious non-conformism that accompanied this can be seen as the beginning of a process of renewal that reached a high point in the 1960s.

This involved the university's outward impact, its effect on society. Within the university itself, there were also changes – big and small – that appeared to increasingly erode the purity and solidity of this flagship of the Catholic pillar. A good example is the changing nature of professorial appointments, a touchy subject ever since the university's founding. The goalposts were always shifted slightly, making the playing field a little larger each time. At first, in the post-war years, the number of lay professors – in the sense of non-priests – increased fairly rapidly. Previously, the ratio of laypeople to representatives of the clergy was about 50:50, but shortly after 1945, and more so later with the advent of the new faculties, the priest-professors were completely outnumbered by their lay counterparts. The 'hour of the layman' had struck throughout the Catholic Netherlands, a sign that Catholic emancipation was also progressing within the Church. The influence of clerical culture at the university was on the wane. And, to recall the words of John Henry Newman, the nineteenth-century English cardinal – "a university is not a convent, it is not a seminary, it is a place to fit men of the world for the world" – you could even say that the university became more of a university.

In about 1950, several professors were appointed who, although committed Catholics, didn't exhibit the classical 'pillar' behaviour. This often caused controversy, as was the case when Willem Asselbergs was appointed to the chair of Dutch literature. A public figure with an excellent reputation as an erudite Catholic writer and speaker, Asselbergs was a member of the Labour Party (PvdA), not the Catholic People's Party (KVP). Many, including the bishops who had to approve appointments, saw this as detrimental to the university's standing. But Asselbergs, a deeply religious Catholic, was also held in high regard. Paradoxically, that was the reason why the bishops had an issue with his potential appointment. Moreover, he was the candidate tipped to win the vacant chair. It was only after

The classicist Christine Mohrmann gave her inaugural address on 23 January 1953. She was the first female professor in Nijmegen. She is speaking to Rector Magnificus Charles Petit (Law) and Willem Asselbergs (Dutch Literature) at the reception.

PHOTO: NATIONAAL ARCHIEF

Op 23 januari 1953 hield de classica Christine Mohrmann haar inaugurale rede. Zij was de eerste vrouwelijke hoogleraar in Nijmegen. Op de receptie is zij in gesprek met rector magnificus Charles Petit, een jurist, en met de neerlandicus Willem Asselbergs.

gepaard, zoals het geval was met de benoeming van Willem Asselbergs op de leerstoel Nederlandse letterkunde. Asselbergs, een publieke figuur met een grote reputatie als erudiet katholiek schrijver en spreker, was geen lid van de KVP, maar van de PvdA. Dit werd door menigeen, inclusief de bisschoppen die benoemingen moesten fiatteeren, beschouwd als kwalijk voor het aanzien van de universiteit. Maar Asselbergs, een diep gelovig katholiek, genoot ook aanzien. Paradoxaal genoeg was dat de reden waarom de bisschoppen met zijn eventuele benoeming in de maag zaten. Bovendien gold hij als de gedoodverfde kandidaat voor de vacante leerstoel. Pas nadat hij zijn PvdA-lidmaatschap had opgegeven kon hij worden benoemd. De anekdote wil dat zijn echtgenote zich vervolgens aanmeldde als lid van de PvdA 'mede namens mijn man'.

In 1953 vervolgens, werd in Nijmegen voor het eerst een vrouw tot hoogleraar

benoemd: de classica Christine Mohrmann, ooit leerlinge en oogappel van Schrijnen. Haar benoeming, tot buitengewoon hoogleraar oudchristelijk Grieks en Latijn, valt buiten de strikte ontzuilingsthematiek, maar betekende wel een stijlbreuk in de van oudsher conservatief-masculiene cultuur van de Katholieke Universiteit. In 1938 nog was Mohrmann gepasseerd op grond van haar vrouw-zijn. De doorbraaksymboliek van haar benoeming, tegen de achtergrond van de eerder tegen haar opgeworpen blokkade, nam in latere jaren, vanaf de eeuwwisseling, aan kracht toe naar mate een serieus aantal vrouwen een profesoraat ging bekleden.

Tijdens de oprichting van de Faculteit der Geneeskunde werd onder professoren diepgaand gediscussieerd over de eventuele benoeming tot hoogleraar van een niet-katholiek op de leerstoel pathologische anatomie. De voorbereidingscommissie, die de kandidaten voor geneeskunde bijeenzocht, zag zich geconfronteerd met het aloude 'te-kort der katholieken in de wetenschap'. Langdurig overleg leidde tot een omslachtige conclusie: de Senaat zou zich 'in een uitzonderlijk geval, wanneer de absolute noodzaak hiertoe aanwezig blijkt te zijn, niet tegen de benoeming van een niet-katholiek verzetten'. Even later stuitte de voorbereidingscommissie echter op weerstand binnen de Sint Radboudstichting. De bisschoppen zeiden nee, zoals ze dat in 1923 ook tegen Schrijnen hadden gezegd.

giving up his Labour Party membership that he could be appointed. According to anecdote, his wife then registered as a member of the Labour Party, “partly on behalf of my husband”.

Then, in 1953, a woman was appointed to a professorship in Nijmegen for the first time. It was the classicist Christine Mohrmann, a former student of Schrijnen and the apple of his eye. Strictly speaking, her appointment as extraordinary professor of early Christian Greek and Latin doesn't fit within the theme of secularisation, but it did mark a break in the traditionally conservative, masculine culture of the Catholic University. Mohrmann had been passed over in 1938 on the grounds that she was a woman. The symbolic breakthrough of her appointment, against the background of the obstacles previously put in her path, gained momentum in later years as more women became professors.

When the Faculty of Medicine was being established, professors held in-depth discussions about the possible appointment of a non-Catholic professor to the chair of pathological anatomy. The preparatory commission, which had assembled the candidates for medicine, faced the time-honoured ‘shortfall of Catholics in academia’. Lengthy consultations resulted in an unwieldy conclusion: “In exceptional cases, where it appeared absolutely necessary to do so,” the Senate would “not oppose the appointment of a non-Catholic.” A short time later, however, the preparatory commission met with resistance within the St Radboud Foundation. The bishops said no, just as they had said to Schrijnen in 1923.

Although there were no immediate effects, such discussions did prepare the minds of people within the university for change. Also, the first non-Catholic staff were making their way into the Faculty of Medicine, albeit at lower levels in the academic hierarchy. Their numbers rose rapidly in the faculty, including at the teaching hospital, and later in mathematics and physics. At the same time, in the second half of the 1950s, the Church leadership gradually began to look at society with a more open mind. Under the leadership of Cardinal Bernard Alfrink, a former Nijmegen professor of the Exegesis of the Old Testament, the bishops loosened the reins a little. In 1960, without major difficulties, two non-Catholic scholars were appointed professors: the mathematician F. van der Blij and the astronomer P.Th. Oosterhoff. In both instances, these were extraordinary professorships, which made the appointments fairly easy to swallow. But the genie was out of the bottle. In the course

The genie was out of the bottle. In the course of the 1960s, one or more non-Catholic professors were appointed in all faculties, usually without any fuss.

Ook al bleven gevolgen vooralsnog uit, dergelijke discussies maakten de geesten binnen de universiteit wel rijp voor verandering. Bovendien deden op lager niveau in de wetenschappelijke rangorde de eerste niet-katholieke medewerkers wél hun intrede bij geneeskunde. Hun aantal bij die faculteit, inclusief het academisch ziekenhuis, en later bij wis- en natuurkunde nam snel toe. Tezelfdertijd, in de tweede helft van de jaren vijftig, begon de kerkelijke leiding geleidelijk met een wat opener blik naar de samenleving te kijken. Onder leiding van kardinaal Bernard Alfrink, voormalig Nijmeegs hoogleraar in de exegese van het Oude Testament, lieten de bisschoppen de teugels wat vieren. In 1960 werden zonder noemenswaardig probleem twee niet-katholieke bètawetenschappers tot hoogleraar benoemd: de wiskundige F. van der Blij en de sterrenkundige P.Th. Oosterhoff. Het betrof in beide gevallen een buitengewoon hoogleraarschap, dus dat was relatief licht verteerbaar. Maar de geest was uit de fles. In de loop van de jaren zestig werden aan alle faculteiten een of meer niet-katholieke hoogleraren benoemd, meestal zonder enige ophef. Als laatste ging in 1971 de Faculteit der Rechtsgeleerdheid overstag.

Illustratief voor de snelheid waarmee schijnbaar onwrikbare, confessioneel gefundeerde gewoonten konden veranderen was de gelijktijdige benoeming in 1965 van de biochemici Hans Bloemendal en Sjoerd Bonting. Bloemendal was Joods en voorzanger van de Nederlands-Israëlitische Hoofdsynagoge te Amsterdam, Bonting priester in de anglicaanse kerk. Zij werden allebei hoogleraar in zowel de Faculteit der Geneeskunde als de Faculteit der Wis- en Natuurkunde, de twee faculteiten op Heyendael die, waar mogelijk, in symbiose verkeerden, uit oogpunt van kostenbesparing en mogelijke vruchtbare wetenschappelijke interactie. Wat tien jaar tevoren ondenkbaar was, gebeurde nu in een vloek en een zucht: bij de benoeming van deze twee bijzonder getalenteerde wetenschappers liet de benoemingscommissie hun religie in geen enkel opzicht meewegen. De buitenwereld moest er nog aan wennen, zo blijkt uit het grapje dat indertijd onder Nederlandse biochemici de ronde deed: 'Als je in Nijmegen professor wilt worden, dan hoef je niet meer katholiek te zijn, maar wel orthodox, doet er niet toe waarin.'

Het hek was onherroepelijk van de dam, dat stond vast. Toch bleven de veranderingen vooralsnog beperkt van omvang. De overgrote meerderheid van de zittende en ook nieuwe hoogleraren was katholiek, minstens van huis uit, en bleef dat. Toegegeven, de manier waarop zij aan hun katholiciteit gestalte gaven liep ver uiteen, maar dat was, goed beschouwd, vóór 1960 ook al zo geweest. Ook toen kende het Nederlands katholicisme, en zeker de bevolking van de Katholieke Universiteit, een veel grotere pluriformiteit dan vaak wordt verondersteld.

of the 1960s, one or more non-Catholic professors were appointed in all faculties, usually without any fuss. In 1971, the Faculty of Law was the last to follow suit.

The simultaneous appointment in 1965 of biochemists Hans Bloemendal and Sjoerd Bonting illustrates the speed at which seemingly immutable, confession-based practices could change. Bloemendal was Jewish and chief cantor of the Dutch-Israelite Main Synagogue in Amsterdam, while Bonting was a priest in the Anglican church. Each became a professor in both the Faculty of Medicine and the Faculty of Mathematics and Physics, the two Heyendaal faculties that worked in symbiosis where possible with a view to cost savings and the potential for fruitful academic collaboration. What would have been unthinkable ten years earlier now occurred overnight: the appointments committee took no account of religious affiliations when appointing these two highly talented scientists. This was something that the outside world still had to get used to, as evidenced by a joke circulating among Dutch biochemists at the time: "If you want to become a professor in Nijmegen, you no longer have to be a Catholic, but you do have to be orthodox, any kind will do."

The floodgates were open once and for all, that much was clear. For the time being, however, changes were limited. The vast majority of new and incumbent professors were Catholic, or at least Catholic born and bred, and remained so. Admittedly, the way in which they expressed their Catholicism varied widely, but that had pretty much been the case before 1960 as well. Even then, Dutch Catholicism, and certainly the population of the Catholic University, was much more pluralist than is often assumed.

On the other hand, a brief snapshot of around 1970 suggests that the professorial body was a more motley bunch than ever before. In those days, many priest professors in Theology traded their habit or collar for a hip turtleneck and they ignored the rule of celibacy. On more than one occasion, this met with uproar and scandal in the press, as was the case with Willem Grossouw, the well-known professor in the Exegesis of the New Testament and author of spiritual bestsellers, who married a much younger woman, an administrative secretary at the university, in 1969. That same Faculty of Theology also employed Dutch-Reformed pastors, including Arend van Leeuwen, who was appointed to the new chair of Social Action Theology (a variant of liberation theology) in 1971. He presented himself as a radical, Marxist theologian. But the true face of Nijmegen theology was the above-mentioned Flemish Dominican Edward Schillebeeckx. His innovative theology, with modern views on the priesthood, on Jesus and on the sacraments, found a large – even international – audience. He was awarded seven honorary doctorates, and more than 80 dissertations discussing his ideas were published worldwide – the list goes on. Schillebeeckx's fame made a particular contribution to the progressive reputation that Nijmegen acquired at that time.

Anderzijds was het hooglerarencorps rond 1970 bonter van kleur dan ooit tevoren, zo leert een korte impressie. Menige priesterhoogleraar bij theologie ruilde in die dagen zijn pij of zijn boord in tegen een hippe coltrui en liet de regels van het celibaat voor wat zij waren. Meer dan eens ging dat gepaard met tumult en schandaalartikelen in de pers, zoals de bekende hoogleraar in de Exegese van het Nieuwe Testament – en auteur van geestelijke bestsellers – Willem Grossouw overkwam toen hij in 1969 in het huwelijk trad met een veel jongere vrouw, een ambtelijk secretaris aan de universiteit. In diezelfde faculteit voor godgeleerdheid kwamen ook Nederlands-hervormde predikanten te werken, onder wie Arend van Leeuwen, die in 1971 werd benoemd op de nieuwe leerstoel Theologie van het maatschappelijk handelen (een variant van de bevrijdingstheologie). Hij afficheerde zich als een radicaal, marxistisch theoloog. Hét gezicht van de Nijmeegse theologie was de eerder genoemde Vlaamse dominicaan Edward Schillebeeckx. Zijn ver-

De geest was uit de fles. In de loop van de jaren zestig werden aan alle faculteiten een of meer niet-katholieke hoogleraren benoemd, meestal zonder enige ophef.

nieuwendende theologie, met moderne visies onder meer op het priesterambt, op Jezus en op de sacramenten, vond wijd en zijd gehoor, ook internationaal. Hij ontving zeven eredoctoraten en over zijn gedachtegoed verschenen wereldwijd ruim tachtig dissertaties, om maar iets te noemen. Schillebeeckx' faam droeg op bijzondere wijze bij aan de progressieve roep die Nijmegen indertijd kreeg. Ook iemand als de hoogleraar in de Algemene en vergelijkende psychologie van cultuur en godsdienst Han Fortmann had daarop grote invloed. In publicaties en lezingen verwoordde Fortmann, net als Schillebeeckx een priester, de problematiek van het individu in stramme en beknellende instituties als de katholieke kerk. Hij deed dat in uitzonderlijk klare taal, waarin hij verschillende sociaalwetenschappelijke disciplines met elkaar wist te verenigen. Fortmann vond overal gehoor, niet alleen in kringen van kerkelijken en gelovigen.

Daartegenover stonden andere, niet minder gezichtsbepalende geleerden als de eerder genoemde classica Christine Mohrmann, de kunsthistoricus en archeoloog Frits van der Meer, de juristen Willem van der Grinten (Burgerlijk recht en Handelsrecht) en Frans Duynstee (Staatsrecht) en de medici Kees Majoor (Inwendige geneeskunde) en Sjef Prick (Psychiatrie en Neurologie). Zij – en velen met hen – zagen de ontwikkelingen in kerk, maatschappij én aan de universiteit met afgrijzen aan en hielden, tegen de keer in, vast aan oude geloofspraktijken.

Han Fortmann, the professor of General and Comparative Psychology of Culture and Religion, also had a major impact in this regard. In lectures and publications, Fortmann – like Schillebeeckx a priest – talked about the problems of the individual within rigid, oppressive institutions like the Catholic Church. He expressed himself in exceptionally clear terms, bringing together different social science disciplines. Fortmann found a ready audience, not just in church circles and among the faithful.

By contrast, there were other, no less high-profile scholars such as the above-mentioned classicist Christine Mohrmann, the art historian and archaeologist Frits van der Meer, the lawyers Willem van der Grinten (Civil Law and Commercial Law) and Frans Duynstee (Constitutional Law), the physicians Kees Majoor (Internal Medicine) and Sjef Prick (Psychiatry and Neurology) and many others, who watched the changes in the Church, society and the university with dismay. Against the changing tide, they clung to traditional religious practices.

And then again, there was the plant scientist and conservationist Victor Westhoff, pioneer of plant sociology in the Netherlands. Westhoff was a Protestant and an antipapist of the first order. He therefore hesitated, in 1969, about moving from the Agricultural University in Wageningen to the Catholic University in Nijmegen. He came, nevertheless, because he couldn't resist the attraction of a professorship in Botany. The pharmacologist Eef Ariëns represented yet another hue. This founder of molecular pharmacology was celebrated among his peers for his fundamental research on the modes of action of medicines. He was regarded as a modern scientist par excellence; in the 1950s, shortly after his appointment, he made 'programmatic' trips to the United States and he led the way in interdisciplinary teamwork based on the American model. Although raised a Catholic, Ariëns lost his faith. He developed a deep antipathy to Christianity and made no secret of his virulent atheism. He too was part of the professorial body, but he wasn't just anyone – Ariëns was one of the university's celebrities.

Thus, there were individuals of many hues, and of different shades within these. The rancour among professors, not the easiest of people to begin with, was often tangible during this time of great change. The more motley the crew, the greater the philosophical displeasure, the more numerous the exercises in tolerance and the more bitter at times the mutual disdain.

There had been tensions between professors throughout the university's history. These often simmered beneath the surface and didn't well up to the extent that they did in around 1970. Even then they weren't immediately apparent, but that was largely because

Daar weer tegenover stond iemand als de vegetatiekundige en natuurbeschermer Victor Westhoff, grondlegger van de plantensociologie in Nederland. Westhoff was een protestant en een antipapist van het zuiverste water. Om die reden aarzelde hij in 1969 over zijn gang van de Landbouwniversiteit te Wageningen naar het katholieke Nijmegen, maar hij kwam toch omdat hij de lokroep van een professoraat in de Plantkunde niet kon weerstaan. De farmacoloog Eef Ariëns vertegenwoordigde weer een andere kleur. Deze grondlegger van de moleculaire farmacologie was onder vakgenoten beroemd om zijn fundamenteel onderzoek naar de werkingsmechanismen van geneesmiddelen. Hij gold als een moderne wetenschapper bij uitstek; kort na zijn benoeming maakte hij in de jaren vijftig al 'programmatische' reizen naar de Verenigde Staten en hij liep voorop met interdisciplinair teamwork naar Amerikaans model. Van huis uit was Ariëns katholiek maar hij viel van zijn geloof, ontwikkelde een geweldige rancune tegen het christendom en stak zijn virulente atheïsme niet onder stoelen of banken. Ook hij liep mee in het Nijmeegse cortège – en niet zomaar: Ariëns behoorde tot de wetenschappelijke coryfeeën van de universiteit.

En zo waren er nog wel meer varianten, waarbinnen ook weer nuances zijn aan te brengen. De onderlinge wrevel tussen hoogleraren, toch al niet de gemakkelijkste mensentypes, was in dit kantelende tijdsgewricht vaak tastbaar. Hoe bonter het gezelschap, hoe groter het levensbeschouwelijk gekleurde ongenoegen, hoe talrijker de oefeningen in verdraagzaamheid, hoe bitterder soms de wederzijdse laatlustigheid.

Spanningen tussen hoogleraren deden zich in de geschiedenis van de universiteit altijd wel voor. Vaak bleven ze onder de oppervlakte en liepen ze niet zo hoog op als rond 1970. Ook nu sprongen ze niet direct in het oog, maar dat kwam vooral omdat ze gepaard gingen met – en soms ook wel verwant waren aan – conflicten van een veel grotere omvang. Zoals gezegd, liepen studenten wereldwijd voorop in de protestbeweging en waren universiteiten plaatsen van verzet en onrust, van Berkeley tot Berlijn en van Tokio tot Gent. In het voorjaar van 1968 werd het openbare leven in Parijs wekenlang ontwricht door geradicaliseerde studenten, die een verbond sloten met stakende arbeiders – de 'generatie 68' ontleent er haar naam aan. De verbeelding kwam aan de macht, zoals het cliché wil. In Nederland deed Provo van zich spreken, maar aan de universiteiten werd het pas een jaar later echt onrustig. Begin mei 1969 bezetten Nijmeegse studenten de aula; ze eisten inspraak in het bestuur. Vergelijkbare schermutselingen deden zich diezelfde week voor aan de Hogeschool in Tilburg. Enkele weken later volgde Amsterdam dit voorbeeld met de roemruchte bezetting – en ontruiming – van het Maagdenhuis.

In mei en juni 1969 was de Aula het drukbezochte toneel van discussies tussen rebellerende studenten – de meesten nog wel in jasje-dasje. Hun roep om inspraak veranderde in een oogwenk in een eis tot medezeggenschap. In May and June 1969, the crowded Aula was the scene of discussions between rebellious students – most of them still dressed in jackets and ties. Overnight, their call to have their voices heard turned into a demand for participation.

PHOTO: NATIONAAL ARCHIEF

they were accompanied by – and sometimes associated with – much broader conflicts. As already mentioned, students around the world were spearheading the protest movement, and universities – from Berkeley to Berlin and from Tokyo to Ghent – were hotbeds of rebellion and unrest. In the spring of 1968, public life in Paris was disrupted for weeks by radicalised students, who formed an alliance with striking workers, from which the ‘generation of 68’ takes its name. The imagination came to power, as the cliché goes. In the Netherlands, the Provos made their presence felt, but it was a year later that unrest truly took hold within the universities. In early May 1969, Nijmegen students occupied the Aula, demanding a voice on the Board. Similar skirmishes occurred that same week at the Katholieke Hogeschool in Tilburg (now Tilburg University). Amsterdam followed suit a few weeks later with the famous occupation – and eviction – of the Maagdenhuis.

For years, there had been talk in the Netherlands of the crisis in which the ‘resource-squeezed universities’ found themselves. This was largely due to the exponential growth of higher education. Previously, access to universities had been reserved for young men and women from a fairly small, well-to-do elite. However, thanks to the trend towards greater democracy in society and a corresponding new grant system, academic study had opened up to large numbers of young people from the post-war baby-boom generation. Universities ‘massified’, as it was called. The figures for Nijmegen are a simple illustration of this. Before the war, there were some 600 students enrolled each year. In 1950, the thousandth student was ceremoniously welcomed by the rector magnificus. The Catholic University tripled in size over the next ten years, reaching 3,000 students by 1960. And then in the next decade, the university really started to grow, by a factor of almost four – there were 11,000 students by 1970. The numbers of professors, academic staff and support staff rose accordingly. In some faculties or departments, the libraries, laboratories, lecture theatres and other facilities kept pace with the rise in student and staff numbers, but in many others they didn’t. The university, now scattered across much of the city, was bursting at the seams by 1970. Whether in research and teaching, or in the management of material and financial matters, the university administration was in dire need of reorganisation. Plans that were developed from on high, such as the 1968 Maris report, talked about a professionally run university

Calling for greater democracy, Nijmegen students occupied the Aula on the Wilhelminasingel on 6 May 1969. They converted the building into a ‘permanent discussion centre’.

Al jaren werd in het land gesproken over een crisis waarin de 'geprangde universiteit' verkeerde. Voor een belangrijk deel lag de oorzaak in de onstuimige groei die het hoger onderwijs doormaakte. Tot dusver was de toegang tot de universiteit voorbehouden aan jongens en meisjes uit een betrekkelijk kleine, welgestelde elite. Dankzij democratiserende tendensen in de maatschappij en een nieuw, daarbij passend beurzenstelsel, kwam de academie echter open voor grote groepen jongeren uit de naoorlogse babyboomgeneratie. De universiteit massificeerde, zoals dat heette. De cijfers voor Nijmegen tonen dat eenvoudig aan. Voor de oorlog stonden er jaarlijks zo'n zeshonderd studenten ingeschreven. In 1950 werd de duizendste student feestelijk door de rector magnificus ingehaald. In de daaropvolgende tien jaar verdrievoudigde de omvang van de Katholieke Universiteit: in 1960 telde zij drieduizend studenten. Tijdens het volgende decennium echter groeide zij pas echt hard, zelfs bijna met een factor vier: in 1970 waren er elfduizend studenten. De aantallen hoogleraren, wetenschappelijk medewerkers en anderszins ondersteunende krachten groeiden meestal navenant mee. Bibliotheken, laboratoria, collegezalen en andere voorzieningen hielden bij de ene faculteit of studierichting gelijke tred met de groei van de studenten en het personeel, maar bij andere vaak ook niet. Rond 1970 barstte de inmiddels over grote delen van de stad verspreide universiteit uit haar voegen. Of het nu om onderzoek en onderwijs ging, of om het beheer van materiële en financiële zaken, het bestuur was dringend toe aan een reorganisatie. De plannen die daartoe van hogerhand werden ontwikkeld, zoals het rapport-Maris uit 1968, spraken van een professioneel geleide universiteit met een bedrijfsmatige, hiërarchische opzet. Dat stuitte op verzet van studenten.

De achtergronden van dat verzet moeten eveneens in de massificatie en haar gevolgen worden gezocht. Sinds tien jaar schoven steeds meer 'eerstegeneratiestudenten', jongens en meisjes die als eersten in hun families mochten gaan studeren, aan in de collegebanken. Zij stonden doorgaans vreemd tegenover de academische conventies of de tradities van het klassieke studentenleven. En zij hadden zo hun eigen noden en belangen. In 1963 richtte de Nijmeegse psychologiestudent Ton Regtien de Studenten Vak Beweging op. Het ging Regtien in eerste instantie om de lotsverbetering van de armoedige student, zoals hij in februari 1963 uiteenzette in het *Nijmeegs Universiteitsblad*, waarvan hij redacteur was. In het 'demokratisch manifest' schetste Regtien een beeld van de student als een jonge, intellectuele arbeider, een volwaardig lid van de samenleving met een groot maatschappelijk engagement. Dit was in Nederland een geheel nieuwe visie op de student en op de relatie tussen universiteit en samenleving. De oprichting van de SVB leidde overal tot ophef en sympathiebetuigingen, vaak ook tot verbijstering, omdat het plan in het 'conservatieve clericale bolwerk' Nijmegen had kunnen ontstaan.

with a business-like, hierarchical structure. This met with resistance from students.

The background to that resistance must also be sought in massification and its consequences. For ten years, a growing number of 'first-generation students' – young men and women who were the first in their families to go to university – had joined the student ranks. They were by and large unfamiliar with academic conventions or the traditions of conventional student life. And they had their own needs and interests. In 1963, Nijmegen psychology student Ton Regtien founded the Dutch Student Movement (SVB). His primary concern was to improve the lot of students from poor families, as he explained in the Nijmegen University Magazine in February 1963, of which he was editor. In the 'democratic manifesto' (to use the progressive spelling of the time), Regtien painted a picture of students as young, intellectual workers, fully-fledged members of society who were very socially engaged. In the Netherlands, this was an entirely new view of students and of the relationship between universities and society. The establishment of the SVB prompted widespread uproar and messages of sympathy, as well as bewilderment that such a plan could have originated in the 'conservative, clerical stronghold' of Nijmegen.

With his ideas, Regtien was following the example of student syndicalism, which had originated in France in 1946. He was a Catholic boy from a working-class background in North Amsterdam. The SVB launched a frontal attack on traditional student life as manifested in the student societies. Regtien was no stranger to rancour, as his later memoirs demonstrate: "Elitist thinking, feeling far above the common people, the group consciousness of 'young gentlemen with style and fortune, dedicated to Christian principles', money and property as the measure of merit, intelligence as a milieu-bound characteristic (their milieu, in other words), outward appearance and rigid rules about clothing and footwear as a criterion of breeding, the circus of the initiation ceremony, the 'je maintiendrai' (oneself, in other words) as a daily precept, a pretext for liberal brawling and in anticipation of the business world: in those days, this had such a suffocating hold on student life in Nijmegen, even though it was practised by only a few percent of students (...) My main concern was to get that particular company to tone things down, way down. Their baseless, self-assured arrogance – that needed to be dented, to be shattered. That and nothing else was my primary, very powerful motive in getting the student union movement off the ground."

In this spirit, the long-standing NSC Carolus Magnus was renamed Union of Nijmegen Students in 1965. By then, Regtien was no longer a student at the university but he was the student leader in the Netherlands in the latter half of the 1960s. In the meantime, the SVB was transformed from an advocate of material matters to a left-wing protest movement. It did so on the basis of the 'critical university', ideas that Nijmegen students introduced

Regtien greep met zijn ideeën terug op het uit Frankrijk afkomstige studentensyndicalisme, dat zijn oorsprong kende in 1946. Hij was een katholieke jongen afkomstig uit een arbeidersmilieu in Amsterdam-Noord. De SVB opende een frontale aanval op het traditionele studentenleven zoals dat in de gezelligheidsverenigingen werd uitgedragen. Rancune was Regtien niet vreemd, zo leren zijn latere mémoires: 'Het elitaire denken, het zich ver verheven voelen boven het gewone volk, het groepsbesef van "jonge heren met stijl en fortuin die de christelijke beginselen zijn toegedaan", geld en bezit als norm van verdienste, intelligentie als milieugebonden (hún milieu dan) eigenschap, uiterlijk vertoon en benarde regels omtrent kleding en schoeisel als criterium voor beschaving, het circus van de groentijd, het "je maintiendrai" (zichzelf dan) als dagelijks leefregel, dekmantel voor liberale vechterij en anticipatie op het zakenleven: het overheerste in die dagen zo verstikkend het Nijmeegse studentenleven, ook al werd het maar door een paar procent van de studenten

gedragen (...) Het ging er mij met name om dát gezelschap eens vele, vele toontjes lager te laten zingen. Hun op niets berustende, zelfverzekerde arrogantie, daar moest een deuk in, dat moest worden verbrijzeld. Dát en niets anders was mijn primaire en zeer krachtige motief bij het van de grond tillen van de studentenvakbeweging.'

In deze sfeer werd het aloude NSC Carolus Magnus in 1965 omgedoopt in een Unie van Studenten te Nijmegen. Regtien studeerde toen al niet meer aan de Katholieke Universiteit. In de tweede helft van de jaren zestig werd hij wel dé studentenleider in Nederland. Inmiddels ontpopte de SVB zich van een materiële belangenbehartiger tot een linkse protestbeweging. Dat deed zij hand in hand met de zogenaamde 'Kritiese Universiteit', die in 1967 door Nijmeegse studenten in Nederland werd geïntroduceerd. Het betrof groepen intellectueel en idealistisch 'angehauchte' studenten die, bij wijze van alternatief studieprogramma, met gebruikmaking van teksten van marxistische, 'kritisch theoretische' filosofen uit de

Frankfurter Schule met elkaar discussieerden en verbanden legden tussen wetenschappelijke, maatschappelijke en politieke inzichten.

Het mag al met al niet verbazen dat de reorganisatieplannen neergelegd in het rapport-Maris niet door de zelfbewuste, opstandige studenten werden gelust. Hun aanvankelijk nog voorzichtig geformuleerde wens tot meer inspraak veranderde betrekkelijk snel in een harde eis tot medezeggenschap. Onder het scanderen van de leus tot democratisering

Onder het scanderen van de leus tot democratisering bezetten Nijmeegse studenten vanaf 6 mei 1969 de universiteitsaula aan de Wilhelminasingel en toverden dat gebouw om tot een 'permanent discussiecentrum'.

to the Netherlands in 1967. This involved groups of intellectually and idealistically minded students who, as an alternative study programme, met to discuss texts by Marxist, 'critical theoretical' philosophers from the Frankfurter Schule and who sought connections between academic, social and political insights.

It should therefore come as no surprise that these assertive, rebellious students didn't like the reorganisation plans outlined in the Maris report. Their initially cautiously worded desire for a greater say quickly turned into a resolute demand for consultative participation. Calling for greater democracy, Nijmegen students occupied the Aula on the Wilhelminasingel on 6 May 1969. They converted the building into a 'permanent discussion centre', drafted resolutions and threatened the university administrators with a 'Paris-style situation' if they didn't comply.

Although Nijmegen in the spring of 1969 was no Paris, that spring was nevertheless an electrifying time. Chaotic mass gatherings that adopted evermore radical resolutions, demonstrations, disturbances of the peace, strikes and sit-ins were the order of the day. Rector magnificus S.F.L. baron Van Wijnbergen, professor of Administrative Law, was forced to resign in June – a unique event in the Netherlands – when, having opted for a middle course, he became hopelessly isolated and was crushed between the forces of radicalising students and conservative professors, especially in the faculties of Medicine and Law.

Partly as a result of pressure from rebellious students across the country, the University Administration (Reform) Act (*Wet Universitaire Bestuurshervorming*) was passed in 1970. The Act provided for a professional Executive Board with limited powers on the one hand, and a 'council system' on the other, in which participation was granted to all 'parts of the university', including students, at the university, faculty and departmental levels. The left-wing student movement was far from satisfied, however. They felt in advance that they were not sufficiently represented in the various councils. 'Aktions' rained down in the first half of the 1970s, often seeking a more far-reaching democratisation or, just as often, aimed against the forces of conservatism, as embodied for example in Frans Duynstee, the professor of Constitutional Law who was rector from 1972 to 1976 and who served as a scapegoat. Duynstee, a columnist in *De Telegraaf* newspaper and therefore a *prima facie* suspect, was not afraid to call in the local police to put an end to student

Nijmegen quickly transformed from the Rome of the North into a stronghold of left-wing activism and the centre of a thriving counter-culture.

ring bezetten Nijmeegse studenten vanaf 6 mei 1969 de universiteitsaula aan de Wilhelminasingel. Zij toverden het gebouw om tot een 'permanent discussiecentrum', formuleerden resoluties en dreigden de universitaire bestuurders bij niet naleving ervan met 'Parijse toestanden'.

Op Parijs zou Nijmegen ook in het voorjaar van 1969 niet lijken, maar een zinderende tijd werd die lente wel. Chaotische massavergaderingen waarop steeds radicaler resoluties werden aangenomen, demonstraties, ordeverstoringen, stakingen en bezettingen waren aan de orde van de dag. Rector magnificus S.F.L. baron van Wijnbergen, hoogleraar Bestuursrecht, zag zich in juni gedwongen terug te treden – een unicum voor Nederland – toen hij, kiezend voor een middenkoers, hopeloos geïsoleerd raakte en werd vermalen tussen de molenstenen van radicaliserende studenten en behoudzuchtige hoogleraren, met name uit de faculteiten Geneeskunde en Rechtsgeleerdheid.

Mede onder druk van opstandige studenten in het hele land kwam in 1970 de Wet Universitaire Bestuurshervorming tot stand. De WUB voorzag in een constructie met enerzijds een professioneel College van Bestuur, met beperkte bevoegdheden, en anderzijds een zogenaamd 'radenstelsel' waarin medezeggenschap was ingeruimd voor alle 'geledingen', dus ook studenten, op universitair, facultair en vakgroepsniveau. Dat stemde de linkse studentenbeweging echter allerm minst tevreden. Zij vond zich bij voorbaat in al die raden niet krachtig genoeg vertegenwoordigd. In de eerste helft van de jaren zeventig regen de 'aksies' zich aaneen, vaak gericht op een verdergaande democratisering en even vaak ook tegen de krachten van het behoud, bijvoorbeeld gesymboliseerd in de hoogleraar Staatsrecht Frans Duynstee die van 1972 tot 1976 het rectoraat bekleedde en fungeerde als kop van Jut. Duynstee, als columnist in *De Telegraaf* bij voorbaat verdacht, schrok er niet voor terug om de plaatselijke politie in te schakelen teneinde aan studentenacties een einde te maken en de orde aan de universiteit te herstellen. Dat gaf

studenten weer hernieuwde energie tot protesten.

Vaak stredden studenten voor de benoeming van marxistische hoogleraren en medewerkers, voor de oprichting van centra voor derdewereldstudies of vrouwenstudies, voor wijzigingen van al te burgerlijk en 'kapitalisties' beoordeelde studieprogramma's – de universiteit en de studie moesten worden ingezet 'in dienst van het volk'. Tezelfdertijd richtte de linkse

Nijmegen ontpopte zich in korte tijd van het Rome van het Noorden tot een bolwerk van links activisme en een centrum van een bloeiende tegencultuur.

actions and restore order at the university. This gave students renewed energy to protest.

Students often fought for the appointment of Marxist professors and staff, for the establishment of centres for third-world studies or women's studies, for changes to curricula that were deemed too bourgeois and 'kapitalist' – the university and its degree programmes had to be deployed 'in the service of the people'. At the same time, the left-wing student movement, which had become very politically divided after 1969, turned its attention to all forms of social injustices and abuses – in other words, to the world outside the university.

Nijmegen, which had only become a true student city following its rapid growth in the 1960s, quickly transformed from the Rome of the North into a stronghold of left-wing activism and the centre of a thriving counterculture. Almost all the initiatives – and the resulting hundreds of committees, centres, movements and demonstrations – had been pioneered by students.

Nevertheless, we should guard against mythologising. The Catholic University may have acquired a 'red' image around 1970, but that image demands qualification. Firstly, the counterculture was not all-defining. The vast majority of students didn't take part in actions or – at most – only occasionally. The same was true of the staff: most professors and other staff stayed on course and continued with their research and teaching. Moreover, the academic staff held wide-ranging opinions about the student actions, somewhat akin to the philosophical differences referred to above. There are also reasons for assuming that other universities, such as Amsterdam, Groningen and Utrecht, witnessed events in the first half of the 1970s that were entirely comparable to what happened in Nijmegen. It's just that the break with the recent past was so much more conspicuous in this apparently sudden shift from Catholic to 'red' in Nijmegen.

On the other hand, Catholic students clearly played a key role in the rise of the student movement throughout Europe. Left-wing student movements were exceptionally strong at Catholic universities, such as in Leuven and Milan. Nijmegen also belongs on that list. Some commonly proffered explanations are of a sociological and demographic kind: the sudden sharp rise in the number of students from non-academic backgrounds was more marked at Catholic universities than at public ones. Other explanations are cultural in nature. Thanks to the Second Vatican Council, and in particular to the spirit of change, confusion

Students occupy the Aula on the Wilhelminasingel. The statue of Thomas Aquinas, donated to the University by the Dominican order in 1925, lets this storm too pass quietly by.

PHOTO: KDC, NIJMEGEN

De Aula aan de Wilhelminasingel bezet door de studentenbeweging. Thomas van Aquino, een beeld dat door de dominicaner orde in 1925 aan de universiteit werd geschonken, laat ook deze storm rustig aan zich voorbijtrekken.

studentenbeweging – die na 1969 onderling politiek sterk verdeeld was geraakt – haar pijlen op allerlei onrecht en misstanden in de maatschappij, dus buiten de universiteit. Nijmegen, dat door de onstuimige groei in de jaren zestig pas een echte studentenstad was geworden, ontpopte zich in korte tijd van het Rome van het Noorden tot een bolwerk van links activisme en een centrum van een bloeiende tegencultuur. Bij vrijwel alle initiatieven in de stad: honderden comités, centra, bewegingen en demonstraties die er het resultaat van waren, stonden studenten aan de wieg.

Toch moet worden gewaakt voor mythevorming. De Katholieke Universiteit kreeg rond 1970 dan wel een rood imago, maar dat beeld verdient kanttekeningen. In de eerste plaats was de tegencultuur niet allesbepalend. De overgrote meerderheid van de studenten nam niet, of hoogstens incidenteel, deel aan de acties. Datzelfde gold de staf: de meeste hoogleraren en medewerkers lieten zich niet van de wijs brengen en gingen door met hun onderzoek en hun onderwijs. Overigens heersten onder het wetenschappelijk personeel zeer uiteenlopende opvattingen over de studentenacties, enigszins vergelijkbaar met de eerder genoemde levensbeschouwelijke punten van geschil. Vervolgens zijn er redenen om aan te nemen dat aan andere universiteiten, zoals die van Amsterdam of die in Groningen en in Utrecht, in de eerste helft van de jaren zeventig dingen gebeurden die volkomen vergelijkbaar waren met de gang van zaken in Nijmegen. Alleen vielen daar de verschillen met het recente verleden niet zo op als in het ogenschijnlijk plots van rooms naar rood kenterende Nijmegen.

Anderzijds staat het ook wel vast, dat bij de opkomst van de studentenbeweging in heel Europa een hoofdrol was weggelegd voor katholieke studenten. De linkse studentenbewegingen waren uitzonderlijk sterk aan katholieke universiteiten, zoals in Leuven en Milaan. In dat rijtje wordt dan ook wel Nijmegen genoemd. Vaak gehoorde verklaringen zijn van sociologisch-demografische aard: de plotselinge sterke toename van studenten uit niet-academische milieus, meer nog aan katholieke universiteiten dan aan openbare. Bijkomende verklaringen dragen een cultureel stempel. Dankzij het Tweede Vaticaans Concilie, en vooral de geest van verandering, verwarring en verdeeldheid die dat concilie creëerde, een sfeer bovendien waarin de autoritaire hiërarchie van de kerk openlijk werd bekritiseerd, waren in heel Europa katholieke studenten tamelijk vroeg tot de ontdekking

and division that it created – an atmosphere, moreover, in which the authoritarian hierarchy of the Church was openly criticised – Catholic students throughout Europe had come to the discovery that large-scale reforms were both necessary and possible. The eagerness of young Catholics for the ‘Movement of 68’ was also a result of this, it is claimed. And then there is the ethical, almost religious element ascribed to the student revolution. It was unsurprising that higher than average numbers of young people from religious backgrounds were open to such ideas. And finally, the ‘Marxism’ of Catholic students was scarcely impeded by theoretical or practical traditions. With the exception of a small intellectual vanguard, their Marxism acted more as a vague source of inspiration, or as an analytical model, than as a fully developed ideology. In other words, Nijmegen students exchanged one total, all-encompassing worldview – their Catholic faith – for another total ideology – Marxism – while retaining the time-honoured urge to missionise and a concern for the world’s weak and vulnerable.

Apostasy, depillarisation, reflection on the university’s Catholic identity, massification, student unrest, the introduction of a system of councils – these often-related matters all converged in the 1960s; they all happened at more or less the same time. And that is to say nothing of the university’s rapid expansion and modernisation in the form of clinics and laboratories, as well as the intellectual advances made on many fronts in those years. Half a century after its foundation, the Catholic University embarked on a new phase in its history, that much is clear. When asked what the term ‘Catholic university’ still signified, the Schillebeeckx report responded: it was an academy “supported by a Catholic community of faith in ecumenical openness to all Christian churches and to the great world religions, as well as in dialogue with people of non-religious life options”. The term ‘Catholic’ was assigned the old yet distinct meaning of ‘all-embracing’

Nijmegen students exchanged one total, all-encompassing worldview – their Catholic faith – for another total ideology: Marxism.

gekomen dat grootscheepse hervormingen nodig én mogelijk waren. De gretigheid van katholieke jongeren voor de 'Beweging van '68' zou mede daaruit voortvloeien. Voorts wordt aan de studentenrevolutie een ethisch, bijna religieus element toegeschreven. Het was niet verwonderlijk dat jongelui met een religieuze achtergrond er meer dan gemiddeld voor openstonden. Daarbij werd het 'marxisme' van katholieke studenten nauwelijks gehinderd door theoretische of praktische tradities. Hun marxisme fungeerde meer als een vage inspiratiebron, of als een analytisch model, dan als een volledig uitgewerkte ideologie – een kleine intellectuele voorhoede uitgezonderd. Anders gezegd, Nijmeegse studenten ruilden het ene totale, alomvattende wereldbeeld, hun katholieke geloof, in voor een andere totale ideologie: het marxisme, met behoud van de aloude drang tot missioneren en met behoud van de bekommernis om zwakkeren in de hele wereld.

Geloofsafval, ontzuiling, bezinning op de katholieke identiteit van de universiteit,

massificatie, studentenonlusten, invoering van een radenstelsel – al die vaak verwante zaken kwamen samen in de jaren zestig; het gebeurde allemaal min of meer tegelijkertijd. En dan is nog gezwe- gen van de snelle uitbouw en modernisering van de universiteit met klinieken en laboratoria, alsook van de wetenschappelijke vooruit- gang op allerlei fronten die eveneens in die jaren werd geboekt. Een halve eeuw na haar oprichting begon de Katholieke Universiteit aan een nieuwe fase in haar geschiedenis, dat moet duidelijk zijn. Op de vraag wat de samenvoeging 'katholieke universiteit' nog voor betekenis had, gaf het eerder genoemde rapport-Schillebeeckx als antwoord: een academie 'gedragen door een katholieke geloofs- gemeenschap in oecumenische openheid naar alle christelijke kerken en naar de grote wereldgodsdiensten, in dialoog tevens met mensen van niet-godsdienstige levensopties'. Aan de term 'katho- liek' werd een oude, maar toch aparte betekenis toegekend, name- lijk het 'alomvattende'.

Nijmeegse studenten ruilden het ene totale, alomvattende wereldbeeld, hun katholieke geloof, in voor een andere totale ideologie: het marxisme.

Student-gerichte onderzoeks-universiteit

Sinds de Tweede Wereldoorlog nam de invloed van de rijksoverheid op het hoger onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek toe. Aanvankelijk geleidelijk en vanaf de jaren zestig steeds sneller en schijnbaar onvermijdelijker. Wetgeving, financiering, landelijke onderzoeksorganisaties en overlegstructuren brachten voor alle universiteiten, inclusief die met een bijzondere status zoals de Katholieke Universiteit, een proces van uniformering op gang dat tot op de huidige dag voortgaat. Natuurlijk behield de Katholieke Universiteit een eigen karakter, maar het werd almaar lastiger om er de vinger op te leggen.

De wens om zich als katholieke instelling te legitimeren bleef binnen de universiteit bestaan. Maar het katholicisme, in het verleden een veelkleurige paraplu waaronder iedere hoogleraar en student wel een plaats vond, gold steeds minder als een bindende factor voor de bevolking van de verguisde academie. Toen het rapport-Schillebeeckx in 1971 verscheen, constateerde de verslaggevende student in het *Nijmeegs Universiteitsblad* dat de vraag *Katholieke universiteit?* nog slechts speelde 'voor een kleine, uitstervende minderheid', die 'folkloristische gebruiken' in stand hield. Vrijwel iedereen die op de Nijmeegse universiteit werkzaam was, interesseerde 'het geen lor of ze wel of niet op een katholieke universiteit zitten'. Alles in die tijd was overdreven, maar er zat, zoals te doen gebruikelijk, wel een kern van waarheid in. In ieder geval kwam het College van Bestuur bij enkele pogingen om de katholieke identiteit te revitaliseren telkens van een koude kermis thuis. In een memorandum stelde het college in 1975 voor om bij gelijke geschiktheid van kandidaten voor een hoogleraarsbenoeming het katholicisme de doorslag te laten geven. Dat idee werd nog door weinigen gesteund. Tien jaar later bracht het college een nota uit, getiteld *Katholieke Universiteit. Meer dan een naam. De identiteit in relatie tot de grondslag*. Ook deze nota kreeg voornamelijk een negatief onthaal; ze ontlokte zelfs weinig enthousiasme bij de oude garde. De katholieke signatuur van de universiteit bleef daarna altijd wel een gespreksonderwerp, maar in steeds kleinere kring. Het katholicisme, ooit een geweldige inspiratiebron, leek soms bijna een last te zijn geworden.

Ten gevolge van economische depressies moest de universiteit op last van de overheid vanaf het midden van de jaren zeventig voor het eerst in de geschiedenis bezuinigen. Sinds haar oprichting had de universiteit vrijwel alleen maar groei gekend, nu brak een periode van krimp aan, die zeker in de jaren tachtig slachtoffers eiste: afdelingen en studierichtingen verdwenen, bij reorganisaties vielen ontslagen, er was sprake van algehele versobering. Dergelijke ingrepen waren pijnlijk en meestal ook lastig te bewerkstelligen. Vooral doordat de tot in detail doorgevoerde, en enorme hoeveelheden tijd en energie verslindende,

Student-centred research university

After the Second World War, the central government increased its influence on higher education and research. The process was gradual at first, but it accelerated and appeared more inevitable from the 1960s onwards. Legislation, funding, national research organisations and consultation structures began a process of standardisation for all universities, including those with a special status like the Catholic University – a process that continues to this day. Although the Catholic University retained its own character, it became increasingly difficult to pinpoint just what that character was.

The university had a continuing desire to identify as a Catholic institution. But Catholicism, in the past a many-hued umbrella under which all professors and students could find shelter, became less and less a uniting factor for the population of the fragmented academy. When the Schillebeeckx report appeared in 1971, a student reporter commented in the *Nijmeegs Universiteitsblad* that the question ‘Catholic university?’ was only relevant “for a small, dying minority” who kept “folk customs” going. Almost everyone working at the university “couldn’t care less whether or not they were at a Catholic university”. Everything was exaggerated at that time but, as always, this statement contained a kernel of truth. In any event, the Executive Board came back disappointed each time from its few attempts to revitalise the university’s Catholic identity. In a 1975 memorandum, the Board proposed that Catholicism should be the deciding factor when equally suitable candidates were in the running for a professorial appointment. The idea garnered little support. Ten years later, the Board released a memorandum entitled ‘Katholieke Universiteit. Meer dan een naam. De identiteit in relatie tot de grondslag’ (Catholic University. More than a name. Identity in relation to the fundamentals). This memorandum also met with a largely negative reception, even failing to generate much enthusiasm among the old guard. After that, the Catholic signature of the university continued to be a subject of discussion, but in ever smaller circles. Once a mighty source of inspiration, Catholicism appeared at times to have become almost a burden.

Starting in the mid-1970s, the government forced the university to make cuts for the first time in its history in the wake of a series of economic depressions. The university had

democratische structuur van de universiteit, met haar machtige universiteits- en faculteitsraden, voor buitengewoon stroperige besluitvorming zorgde. Tegelijkertijd hadden twee conflicterende processen plaats. Door het wegvallen van het katholicisme als consensus, maar meer nog door de schaalvergroting en door de differentiatie van de wetenschap, was de universiteit bezig haar verband kwijt te raken. In de bestuurlijke praktijk echter verloren de faculteiten sinds de invoering van de WUB geleidelijk aan onafhankelijkheid, bijvoorbeeld in onderwijs en onderzoek, ten koste van de centrale universiteitsoverheid. Het belang van het College van Bestuur groeide, min of meer analoog aan de centralisatie op landelijk niveau. Ook dat ging gepaard met frictie. En binnen de faculteiten bestond eveneens vaak frictie tussen de verschillende disciplines en vakgroepen, alle strijdend om beperkt voorradige voorzieningen. Op elk niveau ten slotte bestond wel weer onenigheid tussen de 'geledingen': hoogleraren, wetenschappelijk medewerkers en studenten.

In haar fysieke verschijning daarentegen begon de universiteit juist meer eenheid uit te stralen. Tot het begin van de jaren zeventig waren alleen de faculteiten voor geneeskunde en natuurwetenschappen op Heyendael te vinden. De overige faculteiten en vakgroepen bevonden zich nog verspreid over de stad in villa's en herenhuisen, maar groeiden snel uit hun jasjes. Te beginnen met het College van Curatoren in 1964 (in wat later het bestuursgebouw zou gaan heten) en met de Universiteitsbibliotheek in 1967 zette een trek van de hele universiteit naar Heyendael in. Aanvankelijk ging het telkens om nieuwbouw van meerdere verdiepingen. De hoogbouw van het psychologisch laboratorium (1971) en van het Erasmusgebouw voor de Faculteit der Letteren (geopend in 1973 – het hoogste gebouw van de stad, waarop van studentenzijde veel kritiek kwam) werd gevolgd door de laagbouw 'op menselijke maat' in de Thomas van Aquinostraat, waar bijvoorbeeld de juristen in de vroege jaren tachtig onderdak vonden. Aldus ontstond gaandeweg een moderne campus, prachtig gesitueerd in het groen, vol met gebouwen die, elk apart, een hoofdstuk uit de architectuurgeschiedenis van Nederland sinds de Tweede Wereldoorlog representeren. Die campus draagt sindsdien in belangrijke mate bij aan de identiteit van de Radboud Universiteit.

Met de invoering in 1982 van de Wet Tweefasenstructuur Wetenschappelijk Onderwijs, die onder meer een sterk verkorte nominale studieduur beoogde, zette een proces van verschooning en versmalling van het universitaire onderwijs in, dat nooit meer tot stilstand zou komen. In de jaren negentig legde de minister aan universiteiten de verplichting tot het opstellen van 'kwaliteitsmanagementsplannen' op. Het onderwijskundig korset werd ook nadien steeds strakker aangehaald – alles met het oog op de uniforme bevordering van de kwaliteit van het onderwijs, de meetbaarheid daarvan en de eraan gekoppelde 'kwaliteitsborging'. Met de Tweefasenstructuur was een einde gekomen aan de fundamentele vrijheid

experienced almost nothing but growth since its inception, but a period of contraction now began. This meant casualties, especially in the 1980s: departments and degree programmes disappeared, restructuring led to dismissals, and a general austerity prevailed. These interventions were painful and generally difficult to accomplish, largely because of the university's democratic structure, which had been worked out in great detail and which consumed enormous amounts of time and energy, with its powerful university and faculty councils, leading to an extremely cumbersome decision-making process. At the same time, two conflicting processes were at play. Due to the disappearance of Catholicism as a basis for consensus, but still more to the increased scale and diversity of academia, the university was in the process of losing its cohesion. In administrative practice, however, faculties gradually lost their independence – in areas such as teaching and research – to central university management following the introduction of the University Administration (Reform) Act. The Executive Board assumed greater importance, more or less in parallel with centralisation at the national level. This too was accompanied by friction. There was also frequent friction between the various disciplines and departments within faculties, as they all vied for limited resources. And lastly, there was disagreement between the different sections of the university at each level: professors, academic staff and students.

In terms of its physical appearance, however, the university began to display a greater cohesion. Until the early 1970s, only the faculties of medicine and sciences were located at Heyendaal. The other faculties and departments were still scattered throughout the city in villas and mansions, but they quickly outgrew their premises. Starting with the Board of Governors in 1964 (in what would later be called the administration building) and the University Library in 1967, the migration of the entire university to Heyendaal got underway. Initially, this always entailed the construction of a new, multi-storey building. The high-rise buildings of the psychology laboratory (1971) and the Erasmus building for the Faculty of Arts (which opened in 1973 – the tallest building in the city, drawing a lot of criticism from students) were followed by the low-rise, 'human-scale' building in the Thomas van Aquinostraat, which housed the Law Faculty in the early 1980s. Thus, a modern campus was gradually created, beautifully situated in a green space filled with buildings, each of which individually represents a chapter in the post-war architectural history of the Netherlands. Since then, the campus has made a significant contribution to the identity of Radboud University.

The 1982 introduction of the 'Wet Tweefasenstructuur Wetenschappelijk Onderwijs' (University Education (Two-Tier System) Act), which aimed among other things at a much-reduced nominal study period, began a process in which university education became

narrower and more school-like, a process that would never cease. In the 1990s, the Minister required universities to draw up 'quality management plans'. After that, the educational straitjacket continued to be tightened still further – all with a view to the standardised improvement of the quality of education, its measurability and the associated 'quality assurance'. The two-tier system had ended the fundamental freedom of students to choose the subjects they wanted to take and the time they wished to spend on their degree. Paul Wijdeveld, professor of Nephrology and rector magnificus from 1979 to 1982, called it the deathblow for academic and intellectual values. He appealed against it in vain and was supported by many colleagues, as well as by the student movement in one of its final outbursts.

These were perhaps the bleakest years in the history of the university. Pessimism prevailed. Terms such as sweeping government measures, dismantling, collapse, bitterness and growing bureaucracy predominated in discussions about the university's future. At first, student numbers continued to grow, setting a provisional record in the mid-1980s at close to 16,000 students. But then began a rapid decline, dropping to 12,000 students in the late 1980s. The 1990s saw numbers stabilise (12,600 in 1999), as well as constant innovations in teaching and research imposed by the Ministry, which reinforced the trend towards standardisation. But it wasn't all doom and gloom of course. New disciplines such as computer science, biomedical health sciences, communication sciences, religious studies and environmental science (involving interfaculty cooperation) appeared, as did a Faculty of Management Sciences in 1988. A significant event was the establishment of the Max Planck Institute for Psycholinguistics right next to the university. Language technology, speech and language behaviour and cognitive science were areas in which Nijmegen truly excelled, along with chemistry, solid-state physics and a range of other fields.

By the turn of the century, the university had developed into a highly complex, multi-faceted organisation. Faculties, and within them departments, degree programmes, laboratories, clinics, research schools, research institutes and projects, each had their own goals, opportunities and problems. Not to mention the extensive support system in the form of secretariats, communications departments, departments of information and communication technology, internationalisation, and teaching and research support, an Occupational Health and Safety and Environmental Service, and more. There was little sign of unity in all this. It is sometimes said that the faculties and staff of a modern university share nothing but a car park – but even that, given the size of the Heyendaal campus, was far from the truth.

van studenten om te kiezen welke vakken zij wilden volgen en hoe lang zij wilden studeren. De Nijmeegse rector magnificus van 1979-1982 Paul Wijdeveld, hoogleraar Nefrologie, noemde het de doodsteek van academische en intellectuele waarden. Hij tekende er – vergeefs – verzet tegen aan en vond veel collega's aan zijn zijde, alsook de studentenbeweging, die een van haar laatste oprispingen kende.

Het waren misschien wel de somberste jaren in de geschiedenis van de universiteit. Zwartgalligheid was troef. In discussies over de toekomst van de universiteit domineerden termen als: ingrijpende overheidsmaatregelen, afbraak, ontreddering, verbittering, bureaucratisering. Aanvankelijk groeide het aantal studenten nog. Rond het midden van de jaren tachtig werd met bijna 16.000 studenten een voorlopig record geboekt. Maar daarna zette een snelle daling in tot 12.000 studenten aan het einde van de jaren tachtig. De jaren

negentig brachten een stabilisering van het aantal studenten (12.600 in 1999), maar ook gedurige, vanuit het ministerie afgedwongen vernieuwingen in onderwijs en onderzoek, die een tendens naar uniformering versterkten. Natuurlijk was het niet allemaal kommer en kwel. Nieuwe studierichtingen als informatica, biomedische gezondheidswetenschappen, communicatiewetenschap, religiestudies en milieukunde (in interfacultaire samenwerking) zagen het licht, evenals in 1988 een Faculteit der Managementwetenschappen. Van grote betekenis was de vestiging van het Max Planck Instituut voor Psycholinguïstiek in de onmiddellijke nabijheid van de universiteit. Taaltechnologie, het taal- en spraakgedrag en de cognitiewetenschap behoorden tot de terreinen waarop Nijmegen echt uitblonk, net zoals de chemie en de vastestoffysica en een reeks van andere gebieden.

Rond de eeuwwisseling was de universiteit uitgegroeid tot een uiterst complexe en veelvormige organisatie. Faculteiten en daarbinnen weer afdelingen, studierichtingen, laboratoria, klinieken, onderzoeksscholen, researchinstituten en projecten kenden elk hun eigen doelen, mogelijkheden en problemen. Gezwegen wordt nog maar van het omvangrijke ondersteunende apparaat in de vorm van secretariaten, afdelingen communicatie, afdelingen informatie en communicatietechnologie, afdelingen internationalisering, afdelingen onderwijs- en onderzoeksondersteuning, een Arbo- en Milieudienst, enzovoorts. Een eenheid was moeilijk

Van bovenaf gezien, als het ware vanuit vogelvlucht, ging het de universiteit na de eeuwwisseling voor de wind.

Seen from above, a bird's eye view as it were, the university clearly flourished after the turn of the century. The spectre of austerity had been largely expelled, although it continued to raise its head from time to time. The 'accomplishments' of the democratisation of the 1970s (the system of University Council, faculty councils and departments) had been jettisoned in the mid-1990s. The governance structure changed from a representative one to a qualified democracy and 'integrated management' was introduced across the board. This was a decentralised governance model involving many freedoms and responsibilities for managerial staff, such as deans, all of which benefited management efficiency.

Partly with a view to efficiency, and similar to developments elsewhere, the Faculty of Medical Sciences and the St Radboud teaching hospital were involved in a far-reaching administrative merger in 2000, initially called UMC St Radboud and, since 2013, simply Radboudumc (in English: Radboud university medical center). Together, the university and the Radboud university medical center formed a dual entity. Whereas, by nature, research and teaching formed part of the academic tasks of professors in the medical sciences and their staff, patient care – the third core task of the Radboud university medical center – most decidedly did not. Thanks to patient care in particular, the Radboud university medical center far outstripped the university in terms of size (organisation, staff and funding flows), roughly in a ratio of two to one.

The Executive Board attempted to set a new course in the fields of research and education, with 'quality' as the key word. According to the strategic plans published since 2000, the university didn't necessarily need to be 'bigger', it had to be 'better'. Research was increasingly organised within research institutes of an interdisciplinary nature, starting with the Donders Institute for Brain, Cognition and Behaviour (named after the nineteenth-century ophthalmologist and physiologist F.C. Donders), which was established in 2001. This would reap rewards, such as more publications in top-quality journals, as well as generate more winners of research prizes. At the same time, there was a major investment in education, such as improving the quality of all libraries and computer rooms. Increased contact hours and stricter requirements regarding lecture attendance were measures designed to improve education, although they also made universities more school-like.

Seen from above, a bird's eye view as it were, the university clearly flourished after the turn of the century.

te bespeuren. Er wordt weleens gezegd dat de faculteiten en het personeel van een moderne universiteit niets met elkaar delen, behalve het parkeerterrein – maar zelfs dat was door de omvang van de campus Heyendael verre van waar.

Van bovenaf gezien, als het ware vanuit vogelvlucht, ging het de universiteit na de eeuwwisseling voor de wind. Het bezuinigingsspook was goeddeels verdreven, ofschoon het hier en daar de kop bleef opsteken. De ‘verworvenheden’ van de democratisering uit de jaren zeventig (het stelsel van U-raad, faculteitsraden en vakgroepen) waren medio jaren negentig alweer overboord gezet. Het karakter van de bestuursstructuur veranderde van een vertegenwoordigende in een gekwalificeerde democratie en overal was het zogeheten ‘integraal management’ geïntroduceerd, een decentraal bestuursmodel met veel vrijheden én verantwoordelijkheden voor leidinggevenden, zoals decanen. Dat kwam het efficiënt besturen ten goede.

Mede vanuit het oogpunt van doelmatigheid, en analoog aan ontwikkelingen elders, kwamen de Faculteit der Medische Wetenschappen en het academisch ziekenhuis Sint Radboud in 2000 tot een verregaande bestuurlijke samensmelting, aanvankelijk UMC St. Radboud genaamd, sinds 2013 kortweg Radboudumc. Met de universiteit vormde het Radboudumc een twee-eenheid. Onderzoek en onderwijs behoorden van nature bij het academische takenpakket van de professoren in de medische wetenschappen en hun staf, maar de patiëntenzorg, de derde kerntaak van het Radboudumc, nadrukkelijk niet. Met name door de patiëntenzorg groeide het Radboudumc in omvang (organisatie, personeel en geldstromen) de universiteit ver boven het hoofd, grofweg in een verhouding van twee staat tot een.

Op de gebieden van onderzoek en onderwijs trachtte het College van Bestuur een nieuwe koers uit te zetten, waarvan het kernwoord ‘kwaliteit’ luidde. De universiteit zou niet per se ‘groter’ moeten worden, maar wel ‘beter’ – zo leren de sinds 2000 verschenen *Strategische Plannen*. Voorafgegaan door het in 2001 opgerichte Donders Institute for Brain, Cognition and Behaviour (vernoemd naar de negentiende-eeuwse oogheelkundige en fysioloog F.C. Donders) werd het onderzoek meer en meer georganiseerd in onderzoeksinstituten met een interdisciplinair karakter. Dat zou vruchten afwerpen, bijvoorbeeld in de vorm van meer publicaties in hooggekwalificeerde tijdschriften en ook leiden tot meer winnaars van onderzoeksprijzen. Tegelijk werd stevig geïnvesteerd in het onderwijs, bijvoorbeeld in een verbetering van voorzieningen als computerlokalen en bibliotheken. Een verhoging van contacturen en een verscherping van de aanwezigheidsplicht bij colleges waren maatregelen die kwaliteitsverbetering van het onderwijs beoogden, maar natuurlijk ook tot verdere verschooning leidden. Ofschoon groei geen primaire doelstelling heette, nam het aantal ingeschreven studenten toch gestaag toe; in 2010 waren er zo’n 18.000.

Although growth was not a primary objective, the number of students enrolled continued to rise steadily, with about 18,000 by 2010.

These ambitions were also expressed in bricks and mortar. Large-scale new construction projects have taken place at Heyendael since the turn of the century, “sensible investments” (in the words of Executive Board president Roelof de Wijkerslooth), amounting to hundreds of millions of euros that came available thanks to a strict, prudent financial policy. The most striking are the now famous High Field Magnet Laboratory, the Huygens building (the new home of the Faculty of Science, named after the seventeenth-century physicist Christiaan Huygens), the Grotius building (for the Faculty of Law, named after the seventeenth-century lawyer Hugo de Groot), the Elinor Ostrom building (home to the Nijmegen School of Management and taking its name from the American political economist who, in 2009, was the first woman to be awarded a Nobel Prize in economic sciences), and the Maria Montessori building, completed in 2020 (for the Faculty of Social Sciences, named after the twentieth-century Italian physician, educator and educational reformer). These buildings have significantly increased the quality of the academic infrastructure and the attractiveness of the campus. The area around the Geert Grooteplein, where the buildings of Radboud university medical center are located, has also been a hive of construction activity since the turn of the century. Here, striking examples include the Radboudumc Research building (containing the laboratories of the Radboud Institute for Molecular Life Sciences) and the Radboudumc Amalia Children’s Hospital. Work has been underway since 2017 on the large-scale reorganisation of the Radboud university medical center buildings, which is due for completion in 2030. Existing buildings have also been modernised or extensively renovated. These include the University Library, the Erasmus Building and the adjacent university restaurant ‘De Refter’, the dentistry building and the Berchmanianum, dating from 1929, the former Jesuit college that has served as an administration building since 2019. Since the late 1940s, when the first spade went into the ground on the Heyendael estate for the provisional pre-clinic for the Faculty of Medicine, the area between the woods and the rhododendrons has never been quiet. A crane is simply part and parcel of Heyendael’s skyline.

Shortly after the turn of the century, two more pages were turned in the history of the

Het Grotiusgebouw (2014), waarin de Faculteit der Rechtsgeleerdheid huist. The Grotius building (2014), which houses the Faculty of Law. PHOTO: MARKETING & COMMUNICATIONS/DICK VAN AALST

De ambities vonden ook uitdrukking in steen. Sinds de eeuwwisseling hebben op Heyendael grootschalige nieuwbouwprojecten plaatsgehad, ‘verstandige investeringen’ (woorden van collegevoorzitter Roelof de Wijkerslooth) ten bedrage van honderden miljoenen euro’s die dankzij een streng en prudent financieel beleid vrijkwamen. Het meest in het oog springen het inmiddels befaamde High Field Magnet Laboratory, het Huygensgebouw (het nieuwe onderkomen van de Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde & Informatica, vernoemd naar de zeventiende-eeuwse natuurkundige Christiaan Huygens), het Grotiusgebouw (voor de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, vernoemd naar de zeventiende-eeuwse jurist Hugo de Groot), het Elinor Ostromgebouw (waarin de Faculteit der Managementwetenschappen huist, vernoemd naar de Amerikaanse politicologe die in 2009 als eerste vrouw in de geschiedenis een Nobelprijs voor economische wetenschappen kreeg toebedeeld) en het in 2020 gereedgekomen

Maria Montessorigebouw (voor de Faculteit der Sociale Wetenschappen, vernoemd naar de twintigste-eeuwse Italiaanse arts, pedagoog en onderwijshervormer). Ze hebben de kwaliteit van de wetenschappelijke infrastructuur en de aantrekkelijkheid van de campus aanzienlijk vergroot. Ook rondom het Geert Grooteplein, waar de gebouwen van het Radboudumc liggen, gonst het sinds de eeuwwende voortdurend van de bouwactiviteiten, met bijvoorbeeld het Radboudumc Researchgebouw (waarin de laboratoria van het Radboud Institute for Molecular Life Sciences zijn ondergebracht) en het Amalia Kinderziekenhuis Radboudumc als opvallende resultaten. Sinds 2017 wordt gewerkt aan een grootscheepse herordering van de gebouwen van het Radboudumc, die in 2030 haar beslag moet krijgen. Tevens werden bestaande gebouwen gemoderniseerd en soms ingrijpend gerenoveerd, zoals de Universiteitsbibliotheek, het Erasmusgebouw en de belendende Refter, het gebouw van tandheelkunde en het aangekochte, uit 1929 daterende Berchmanianum, het voormalige studiehuis van de Jezuïeten dat sinds 2019 dienst

doet als bestuursgebouw. Sinds eind jaren veertig op het landgoed Heyendael de eerste spade de grond in ging voor de bouw van een voorlopige prekliniek ten behoeve van de Faculteit der Geneeskunde is het daar, tussen de bossen en de rododendrons, niet meer stil geweest. Een hijskraan hoort bij het silhouet van Heyendael.

Het Huygensgebouw (2007), waarin de Faculteit der Wiskunde, Natuurkunde en Informatica is gevestigd.
The Huygens building (2007), home to the Faculty of Science.
PHOTO: MARKETING & COMMUNICATIONS/DICK VAN AALST

university. In 2004 the term 'Catholic' was dropped from the university's name. Internationalisation was taking off within the academic world, and the name Catholic University raised eyebrows abroad, as if the adjective 'Catholic' hinted at the questionable quality of the university's work. Increasingly, Nijmegen professors and other academics who made visits abroad had to explain things. By choosing the name 'Radboud University', this problem was largely solved. A further argument was that the Executive Board wished to demonstrate its connection with the Radboud university medical center: the new name would aid recognition. In some ways, one of Schrijnen's wishes was at least partially fulfilled: he had opposed the name 'Catholic University' in 1923 because it lacked imagination.

At that time, the bishops were insisting on the name 'Roman Catholic University'. They had no objections to the name change in 2004. Radboud University was presented by the Executive Board as a 'concretisation' of the university's Catholicism.

A year later, however, the relationship with the episcopate was once again in the spotlight. The bishops had conceived the idea of merging the Catholic theology programmes in Nijmegen, Tilburg and Utrecht into a single programme and they had begun consultations. The programme would be overseen by the Dutch Bishops' Conference, which would also have the right to appoint professors. Because the Faculty of Theology attached importance to its hard-won academic freedom, which it now saw as coming under threat, and because the Executive Board also valued the free exercise of theology at the university, Nijmegen left the consultations after careful deliberation – to the frustration of some of the bishops. Tilburg and Utrecht continued alone. A response from the Church wasn't long in coming. In 2006, Rome suspended indefinitely the Faculty of Theology's authority to award canonical degrees, which it had held since 1923.

The Berchmanianum was built in 1929 as a study centre for the Jesuit Order. It has been fully refurbished since 2018 and now serves as Radboud University's administration building. PHOTO: MARKETING & COMMUNICATIONS/DICK VAN AALST

Het Berchmanianum werd in 1929 gebouwd als philosophicum van de orde der jezuiten; sinds 2018 is het, grondig opgeknapt, in gebruik als Academiegebouw van de Radboud Universiteit.

Vlak na de eeuwwisseling werden nog twee andere bladzijden in de universiteitsgeschiedenis omgeslagen. In 2004 viel de term 'katholiek' uit de naam van de universiteit. Binnen de wetenschap nam de internationalisering een hoge vlucht en in het buitenland deed de naam Catholic University vooral wenkbrauwen fronsen, alsof het adjectief 'katholiek' bij voorbaat iets zei over de twijfelachtige kwaliteit van de academie. Nijmeegse hoogleraren en andere wetenschappers op bezoek in het buitenland moesten steeds vaker uitleg geven. Met de keuze voor 'Radboud Universiteit' werd dat probleem – grotendeels – verholpen. Een ander argument was dat het College van Bestuur ook in naam eenheid met het Radboudumc wilde uitstralen – dat was te meer goed voor de herkenbaarheid. In zeker opzicht ging een wens van Schrijnen in vervulling, althans ten dele: hij had zich immers al in 1923 gekeerd tegen de naam 'Katholieke Universiteit', omdat die niet tot de verbeelding zou spreken. Toen, in 1923, eisten de bisschoppen de naam 'Roomsche Katholieke Universiteit'. In 2004 hadden zij tegen de naamswijziging geen bezwaar. Radboud Universiteit werd door het College van Bestuur gepresenteerd als een 'verbijzondering' van de katholiciteit van de universiteit.

Een jaar nadien echter werd de relatie met het episcopaat weer op scherp gesteld. De bisschoppen hadden het idee opgevat om de katholieke theologiestudies in Nijmegen, Tilburg en Utrecht in één programma te doen fuseren en zij startten een overleg. Het programma zou onder toezicht van de Nederlandse Bisschoppenconferentie komen staan; ook het benoemingsrecht van hoogleraren zou aan die conferentie toevallen. Omdat de Faculteit der Theologie hechtte aan de in de loop der tijd bevochten academische vrijheid, die zij nu in gevaar zag komen, en omdat ook het College van Bestuur hechtte aan een vrije beoefening van de theologie aan de Radboud Universiteit, stapte Nijmegen na rijp beraad uit het overleg. Tot frustratie van sommige bisschoppen. Tilburg en Utrecht gingen alleen verder. Een reactie vanuit de kerk liet niet lang op zich wachten. In 2006 schortte Rome de bevoegdheid tot het verlenen van canonieke graden, die de Faculteit der Theologie sinds 1923 bezat, voor onbepaalde tijd op.

Eigen Cultuur?

Sinds 1923 zijn er zo'n honderdduizend doctoraal- en masterdiploma's uitgereikt en werden ruim tienduizend proefschriften met succes verdedigd.

Met geen mogelijkheid had Jos Schrijnen, oprichter en 'premier recteur de l'université de Charlemagne', in 1923 kunnen voorzien hoe het Nederlands katholicisme en daarmee de Katholieke Universiteit zich in de toekomst zouden ontwikkelen. Maar dat het kleine, fragiele project uit 1923, met zijn drie faculteiten, 32 hoogleraren en 189 studenten een kleine honderd jaar later zou uitmonden in een gevestigde, breed gewaardeerde instelling, een klassieke universiteit met zeven faculteiten, een kleine veertig bachelor- en zestig masterprogramma's, vierhonderd hoogleraren, vijftien-duizend medewerkers (in Radboud Universiteit en Radboudumc tezamen) en bijna 23.000 studenten zou Schrijnen ongetwijfeld hebben doen glimmen van trots.

Sinds 1923 zijn er zo'n honderdduizend doctoraal- en masterdiploma's uitgereikt en werden ruim tienduizend proefschriften met succes verdedigd. Vanuit het emancipatorisch oogpunt van de stichters zijn dat klinkende cijfers. Daar, in die getallen van alumni en promovendi, ligt wellicht de grootste prestatie van de universiteit besloten.

Onder die honderdduizend alumni (letterlijk: pleegkinderen), die werden grootgebracht en gevoed door hun Nijmeegse alma mater (letterlijk: voedende, of zorgende moeder), bevinden zich natuurlijk tal van prominenten op wetenschappelijk en maatschappelijk vlak. De Faculteit der Rechtsgeleerdheid alleen al, bijvoorbeeld, mag bogen op drie presidenten van de Hoge Raad (Charles Moons, Willibrord Davids en Geert Corstens) en vier minister-presidenten (Louis Beel, Victor Marijnen, Jo Cals en Dries van Agt) onder haar afgestudeerden – en dat doet die faculteit dan ook in de vorm van borstbeelden en portretten in het Grotiusgebouw.

Wat Schrijnen cum suis evenmin hadden kunnen bevroeden is hoezeer het onderzoekszwaartepunt binnen de universiteit na verloop van tijd van de geesteswetenschappen zou gaan verschuiven naar de exacte wetenschappen. Zo heeft tegenwoordig ongeveer driekwart van de ruim vierhonderd jaarlijkse promoties aan de Radboud Universiteit plaats in de medische en natuurwetenschappelijke faculteiten. Aanvankelijk lag de grote kracht van de universiteit bij de humaniora. De Faculteit der Letteren, net als die van Rechtsgeleerdheid een van de drie oudste, kan bijvoorbeeld wijzen op vier P.C. Hooftprijswinnaars onder haar hoogleraren: L.J. Rogier (Geschiedenis), Frits van der Meer (Kunstgeschiedenis), Willem Asselbergs (Letterkunde) in de jaren vijftig en zestig, en later, in 1990, ook Kees Fens (Letterkunde). Met name de eerste drie kunnen worden beschouwd als toonbeelden van de katholieke cultuur zoals die tot medio jaren zestig floreerde. De P.C. Hooftprijs betrof weliswaar geen wetenschappelijk eerbetoon, maar de roem van de prijswinnaars straalde af op de universiteit. In de jongste geschiedenis ligt het zwaartepunt elders: bij antropogenetica,

De leeszaal van de Universiteits-
bibliotheek. The University
Library reading room.
PHOTO: MARKETING &
COMMUNICATIONS/
DICK VAN AALST

A distinctive culture?

There was no way that Jos Schrijnen, founder and *'premier recteur de l'université de Charlemagne'*, could have foreseen in 1923 how Dutch Catholicism, and hence the Catholic University, would develop in the future. But he would no doubt have beamed with pride at the fact that what began in 1923 as a small, fragile project – with three faculties, 32 professors and 189 students – would have evolved less than a hundred years later into an established, widely recognised institution, a classical university with seven faculties, some 40 Bachelor's and 60 Master's degree programmes, 400 professors, 15,000 staff (at Radboud University and Radboud university medical center combined) and almost 23,000 students.

About 100,000 Bachelor's and Master's degrees have been awarded since 1923, and more than 10,000 dissertations have been successfully defended. Given the emancipation ambition of the university's founders, these are impressive figures. It is here, in the numbers of alumni and PhD students, that the university's greatest achievement perhaps lies.

Among those 100,000 alumni (the word literally means 'foster children') who were raised and nourished by their Nijmegen alma mater (literally: nourishing, or caring mother), there are of course many prominent figures in the realms of scholarship and society. The Faculty of Law alone boasts three presidents of the Supreme Court of the Netherlands (Charles Moons, Willibrord Davids and Geert Corstens) and four prime ministers (Louis Beel, Victor Marijnen, Jo Cals and Dries van Agt) among its graduates. Their busts and portraits grace the faculty's Grotius building.

Schrijnen and his associates could also not have anticipated the extent to which the university's research emphasis would shift over time from the humanities to the sciences. Today, about three quarters of the more than 400 annual PhD defences at Radboud University are held in the medical and science faculties. In the beginning, the university's great strength lay in the humanities. The Faculty of Arts – like the Faculty of Law, one of the three oldest – can point to four winners of the P.C. Hooft prize among its professors: L.J. Rogier (History), Frits van der Meer (Art History) and Willem Asselbergs (Literature) in

About 100,000 Bachelor's and Master's degrees have been awarded since 1923, and more than 10,000 dissertations have been successfully defended.

astrofysica, cognitieve neurowetenschap, cyber security, infectieziekten en immunologie, microbiologie, vastestoffysica, organische chemie en, met oudere wortels, taalwetenschap en ondernemingsgericht recht. De prijswinnaars en coryfeeën van nu, in wier warmte zich de universiteit in de huidige tijd koestert, zijn vooral afkomstig uit deze hoeken. Wie de – indrukwekkend lange – lijsten doorneemt van Radboudwetenschappers die ‘Zwaartekracht-subsidies’, of subsidies van de European Research Council in de wacht wisten te slepen, of dankzij wie subsidies binnen de ‘Nationale roadmap grootschalige onderzoeksfaciliteiten’ werden bemachtigd, ziet een grote meerderheid van onderzoek van natuurwetenschappelijke en medische aard aan zich voorbijtrekken.

De lijst met Nijmeegse laureaten van de prestigieuze Spinozaprijs, jaarlijks uitgereikt door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek aan onderzoekers die tot de internationale wetenschappelijke top behoren, geeft eenzelfde beeld. Zij verricht(t)en onderzoek op het vlak van de fysisch-organische chemie (Wilhelm Huck), experimentele interne geneeskunde (Mihai Netea), theorie van de vastestoffysica (Michail Katsnelson), ecologische microbiologie (Mike Jetten), algebra en topologie (Ieke Moerdijk), zwarte gaten (Heino Falcke), spectroscopie van vaste stoffen (Theo Rasing), experimentele immunologie (Carl Figdor), cognitieve neurowetenschap (Peter Hagoort), grondslagen van de wiskunde en de informatica (Henk Barendregt), organische chemie (Bert Meijer), vergelijkende taalpsychologie (Anne Cutler) en taalwetenschap (Pieter Muysken). Een hoogtepunt was de Nobelprijs voor Natuurkunde die in 2010 werd uitgereikt aan de Russische Nederlanders Andre Geim en Konstantin Novoselov, voor hun ontdekking van grafeen. Beiden in wisselende hoedanigheden verbonden aan de Radboud Universiteit (Novoselov was er bijvoorbeeld gepromoveerd), deden zij een belangrijk deel van hun onderzoek in het Nijmeegse High Field Magnet Laboratory. Daarbij genoten zij cruciale ondersteuning van de hierboven reeds genoemde Mikhail Katsnelson, hoogleraar Theoretische natuurkunde aan de Radboud Universiteit.

Grote aandacht trok voorts de betrokkenheid van Nijmeegse sterrenkundigen bij een groot internationaal project dat er in 2018 in slaagde voor het eerst een foto te maken van een superzwaar zwart gat en zijn schaduw. De opname kwam tot stand dankzij de Event Horizon Telescope, een wereldwijd netwerk van acht radiotelescopen, die samen een virtuele telescoop ter grootte van de aarde vormen. Het nieuws werd op 10 april 2019 gelijktijdig op zes persconferenties over de hele wereld gepresenteerd. Heino Falcke, hoogleraar Astrodeeltjesfysica en radioastronomie aan de Radboud Universiteit, geldt als de initiator van het idee om met een telescopennetwerk een zwart gat te fotograferen. Zijn medewerkers waren onmisbaar in de uitvoering van die gewaagde gedachte.

the 1950s and 60s, and later, in 1990, Kees Fens (Literature). The first three in particular count as paragons of the Catholic culture that blossomed until the mid-1960s. The P.C. Hooft Prize was not a scholarly accolade, but the fame of prizewinners spilled over onto the university. More recently, the emphasis has shifted elsewhere – to anthropogenetics, astrophysics, cognitive neuroscience, cybersecurity, infectious diseases and immunology, microbiology, solid-state physics and organic chemistry – while at the same time continuing in linguistics and entrepreneurial law, research fields with older roots. Most of today's prizewinners and celebrated researchers who cast their glow over the university come from those fields. Anyone who scans the impressively long list of Radboud researchers who have secured a Gravity Grant, a European Research Council grant, or a grant as part of the National Roadmap for Large-scale Research Facilities, will see that the bulk of the research is of a scientific and medical nature.

The list of Nijmegen laureates of the prestigious Spinoza Prize, awarded by the Dutch Research Council each year to researchers in the top echelons of the international research community, reveals the same picture. Their research is conducted in the fields of physical organic chemistry (Wilhelm Huck), experimental internal medicine (Mihai Netea), theoretical solid-state physics (Mikhail Katsnelson), ecological microbiology (Mike Jetten), algebra and topology (Ieke Moerdijk), black holes (Heino Falcke), spectroscopy of solids (Theo Rasing), experimental immunology (Carl Figdor), cognitive neuroscience (Peter Hagoort), foundations of mathematics and computer science (Henk Barendregt), organic chemistry (Bert Meijer), comparative psycholinguistics (Anne Cutler) and linguistics (Pieter Muysken). A high point has been the Nobel Prize in Physics, awarded in 2010 to the Dutch Russians Andre Geim and Konstantin Novoselov for their discovery of graphene. Both have been associated in varying capacities with Radboud University (Novoselov gained his PhD there) and they carried out a significant part of their research at the High Field Magnet Laboratory in Nijmegen. They also enjoyed vital support from Mikhail Katsnelson, professor of Theoretical Physics at Radboud University.

The involvement of Nijmegen astronomers in a major international project drew enormous attention in 2018. For the first time, researchers were able to capture images of a supermassive black hole and its shadow. The image was created using the Event Horizon

From the very beginning, there had been tensions between the episcopate and the university. But that unease had never led to a rift.

In de herfst van 2020 maakte de Nederlandse Bisschoppenconferentie bekend dat zij de Stichting Katholieke Universiteit, de eigenaar en toezichthouder van de Radboud Universiteit en het Radboudumc, met ingang van 15 november 2020 het predicaat 'katholiek' zou ontnemen. Aanleiding was een jarenlang slepend geschil tussen de bisschoppen en de Stichting Katholieke Universiteit over de benoeming van nieuwe bestuursleden van die stichting. De bisschoppen achtten voorgedragen kandidaten 'niet katholiek genoeg' en wierpen sinds 2014 voortdurend blokkades op. Voor bestuursleden van wie de zittingstermijn verstreek, was geen opvolging, waardoor het stichtingsbestuur zich steeds meer in het nauw zag gedreven. De kwestie werd des te nijpender, nadat het stichtingsbestuur in 2019 voorbereidingen begon te treffen om de Radboud Universiteit en het Radboudumc per januari 2021 bestuurlijk en juridisch te 'ontvlechten'. Ze zouden zelfstandiger worden en

meer bewegingsruimte krijgen; elk bovendien met een eigen toezichtsorgaan. Dat vergde een statutenwijziging en benoemingen van leden van die organen. Omdat de bisschoppen weigerden te bewegen, spande het stichtingsbestuur een procedure aan bij de Ondernemingskamer, die in de zomer van 2020 in het voordeel van de Stichting Katholieke Universiteit uitpakte: zij mocht de noodzakelijke benoemingen doen en de statuten wijzigen.

Formeel omdat de 'visies op de katholiciteit' tussen episcopaat en stichting te zeer uiteenliepen, besloten de bisschoppen daarop de banden door te snijden. Dat was een historische gebeurtenis: hun voorgangers in het ambt stonden immers aan de wieg van de universiteit, speelden gedurende de eerste decennia een hoofdrol in haar geschiedenis en betoonden daarna, toen hun invloed sinds de Tweede Wereldoorlog stapsgewijs werd geminimaliseerd, nog altijd een – hetzij welwillende, hetzij bezorgde – belangstelling voor wat zich in Nijmegen afspeelde. Al die tijd, vanaf het allereerste begin, waren de spanningen tussen episcopaat en universiteit niet van de lucht geweest.

Maar nooit had dat ongemak aanleiding tot een breuk gegeven.

Nu het wel zo ver was, liepen de reacties op het bisschoppelijke besluit onder studenten en staf uiteen van verdriet, teleurstelling en ergernis tot tevredenheid en gevoelens van bevrijding. Velen, zo valt te denken, liet het volkomen onverschillig. 'Katholiek' is een term die op de campus nog zelden valt. Van Schrijnens *Eigen Kultuur* is niets meer over, zo lijkt het. Of zijn er toch nog restanten aan te wijzen?

Vanaf het allereerste begin waren de spanningen tussen episcopaat en universiteit niet van de lucht geweest. Maar nooit had dat ongemak aanleiding tot een breuk gegeven.

Telescope, a global network of eight radio telescopes that together form a virtual Earth-sized telescope. On 10 April 2019, the news was presented simultaneously at six press conferences around the world. Heino Falcke, professor of Astroparticle Physics and Radio Astronomy at Radboud University, is regarded as the man behind the idea to photograph a black hole using a telescope network. His collaborators were indispensable in carrying out the audacious plan.

In the autumn of 2020, the Dutch Bishops' Conference announced that – as of 15 November 2020 – it would deprive the Catholic University Foundation, the owner and controller of Radboud University and the Radboud university medical center, of the predicate 'Catholic'. The occasion was a long-running dispute between the bishops and the Catholic University Foundation over the appointment of new board members to the Foundation. The bishops, who felt that the proposed candidates were 'not Catholic enough', had thrown up a series of obstacles since 2014. Board members whose term of office had expired were not reappointed, which meant that the Foundation Board was increasingly backed into a corner. The issue became all the more pressing when the Foundation's Board began making preparations in 2019 to administratively and legally 'unbundle' Radboud University and the Radboud university medical center as of January 2021. This would make them independent and give them more room to manoeuvre, each with its own supervisory body. That required an amendment to the statutes and the appointment of members to those bodies. Because the bishops refused to budge, the Board of the Foundation initiated proceedings before the Enterprise Division of the Amsterdam Court of Appeal, which found in favour of the Catholic University Foundation in the summer of 2020: they were permitted to make the necessary appointments and change the statutes.

Because the 'views on Catholicism' of the episcopate and the Foundation diverged too widely in formal terms, the bishops decided to cut ties. This was an event of historical proportions: their predecessors in that office had been at the birth of the university, they had played a major role in its history in the first few decades and later, when their influence was gradually reduced to a minimum after the Second World War, they continued to

PHOTO LEFT: KDC, NIJMEGEN/
FONS VAN BINDSBERGEN

PHOTO RIGHT: MARKETING &
COMMUNICATIONS/DICK VAN
AALST

Het gebed bij de aanvang en de afsluiting van academische plechtigheden als promoties en de heilige mis bij de viering van de Dies Natalis zijn voorbeelden van rituelen die voor zichzelf spreken. De wapenspreuk 'In Dei nomine feliciter' (in Gods naam voorspoed) is een bede met een saillante achtergrond. Zij voert terug tot Willibrord, de geloofsverkondiger uit de vroege achtste eeuw, maar werd door Schrijnen in 1923 tot wapenspreuk voor de universiteit gekozen, omdat Karel de Grote zijn documenten, in de geest van Willibrord, met de woorden 'In Dei nomine feliciter' placht te ondertekenen. De bisschoppen spraken hun veto uit over de naam 'Keizer Kareluniversiteit', maar Schrijnen hield toch vast aan Karels exclamatie. Zo bezien is 'In Dei nomine feliciter' evengoed een symbool van universitaire eigengereidheid en verzet tegen een bisschoppelijk besluit als een uiting van katholiciteit. Ook in het universiteitswapen laat de koppigheid van Schrijnen nog altijd sporen na. Het schild laat een kruis zien (dat staat voor de Nederlandse Kerkprovincie) en een Heilige Geest met zeven stralen, maar dominant bovenaan flonkert de Keizerskroon van Karel de Grote – naar wie de universiteit nooit formeel heeft geheten.

Instellingen als de Studentenkerk, het Katholiek Documentatie Centrum en het Titus Brandsma Instituut, leerstoelen en leeropdrachten als Geschiedenis van het Nederlands Katholicisme, Godsdienstpsychologie en –sociologie vinden hun oorsprong uiteraard in de katholieke geschiedenis van de universiteit. Dat geldt bovenal voor de Faculteit der Theologie, een van de drie oudste faculteiten, die tegenwoordig deel uitmaakt van de Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen. De geschiedenis van deze betrekkelijk kleine faculteit staat min of meer op zichzelf, niet alleen vanwege de bijzondere opdracht die in het onderwijs en het onderzoek van de godgeleerdheid besloten ligt, maar vooral ook vanwege de bijzondere relatie met het episcopaat.

Een andere erfenis uit de katholieke periode van de universiteitsgeschiedenis is de verplichte filosofische reflectie op de wetenschap en de plaats van de eigen discipline daarin, die alle studierichtingen nog altijd aanbieden. In 1923 vonden Schrijnen en de zijnen het van belang dat studenten aan de Katholieke Universiteit een dieper wijsgerig inzicht kregen in de betekenis van hun studierichting en in de samenhang van alle wetenschappen. Met deze vorm van 'Bildung' wilde Nijmegen zich onderscheiden. Het is moeilijk hard te maken, maar misschien wortelt daar

show a benevolent – and sometimes anxious – interest in what was happening in Nijmegen. In all that time, from the very beginning, there had been tensions between the episcopate and the university. But that unease had never led to a rift.

Now that a rift had occurred, the reactions from students and staff to the bishops' decision ranged from sadness, disappointment and exasperation to satisfaction and a sense of liberation. Many, presumably, were completely indifferent. 'Catholic' is a word that is rarely heard on campus. It would appear that nothing is left of Schrijnen's 'distinctive culture'. Or do some vestiges still remain?

The prayers that open and conclude academic ceremonies such as PhD defences and the Holy Mass celebrated on the Dies Natalis are rituals that speak for themselves. The motto 'In Dei nomine feliciter' (Happily in God's name) is a supplication with a remarkable story. It dates back to Willibrord, the early eighth-century preacher of the faith, but Schrijnen chose it as the university motto in 1923 because these were the words used by Charlemagne, in the spirit of Willibrord, to sign his documents. The bishops vetoed the name 'Charlemagne University', but Schrijnen still held on to Charlemagne's supplication. In this respect, 'In Dei nomine feliciter' is as much a symbol of the university's stubbornness and opposition to an episcopal decision as it is an expression of Catholicism. Schrijnen's stubbornness has also left its mark on the university coat of arms. The shield shows a cross (representing the Dutch Ecclesiastical Province) and a Holy Spirit with seven rays, but presiding at the top is the Imperial Crown of Charlemagne, after whom the university was never formally named.

Institutions such as the Student Chaplaincy, the Catholic Documentation Centre and the Titus Brandsma Institute, and chairs and teaching and research remits such as the History of Dutch Catholicism, and the Psychology and Sociology of Religion, naturally have their origins in the university's Catholic history. This is especially true of the Faculty of Theology, one of the three oldest faculties, which is now part of the Faculty of Philosophy, Theology and Religious Studies. The history of this smallish faculty more or less stands on its own, not only because of the special mission entailed in the teaching and research of theology, but also because of the special relationship with the episcopate.

Another legacy from the Catholic period of the university's history is the mandatory philosophical reflection on academic enquiry and the place of one's own discipline within it – something that all departments still offer. In 1923, Schrijnen and others felt it was important for students at the Catholic University to gain a deeper philosophical understanding of the meaning of their own discipline and the relationship between all academic disciplines. The university wished to set itself apart through this kind of *Bildung*. It is difficult to

ook wel de traditioneel grote belangstelling onder Radboudwetenschappers en -studenten voor bijvoorbeeld de deugdethiek, of de medische ethiek. Ook de lezingen- en debatorganisatie 'Radboud Reflects' kan ermee in verband worden gebracht. Aan de hand van lezingen, debatten, podcasts en dergelijke beoogt Radboud Reflects intellectuele verdieping te bieden bij actuele maatschappelijke en wetenschappelijke kwesties, vooral met een filosofische, ethische of levensbeschouwelijke thematiek. Radboud Reflects, een onderdeel van de Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen, bestaat sinds 2015 en is het resultaat van enkele fusies in het verleden. De oudste instelling waaruit zij voortvloeit is het Katholiek Studiecentrum, dat werd opgericht naar aanleiding van het rapport *Katholieke universiteit?* van de commissie-Schillebeeckx.

In het huidige *Mission Statement* van de Radboud Universiteit wordt uitdrukkelijk een band met het verleden gezocht. De universiteit komt voort uit de katholieke emancipatie-

'Medewerkers en studenten voelen zich betrokken bij elkaar, bij de samenleving en bij de wereld.'

beweging, zo wordt gesteld, en overeenkomstig deze traditie 'voelen medewerkers en studenten zich betrokken bij elkaar, bij de samenleving en bij de wereld'. Tegen deze achtergrond voert de universiteit 'diversiteit' hoog in het vaandel en wil zij zich bijvoorbeeld inzetten voor de emancipatie van sociale en culturele minderheden. In het Radboudumc gelden 'persoonsgerichte gezondheidszorg' en 'innovatie' als moderne strategische kernbegrippen. Een link met het verleden wordt niet gelegd en een historische band is lastig te bewijzen, maar het is waarschijnlijk niet toevallig dat juist deze karakteristieke doelstellingen in Nijmegen hoog in het vaandel staan. Ze zijn immers heel wel vergelijkbaar met de 'antropologische geneeskunde' in aansluiting op 'de modernste opvattingen in de geneeskunde', waarvoor Buytendijk al pleitte bij de oprichting van de Faculteit der Geneeskunde.

Aan de *Eigen Cultuur* van de Radboud Universiteit, zoals Schrijnen die voor ogen stond, is in de voorbije honderd jaar telkens een andere, eigentijdse invulling gegeven. Een constante lijkt hoogstens hier en daar te ontwaren. Maar tegelijk rijst de vraag: hoever zijn we nu eigenlijk van het origineel afgeweken?

substantiate, but this might also account for the traditionally immense interest among Radboud researchers and students in subjects like virtue ethics and medical ethics. Radboud Reflects, which organises lectures and debates, can also be linked to this. Through lectures, debates, podcasts and the like, Radboud Reflects seeks to bring intellectual depth to current social and research issues, especially those with a philosophical, ethical or ideological aspect. Part of the Faculty of Philosophy, Theology and Religious Studies, Radboud Reflects was established in 2015 as a result of earlier mergers. The oldest institution from which it derives is the Catholic Study Centre, which was established in response to 'Catholic university?', the report of the Schillebeeckx committee.

Radboud University's current Mission Statement explicitly seeks a connection with the past. The university arose out of the Catholic emancipation movement, and in keeping with this tradition, 'staff and students feel a commitment to one another, to society and to the world'. Against this backdrop, the university is committed to 'diversity' and to the empowerment of social and cultural minorities. For the Radboud university medical center, 'person-centred health care' and 'innovation' are seen as modern strategic core concepts. Although no connection is made with the past and it is difficult to prove a historical link, it is probably no coincidence that these characteristic objectives are viewed as being of paramount importance in Nijmegen. After all, they are very similar to 'anthropological medicine' in line with 'the latest ideas in medicine', which Buytendijk advocated when the Faculty of Medicine was founded.

The 'distinctive culture' of Radboud University, which Schrijnen had in mind, has been constantly interpreted anew over the past hundred years, in keeping with contemporary ideas. At most, we can discern only the occasional constant. But at the same time, the question arises: how far have we actually departed from the original?

'Staff and students feel a commitment to one another, to society and to the world'.

Het Maria Montessorigebouw (2020), de ultramoderne nieuwe thuisbasis van de Faculteit der Sociale Wetenschappen. The Maria Montessori building (2020), the ultramodern new home of the Faculty of Social Sciences.

PHOTO: THEA VAN DEN HEUVEL

References

- Ruud Abma**, *Denken als ambacht. Wat universiteiten kunnen bijdragen. Thijmessay 2019*, Annalen van het Thijmgenootschap 107 (2019), aflevering 3
- Jan Brabers**, *De Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Katholieke Universiteit Nijmegen 1923 – 1982* (Nijmegen 1994)
- Jan Brabers**, *Proeven van eigen cultuur. Vijfenzeventig jaar Katholieke Universiteit Nijmegen 1923 - 1998*. Deel 1: 1923 – 1960 (Nijmegen 1998)
- Jan Brabers**, *Hippocrates op Heyendael. Ontstaan en ontplooiing van de Faculteit der Medische Wetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen 1951 – 2001* (Nijmegen 2009)
- Jan Brabers**, *Een zoet juk. Rectores magnifici van de Radboud Universiteit over hun rectoraat 1923 – 2014* (Nijmegen 2014)
- Gerard Brom**, *Dies Natalis. Stichting van de Katholieke Universiteit* (Nijmegen – Utrecht 1955)
- Christoph Lüthy en Wim Thijssen (red.)**, *The Growth of the Faculty Tree. The First 50 Years of Nijmegen's Faculty of Science* (Nijmegen 2010)
- J.M.M. Maeijer**, *Katholieke universiteit? Reacties en meningen*, Annalen van het Thijmgenootschap 60 (1972), aflevering 1, maart 1972
- Ad Manning (e.a.)**, *Katholieke Universiteit Nijmegen 1923-1973. Een documentenboek* (Bilthoven 1974)
- Peter Nissen en Vincent Hunink**, *Vita Radbodi. Het leven van Radboud* (Nijmegen 2004)
- Willem Otterspeer**, *Weg met de wetenschap. Een pleidooi voor de universiteit* (Amsterdam 2015)
- Maarten Poelhekke**, *Het Te-kort der Katholieken in de Wetenschap* (Nijmegen 1900)
- Elmar van de Ree**, *Van 4 mei naar 11 april? Het herdenken aan de Radboud Universiteit 1944 – heden* (Masterscriptie opleiding geschiedenis, Nijmegen 2020)
- L.J. Rogier**, *Katholieke Herleving. Geschiedenis van Katholiek Nederland sinds 1853* ('s-Gravenhage 1956)
- Edward Schillebeeckx (e.a.)**, *Katholieke universiteit? Kritische reflectie over eigen karakter en functie van de katholieke universiteit te Nijmegen*, Annalen van het Thijmgenootschap 59 (1971) nummer 1, april 1971
- Edward Schillebeeckx (e.a.)**, *Democratisering en identiteit. Beschouwingen over de Katholieke Universiteit Nijmegen 1968 – 1983* (Nijmegen – Baarn 1983)
- Hans Timmermans (red.)**, *70's in Nijmegen. Tien kreative aksiejaren* (Nijmegen 2007)
- Louis Vos**, 'Student movements and political activism', in: Walter Rüegg (ed.), *A history of the university in Europe. Volume IV Universities since 1945* (Cambridge 2011), 276-318

Contact

Radboud University
Houtlaan 4, 6525 XZ Nijmegen
PO Box 9102, 6500 HC Nijmegen
The Netherlands
+31 24 361 61 61
www.ru.nl
www.ru.nl/english

Publication Radboud University, Marketing and Communications

Design gloedcommunicatie, Nijmegen

Translation Radboud in'to Languages

Copyright Jan Brabers, Radboud University

No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, without prior permission of Radboud University.

Photography Copyright holders are listed where known. Radboud University has made reasonable efforts to identify the copyright holders of photos in this publication. Please contact us and provide details if you believe material has been used here without prior permission.

Printing Drukkerij De Bondt, Barendrecht

Nijmegen, 2021

